

El Evangelio según San Lucas

SAN LUCASPA JESUSMANTA

QELLQASQAN

**SAN LUCASPA JESUSMANTA
QELLQASQAN**

El Evangelio según San Lucas

**Versión en quechua de La Unión
(Arequipa)**

**LA LIGA BIBLICA
LAS SAGRADAS ESCRITURAS PARA TODOS
Perú - 1993**

LA LIGA BÍBLICA

LAS SAGRADAS ESCRITURAS PARA TODOS

South Holland, IL 60473

E. E. U. U.

Primera edición, 1993

Las ilustraciones © David C. Cook Foundation aparecen en las páginas 9, 15, 18, 20, 29, 31, 33, 38, 47, 53, 60, 62, 71, 95, 99, 100, 110, 109, 113, 116, 118, 122, 136, 139, 144, 149, 152, 155 y en la carátula, y se usan con permiso.

GUIA DE PRONUNCIACION

Las letras en este libro se pueden pronunciar más o menos según la pronunciación castellana, con las siguientes excepciones:

- k* - cuando aparece al principio de la palabra, o entre vocales, suena como la *k* de la palabra "kilo". Ejemplos: *kiru* "diente", *kachi* "sal", *chaka* "puente".
- k* - cuando precede a una consonante (no vocal) o cuando aparece al fin de la palabra, suena frecuentemente como la *j* de la palabra "jardín". Ejemplos: *akllay* "escoger", *pachak* "cien".
- q* - suena como la *j* de la palabra "joven", pero se pronuncia más atrás en la garganta. Ejemplos: *qara* "cuero", *qollqe* "dinero". Cuando sigue a una consonante o cuando aparece entre dos vocales a veces se pronuncia sonora. Ejemplos: *allqo* "perro", *moqo* "rodilla; colina"
- p'*, *t'*, *k'*, *ch'* - suenan como *p*, *t*, *k* y *ch* del castellano pero se pronuncian con glotalización, o sea que la boca no se abre al momento de pronunciarlas sino un instante después para que se produzca una pequeña salida explosiva de aire. Ejemplos: *p'uyñu* "cántaro", *t'anta* "pan", *k'aspi* "palo", *ch'aki* "seco".
- ph*, *th*, *kh*, *chh* - suenan como *p*, *t*, *k* y *ch* del castellano pero se pronuncian con más aspiración o con rozamiento. Ejemplos: *phuyu* "nube", *thapa* "nido", *khipu* "nudo", *chhala* "tallo seco de maíz".
- q'* - suena como la *k* de la palabra "kilo" pero se pronuncia más atrás en la garganta y con glotalización.
Ejemplos: *q'epi* "atado", *q'ala* "vacío; desnudo".
- h* - suena como la *j* del castellano pero con menos rozamiento.
Ejemplos: *hatun* "grande", *hucha* "error, pecado".
- sh* - suena como la *sh* de la palabra "Ancash".
Ejemplos: *shullk'a* "menor", *mishi* "gato".
- w* - suena como la *hu* en la palabra "hueso".
Ejemplos: *wawa* "criatura", *wiksa* "estómago".

Para facilitar la lectura a los que ya saben leer en castellano, las palabras de origen castellano se escriben aquí siguiendo la escritura de este idioma. Ejemplos: *Dios*, *juez*, *judío*, *Jesús*, *Cristo*.

SAN LUCASPA JESUSMANTA QELLQASQAN

Lucas Teofiloman qellqasqan

1 ¹⁻⁴ Allin respetasqa Teofilo, Diosninchismi ñoqaykuq llaqtayku ukupi kay qepa tiempokunapi aypa hatun ruwaykunata ruwara. Qallariyninmantapacha Diospa tukuy ruwasqankunatan wakinkuna rikuraku. Paykunan llapanta willawaraku. Paykunaqa Diosmanta allin willakuykunata willaqkunankaraku. Achkha runakunan Diospa ruwasqankunata qellqayta munaraku rikukuna willasqankuman hina. Ñoqapas qallariyninmantapachan kaykunata allinta tapukuspa qanpaq qellqamuyta munarani. Chaymi kunan sumaqta allichaspa qanman qellqamuyki, kay willaykunawan Diospa ruwasqanmanta llapa yachasqayki willaykuna cheqay kasqanta yachanaykipaq.

Angelpa Zacariasman bautizaq Juan nacenanta willasqan

⁵ Judea llaqtapi kamachiq Herodes kamachisqan tiempopi, huk judio kura Zacarias sutiyoq kasqa. Paymi Abias sutichasqa judio kurakunamanta huknin kasqa. Warmintaq Elisabet sutiyoq kasqa. Paypas ñawpa Aaronpa familianraq kasqa. ⁶ Iskayninku Diospaq allin runakuna kasqaku, hinaspa Señorninchis Diospa kamachisqankunata

kasukuyta yachasqaku. ⁷Mana wawayoqtaq kasqaku, Elisabet qolloq kasqanmanta. Iskayninkupas ña edadniyoqña kasqaku.

⁸Jerusalen llaqtapi huk kutin Zacarias Diosman aypakuna wasipi judio kuraq ruwayninkunata ruwachasqa. ⁹Costumbreman hina judio kurakuna akllaruqtinkun Zacariasman tupasqa Diosman aypakuna wasi ukuman yaykuspa insinshiyota q'osñichiy. ¹⁰Zacarias insinshiyota q'osñichichaqtintaq llapa runakuna hawapi Diosmanta mañakuchasqaku. ¹¹Chayllapin Señorninchis Diospa huk angelnin Zacariasman rikurisqa. Paymi insinshiyo q'osñichisqan paña ladopi sayachasqa. ¹²Zacariastaq angelta rikuspa admirakusqa hinaspa nishuta mancharikusqa. ¹³Chaymi angelqa payta nisqa:

—Zacarias, ama manchakuychu. Diosmanta mañakusqaykitaqa qosunkin. Chaymi warmiyki Elisabetqa qari wawata wachakunqa. Paytan Juanwan sutichanki. ¹⁴Allintapunin kusichisunki, achkha runakunataqmi kusikunqaku nacesqanmanta. ¹⁵Chay wawaykiqa Señorninchis Diospaq hatunmi kanqa. Manan vinotapas ni ima machanatapaspas ophyanqachu. Mamanpa wixsanpi kasqanmantapachan Espiritu Santo pay ukupi kanqa. ¹⁶Kay wawaykiqa achkha Israelmanta runakunatan Señorninchis Diosman kutirichinqa. ¹⁷Manaraq Señorninchis hamuchaqtinmi hamunqa. Mana manchakuspataq rinqa allin atiyniyoq Diosmanta yachachiq Elias hina. Kay wawayki Juanqa taytakunatan wawankunawan kaqmanta allinpi kachinqa. Mana kasukuqkunataq yachachinqa allin runakuna hina kasukuyta. Chhaynan runakunata yachachinqa Señorninchista chaskinankupaq, nispa.

18 Zacariastaq angelta nisqa:

—¿Imaynataq yachayman niwasqaykiqa cheqay kasqanta? Ñoqaqa warmiypas nishu edadniyoqñan kayku, nispa.

19 Chaymi angelqa payta nisqa:

—Ñoqaqa Diospa kamachinan Gabrielmi kani. Diosmi qanman kay kusikuy willayta ninaypaq kachamuwan. **20** Kay nisqaykunaqa tiemponpipunin ruwasqa kanqa. Qantaqmi mana creyesqaykimanta upayanki. Manan rimaytapas atinkichu wawayki nacenankama, nispa.

21 Chaykamataq runakunaqa Zacariasta hawapi suyachasqaku. Diosman aypakuna wasipi nishuta unamuqtintaq paykunaqa tapunakusqaku imasqa unamusqanmanta. **22** Lloqsiramuspataq, Zacariasqa paykunata mana rimaykuyta atisqachu. Chaymi reparasqaku ukupi kachaspa sueñospi hina huk rikuriyta rikusqanta. Payqa mana rimayta atispan makillanwan entendichikuyta munasqa. **23** Diosman aypakuna wasipi judio kura ruwaynin p'unchawkuna usharukuqtintaq, Zacariasqa wasinta ripusqa.

24 Huk p'unchawkunamantataq warmin Elisabetqa wiksayoq rikurisqa. Hinaqtintaq pichqa killa wasillapi kasqa. **25** Paymi nisqa:

—Kaytan Señorninchis Diosqa munakuwaspa ruwan amaña runakuna qolloq kasqaymanta p'enqawanankupaq, nispa.

Angelpa Jesus nacenanta Mariaman willasqan

26 Soqta killa wiksayoq Elisabet kachaqtinmi, Diosqa angel Gabrielta kachasqa Mariaman. Kay Mariaqa Galilea lawpi Nazaret sutiyoq llaqtapin tiyasqa. **27** Paymi manaraq hayk'aqpas qariwan kasqaraqchu. Aswanmi Jose sutiyoq qariwan casarakunanpaq comprometesqaña kasqa. Kay

Joseqa ñawpa Davidpa familianraqmi kasqa. ²⁸Mariaqpa kasqanman yaykuspataq angelqa payta rimaykuspa nisqa:

—iSeñorninchis Diospa allin munasqan warmi! Paymi qanwan kachan, nispa.

²⁹Paytaq angelpa rimasqanmanta nishuta admirakuspa sonqon ukullapi tapukusqa:

—Imaniwaytataq munan kay rimaywan, nispa.

³⁰Hinaqtintaq angelqa payta nisqa:

—Maria, ama manchakuychu, Diosmi munakusunki. ³¹Wiksayoqmi rikurinki, hinaspataq huk qari wawata wachakunki. Paytan Jesuswan sutichanki. ³²Paymi hatun ruwaykuna ruwaq kanqa. Hatun Diospa Churin sutichasqan kanqa. Señorninchis Diosmi ñawpa machun kamachiq Davidta hina paytapas kamachiqta churanqa. ³³Kay wawaykiqa Israel runakunata wiñaypaq kamachinqa. Kamachiq kaynintaq mana hayk'aqpas ushakunqachu, nispa.

³⁴Chaymi Mariaqa angelta nisqa:

—Qariwan manaraq kachaspayqa, ¿imaynataq wiksayoq rikuriyman? nispa.

³⁵Angeltaq payta nisqa:

—Espiritu Santon qanman uraykamunqa. Hatun Diosmi atiyinwan qanpi yaykunqa. Chaymi naceq wawaykiqa Diospa munaynin ruwaq kanqa. Diospa Churin sutichasqa kanqa.

³⁶Familiarniyki Elisabetpas edadniyoqña kachaspan qari wawa wiksayoq kachan. Paytaqa “qolloq warmi” nirakun. Kunantaqmi soqta killaña wiksayoq kachan. ³⁷Diospaqqa manan imapas mana atikuqqa kanchu, nispa.

³⁸Chaymi Mariaqa nisqa:

—Arí, Señorninchis Diospa kamachinan warmin kani. Chayqa nisqaykiman hina Diosqa ñoqawan ruwachun, nispa.

Angeltaq qayllanmanta ripusqa.

Mariaqa Elisabetman visitasqa

³⁹Chay p'unchawkunapin Mariaqa Zacariaspa tiyasqa llaqtaman utqaylla risqa. Kay llaqtaqa Judea orqokunapin kasqa. ⁴⁰Wasinman chayaruspataq yaykuspa Elisabet-ta saludaykusqa. ⁴¹Mariaq saludaykusqanta Elisabet uyariqtintaq, Elizabetpa wixsanpi wawanqa

kuyurisqa. Hinaqtintaq Espiritu Santoqa Elisabetman yaykusqa. ⁴²Chaymi Elizabetqa altomanta Mariaman nisqa:

—Diosmi llapan warmikunamanta astawan yanapasunki, yanapallanqataqmi qanmanta naceq wawatapas. ⁴³¿Pitaq ñoqari karani Kamachiq Señorniypa maman ñoqaman hamunaykipaq? ⁴⁴Saludoykita uyariqtiymi wiksaypi wawayqa kuisqa kuyurin. ⁴⁵Kuisqan kanki Señorninchis Diospa nisusqaykikuna ruwakunan creyesqaykimanta, nispa.

⁴⁶Mariataq nisqa:

—Sonqoy ukumantan Señorninchis Diosta nini, “iHatunmi kanki!” nispa.

⁴⁷Sonqoytaq salvaqniy Diosmanta kusikun.

⁴⁸Runa-masiykuna ukupi mana importante kachaqtiy qawariwara. Khayna kamachinan warmi kasqayta rikuspataq yanapawayta munara.

Kunanmantaqa llapa runakunan “Kuisqan payqa” niwanqaku, ⁴⁹hatun ruwaykunata tukuy atiq Dios ñoqapi ruwasqanmanta.

Payqa manay huchayoqmi.

⁵⁰Diosqa kunanpas hayk'aqpas llapa kasukuqninkunataqa yanapaytan yachan.

⁵¹Hatun ruwaykunatan ruwara.

Pay cheqniq yachay tukukunata chinkachira.

⁵²Hatun kamachiqkunatan urmachira.

Pobrekunataq rantinkupi churara.

⁵³Mana imayoqkunamanmi tukuy cosaskunata qora.

Qapaqkunataq manay imayoqta wikch'ura.

⁵⁴⁻⁵⁵ Kamachinan Israel llaqtatataq mana qonqaspa yanapara, ñawpa machunchiskunaman, Abrahamman paypa familianmanta kaqkunamanwan prometesqanman hina, nispa.

⁵⁶ Mariaqa kimsa killa hinan Elisabetwan qepakusqa. Chaymantataq wasinta kutipusqa.

Bautizaq Juanpa nacesqan

⁵⁷ Elisabetpa onqokunan killa chayaramuqtintaq, qari wawata wachakusqa. ⁵⁸ Chaymi wasi-masinkunaqa familiarninkunapiwan reparasqaku Señorinchis Dios Elizabet-ta munakuspa yanapasqanta, Elizabetqa qolloq kachaspa huk wawata Diospa yanapayninwan wachakusqanmanta. Hinaspa paywan kusikusqaku.

⁵⁹ Pusaq p'unchawmantataq wawaq qari-kayninpa punta qaritanta kuchuspa señalaq runakuna hamusqaku. Hinaspa taytanpa sutin Zacariaswan sutichayta munasqaku. ⁶⁰ Chaymi mamanqa nisqa:

—Manan, Juanmi sutinga kanqa, nispa.

⁶¹ Paytataq nisqaku:

—¿Imasqa? Manan pipas familiaykipi chay sutiyoqqa kanchu, nispa.

⁶² Hinaspataq makillankuwan taytanta tapusqaku, ima sutiwan wawata sutichayta munasqanta. ⁶³ Paytaq qellqana tablata mañakuspa qellqasqa:

—Juanmi sutinga kanqa, nispa.

Llapankutaq admirakusqaku. ⁶⁴ Chay ratotaq Zacariasqa mana rimay atisqanmanta alliyaspa kaqmanta rimarisqa. Hinaspa Diosta alabayta qallarisqa. ⁶⁵ Hinaqtintaq llapan wasi-masinkunaqa nishuta mancharikusqaku. Tukuy chaykunatataq llapan Judea orqo-orqo

llaqtakunapipas yacharusqaku. ⁶⁶Llapan chaykunata uyariqkunataq sonqonku ukullapi nisqaku:

—¿Imachá kay wawaqa kanqa? nispanku.

Señorninchis Diostaq wawawanpuni kachasqa.

Zacariaspa Diosta alabasqan

⁶⁷Espiritu Santo Juanpa taytan Zacariasman yaykusqa. Chaymi Zacariasqa Diosmanta kay rimaykunata chaskisqa hinaspa nisqa:

⁶⁸—Alabasqa kachun Israel llaqtaq Señorninchis Diosnin, llaqtan salvaq hamusqanmanta.

⁶⁹Paymi kachamuwanchis huk tukuy atiq salvaqninchista.

Kay salvaqninchisqa Diospa kamachinan ñawpa Davidpa familianraqmi.

⁷⁰Kaytan Diosqa paymanta yachachiqkunawan ñawpa machunchiskunamanraq willachisqa:

⁷¹contranchiskunamanta cheqniwaqninchiskunamantapas salvawananchispaq.

⁷²Nillasqataqmi ñawpa machunchiskuna yanapananta Abrahamwan contrato ruwasqanta mana qonqaspalla.

⁷³Diosmi ñawpa machunchis Abrahamman contrato ruwasqanpi prometesqa,

⁷⁴contranchiskunamanta kacharichiwanchista, mana manchakuspa munayninta ruwananchispaq,

⁷⁵ñawpaqninpi allinkunata ruwaspa mana huchayoq kawsananchispaq, wañunanchiskama.

⁷⁶Qantaqmi, wawáy Juan, Señorninchis hamunanpaq ñanta allichanki.

Chaymi nisunkichis, “Hatun Diosmanta yachachiq,” nispa.

⁷⁷Señorninchis hamunanpaq ñanta allichaspaykin llaqtanman willanki Diosqa paykunaq huchanku perdonananta, hinaspa salvanantapas.

⁷⁸Diosninchismi allinta yanapayta munawaspanchis hanaq pachamanta pacha-paqariy inti k'anchay hinata salvawaqninchis runata apamuwasunchis.

⁷⁹Paymi limbopi hina wañuyta manchakuspa tiyaqkunata k'anchaykuq hina yanapanqa.

Hinaspa allin kawsay ñanninta pusawasunchis, nispa.

⁸⁰Wawataq wiñachasqa, hinaspa astawan yachayniyoq wakichasqa.

Ch'inniqpitaq tiyasqa Israel runakunaman yachachiq rinan p'unchawkama.

Jesupa nacesqan

2 ¹Chay p'unchawkunan hatun kamachiq rey Augusto sutiyoq kamachisqa llapan paypa kamachisqan llaqtakunapi tiyaqkuna padronasqa kanankupaq. ²Kay runa padrunayqa chayllaraqmi qallarisqa Siria law llaqtakunapi kamachiq Kirenio sutiyoq kamachichaqtin. ³Chaymi llapa runakuna padronasqa kanankupaq nacesqanku llaqtaman risqaku.

⁴Chayraykun Josepas Galilea lawpi Nazaret llaqtamanta Judea lawman seqasqa; ñawpa kamachiq Davidpa nacesqan Belen llaqtaman, ñawpa Davidpa familianraq kasqanrayku. ⁵Chaymanmi Joseqa risqa Mariapiwan padronasqa kananpaq. Mariaqa Josewanmi kasarakanpaq comprometesqaña kasqa. Wiksayoqtaq kachasqa.

⁶Paykuna chaypi kachaqtinkutaq Mariaq wachakunan p'unchaw chayaramusqa. ⁷Chaypin qari wawata wamaq wachakusqa. Walthanawan walthaykuspataq kasqanku corralpi paja pataman churaykusqaku, paykunaqpa samakusqanku wasipi mana campo kaqtin.

Uywa michiqkunaman angelkunaq rikurisqan

⁸Chay tutataq Belen llaqtaq purunninkunapi uywa michiqkuna uywankunata tutantin qawaspa kachasqaku. ⁹Chayllapin qonqaylla Señorninchis Diospa angelnin paykunaman rikurisqa. Señorninchis Diospa hatun kaynintaq paykunaman k'anchaykusqa. Hinaqtintaq nishuta mancharikusqaku. ¹⁰Angeltaq paykunata nisqa:

—Ama manchakuychischu. Allin willakuytan willasqaykichis. Chaywanmi llapa runakuna kusikunqaku. ¹¹Kunanmi Davidpa Belen llaqtanpi llapa llaqtakunaq salvaqnin qankunapaq nacerun. Payqa Diospa llaqtan salvaq Cristo Señorninchismi. ¹²Kay wawataqa khaynatan tarinkichis, walthanawan walthaykusqa corralpi paja pataman churaykusqa kachaqta, nispa.

¹³Chay raton qonqayllapi angelwan achkha angelkuna rikuriramusqaku Diosman graciasta qospa. Hinaspa nisqaku:

¹⁴—¡Alabasqa hanaq pachapi Diosninchis kachun! ¡Diospa munakusqan runakunataq llapa llaqtakunapi allinpi kawsachunku! nispa.

¹⁵Hanaq pachaman angelkuna kutipuptinkutaq michiqkunaqa ninakusqaku:

—Hakuchi Belen llaqtaman, hinaspa rikumusun Señorninchis Diospa willawasqanchista.

16 Utqaylla rispankutaq Mariata Josetawan tarisqaku. Wawatataq rikusqaku kasqanku corralpi paja patapi churasqata. **17** Wawata rikuspankutaq angelpa paykunaman wawamanta nisqanta willakusqaku. **18** Chaymi michiqkunaq willakusqanta uyarispa llapanku admirakusqaku. **19** Mariataq tukuy kay pasasqankunata sonqon ukullapi allinta waqaychasqa, hinaspa yuya-yuyarisqa. **20** Michiqkunataq angelpa nisqanman hina tukuy ima sucedesqanta rikuspanku, llapa rikusqankumanta Diosta alabspanku kutipusqaku.

Diosman aypakuna wasiman Jesusta apasqanku

21 Pusaq p'unchawniyoc wawa kachaqtinmi qari-kayninpa punta qaritanta kuchuspa señalasqaku. Hinaspan Jesus sutiwan sutichasqaku. Kay sutiwan sutichanantaqa angelmi Mariaman nisqa manaraq wiksayoc kachaqtin.

22 Yaqapas huk killamantataq Mariaqa Josepiwan wawata apasqaku Jerusalemman Señorninchis Diospaq separanankupaq. Paykuna Moisespa leyinman hina rinanku kasqa Diosman aypakuq,

Maria wachakusqanmanta Diospa qayllanpi limphiw qepananpaq.
²³Wawata apaspa Señorninchis Diospaq separasqaku, Señorninchis
 Diospa leyninpi khayna qellqasqa kasqanrayku:

—Llapa primero naceq qari wawan Señorninchis Diospaq separasqa
 kayta atin, nispa.

²⁴Rillasqakutaq Señorninchis Diospa leyninman hina Diosman
 aypakuq. Kay leyninpin nin:

—Iskay kullkuwan otaq iskay uña urpiwan aypakunanku kananta, nispa.

²⁵Chay pacha Jerusalem llaqtapi tiyasqa Simeon sutiyoq runa. Paymi
 Dios kasukuq allin runa kasqa. Israel runakunata Diospa salvanantan
 suyachasqa. Espiritu Santon pay ukupi kachasqa. Simeontaq payta
 kasukuchasqa. ²⁶Chaymi Espiritu Santo payman willasqaña:

—Señorninchis Diospa llaqtan salvaq Cristota manaraq rikuchaspaqa
 manaraqmi wañunkiraqchu, nispa.

²⁷Hinaqtinmi Simeonqa Espiritu Santoq apasqan Diosman aypakuna
 wasiman yaykusqa. Chaymanmi tayta-mamanqa wawa Jesusta
 apamusqaku Diospa leyninman hina ruwanankupaq. ²⁸Hinaqtinmi
 Simeonqa wawata marq'arikusqa, hinaspa Diosta alabaspa nisqa:

²⁹—Kunanqa, Dios Señornillay, nisqaykiman hina kay
 kamachinayki runaqa kusionqa wañukapusaq.

³⁰Ñan rikuniña kachamusqayki Salvaqniykuta, ³¹llapa llaqtakunaq
 qayllanpi churasqaykita.

³²Paymi k'anchay hina tukuyta rikuchispa llapa llaqtakunaman
 munayniykita reqsichinqa.

Israel llaqtaykitataq allinpi qepachinqa, nispa.

³³Hinaqtintaq tayta-mamanqa nishuta admirakusqaku Simeonpa tukuy wawamanta nisqanwan. ³⁴Simeontaq paykunapaq Diosmanta mañakuspa Jesuspa maman Mariata nisqa:

—Qawariy, Diosmi kay wawata Israel llaqtaman kachamun wakin runakuna mana Diosta kasuspa neganankupaq, wakintaq Diosman kutirikunankupaq. Diospa munayninta yachachiqtinmi achkha runakuna paypa contranpi rimanqaku. ³⁵Chhaynapin paykunaq sonqonku ukupi piensasqankuta llapanku reqsinqaku. Qantataqmi tukuy kaykuna cuchillo sat'iy hina sonqoykita nanachinqa, nispa.

³⁶⁻³⁷Chaypin kachasqa Ana sutiyoq warmi ñawpa Aserpa familianmanta Fanuelpa wawan. Paymi ña nishu edadniyoqña kasqa. Hinaspa viuda kasqa yaqapas pusaq chunka tawayoq wataña. Casarakusqanmantapacha qanchis watalla qosanwan tiyasqa. Payqa manan Diosman aypakuna wasimanta lloqsiyta yachasqachu. Tutantin p'unchawnintin Diosmanta mañakuspa ayvesnin ayunaspa ima Diosta servisqa. ³⁸Payqa Diosmanta yachachiqmi kasqa. Chay ratopunin anchuykamuspa wawata rikuspa Diosman graciasta qosqa. Hinaspataq rimasqa Jesus wawamanta llapa Jerusalem llaqtata Diospa salvananta suyaqkunaman.

Nazaret llaqtaman kutimpusqanku

³⁹Señorninchis Diospa leyninman hina tukuyta ruwaspankutaq, Joseqa Mariapiwan wawantin Galilea lawman kutipusqaku, llaqtanku Nazaretkama. ⁴⁰Jesus wawataq sapa watan astawan wiñaspa kallpachakuchasqa, tiempo pasasqanman hinataq astawan yachayniyoq kasqa. Diostaq paywan kachasqa tukuy ruwasqanwan kusikuspa.

Diosman aypakuna wasipi Jesuspa kasqan

⁴¹ Jesuspa taytan mamanpiwan sapa watan Jerusalenta Pascua Fiestaman riyta yachasqaku. ⁴² Chaymi Jesus chunka iskayniyoq watanpi kachaqtin chay fiestaman Jerusalen llaqtata risqaku, sapa wata hina. ⁴³ Chay fiesta ushakuyta kutimpuchaqtinkutaq Jesusqa Jerusalenpi qeparukusqa. Taytantaq mamanpiwan mana yachasqakuchu. ⁴⁴ Hinaspa piensasqaku puriqkunawan kуска Jesuspa risqanta. Chaymi huk p'unchawña purisqaku. Chaymanta familiarninkunapi reqsiq-masinkunapiwan Jesusta maskaykusqaku. ⁴⁵ Mana tarispankutaq paqarisnintinta Jerusalenman kutirisqaku payta maskaspa.

⁴⁶ Kimsa p'unchawmantataq Jesusta Diosman aypakuna wasipi tarisqaku ley yachachiqkunaq chawpinpi tiyachaqta. Jesusqa paykunatan uyarichasqa tapu-tapuykuspa. ⁴⁷ Llapa Jesusta uyariqkunataq admirasqa qepasqaku yachasqanmanta contestasqanmantawan. ⁴⁸ Tayta-mamantaq payta rikuspa admirakusqaku. Hinaspa maman payta nisqa:

© David C. Cook Foundation

—Wawáy, ¿Imasqataq kayta ruwawankiku? Manachu yacharanki, taytaykipiwan nishu llakisqa maskaykamusqaykuta, nispa.

⁴⁹Jesustaq paykunata nisqa:

—¿Imasqataq maskawarankichis? ¿Manachu yacharankichis Taytaypa wasinpi kanayta? nispa.

⁵⁰Tayta-mamantaq mana entendesqakuchu imamanta parlasqanta.

⁵¹Taytankunawan Jesus Nazaret llaqtaman kutimpusataq paykunata tukuy imapi kasukuspa tiyasqa. Mamantaq tukuy chaykunata sonqon ukullapi yuya-yuyarispa waqaychasqa. ⁵²Jesustaq wiñachasqa, hinaspa astawan yachayninpas yapakuchasqa. Diostaq runakunapas paypa tukuy ruwasqanwan kusikusqaku.

Bautizaq Juanpa ch'inniqpi yachachisqan

3 ¹Yaqaña chunka pichqayoq watapas hatun kamachiq rey Tiberio kamachichaqtinmi, Zacariaspa churin Juanman Diosqa ch'inniqpi rimaykusqa. Chay pacha Poncio Pilato Judea lawpi kamachichasqa, Herodestaq Galilea lawpi, Herodespa hermanon Felipetaq Iturea lawpi Traconite lawpiwan, Lisaniastaq Abilinia lawpi kamachichasqa. ²Anastaq Caifaspiwan judio kurakuna kamachiq kachasqaku. ³Chay pachan Juanqa Dios kachamuqtin Jordan mayuqpa tukuy muyuriqninkunapi purispa runakunaman nisqa:

—Huchaspa kayta wanaspa Diosman kutirikuychis. Hinaqtinmi Diosqa huchaykichista perdonasunkichis. Hinaspataq bautizachikuychis, nispa.

⁴Kaykunan pasasqa Diosmanta yachachiq Isaias qellqasqanman hina. Qellqasqanqa khaynatana nisqa:

—Ch'inniqpin huk runa waqyakun:

Huchasapa kayta wanaspa vidaykichista ñanta hina
allichaychis Señorninchis Diospa sumaq kananpaq.

⁵Llapa wayq'okunan hallp'awan hunt'asqa kanqa.

Llapa orqokunapas moqokunapas pampayachisqa kanqa.

Q'ewi ñankunapas sumaq derechu kanqa.

Hushk'u hushk'u ñankunapas pampachasqan kanqa.

⁶Llapa runakunataqmi rikunqaku imayna Dios paykunata
salvaspa yanapananta, nispa.

⁷Achkha runakunataq Juanwan bautizachikuq risqaku. Chaymi
Juanqa paykunata nisqa:

—Qankunaqa mach'aqwaykunaq familiankuna hina sabidon
kankichis. ¿Pin willasurankichis Diospa kachamusqan kastigomanta

bautizachikuspalla salvakunaykichista? ⁸ Aswanmi allin ruwaykunata ruwaychis Diosman kutirikusqaykichis rikukunanpaq. Amataq niychischu: “Ñawpa Abrahampa familianraqmi kayku,” nispa. Cheqaytan niykichis Diosqa kay rumikunamantapas Abrahampa familianmanta kaqkunata ruwanmanmi.

⁹—Diosqa listoñan kachan mana allin ruwaq runakunata castgananpaq. Imayna mana wachaq yurakunata sap'inmantapacha wit'uspa ninaman wikch'unku chhaynatan castiganqa.

¹⁰ Chaykunata rimayta usharuqtintaq Juanta tapusqaku:

—Chayqa, ¿imatataq ruwasaqku? nispa.

¹¹ Juantaq paykunata nisqa:

—Iskay p'achayoqkunaqa mana p'achayoqman huknin kaqta qoychis, mikunayoqkunapas mana mikunayoqman mikunata qoychis, nispa.

¹² Impuesto cobraqkunapas hamullasqakutaq bautizachikuyta munaspanku, hinaspa Juanta tapusqaku:

—Yachachikuq, ¿Ñoqaykuri imatataq ruwasaqku? nispa.

¹³ Juantaq paykunata nisqa:

—Kamachisusqaykichisman hinalla cobraychis, ama astawanqa cobraychischu, nispa.

¹⁴ Soldadokunapas payta tapullasqakutaq:

—Ñoqaykuri, ¿imakunataq ruwasaqku? nispa.

Paykunataq nisqa:

—Ama pitapas manchachispa otaq yanqapuni cargochaspa imantapas qechuychischu, Aswan pagollaykichiswan contentakuychis, nispa.

¹⁵ Chay pachan llapa runakuna suyachasqaku Diospa llaqtan salvaq Cristo hamunanta. Chaymi Juanmanta sonqonku ukullapi tapukusqaku:

—Icha pay Diospa llaqtan salvaq Cristoqa, nispa.

¹⁶Chaymi Juanqa paykunata nisqa:

—Ñoqaqa yakullawanmi bautizaykichis, hukmi hamuchan ñoqamanta astawan atiyniyoq. Paymi Espiritu Santota qosunkichis qankunapi kananpaq. Ninawantaq huchasapa runakunata castigaspa k'ananqa. Manan ñoqaqa paypa sapatu watullantapas paskinaypaq hinachu kani. ¹⁷Chakrayoqchu trigo wayrachina platonta apaspa trigota waqtaspa allinta wayrachin. Hinaspataq trigota wayrachisqataña taqepi waqaychan. Pajatataq ninapi k'anan. Chhaynan hamuqqa allin ruwaq runakunata akllanqa. Mana allin ruwaq runakunataq wiñay kawsaq ninapi k'ananqa.

¹⁸Chhaynatan Juanqa allinta anyaspa Diosmanta allin willakuykunata runakunaman willasqa. ¹⁹Hinallataqmi Juanqa kamachiq Herodesta anyasqa hermanonpa warminwan tiyasqanmanta, hinaspa tukuy mana allinkuna ruwasqanmantawan. ²⁰Chaymi Herodesqa Juanta carcelman wishq'arachisqa. Chhaynapin llapa mana allin ruwayninkunaman huktawan yapaykusqa.

Jesuspá bautizachikusqan

²¹Manaraq carcelpi kachaspan huk p'unchaw Juanqa payman riq runakunata bautizachaspa, Jesustapas bautizasqa. Jesus bautizarachikuspa Diosmanta mañakuchaqtinmi, ²²Espiritu Santoqa hanaq pachamanta urpi hina payman uraykamusqa. Huk rimaytaq hanaq pachamanta nimusqa:

—Qanmi munasqay Churiyqa kanki. Qanmi akllasqay kanki munayniykunata ruwanaykipaq, nispa.

Jesuspa ñawpa machunkuna

²³Jesusqa kimsa chunka watayoq hina kachaspañan yachachiyta qallarisqa. Payqa runakunaq piensasqankuman hina Josepa churin kasqa. Josepa Elipa churinmi kasqa, ²⁴Elitaq Matatpa churin kasqa, Matat-taq Levipa churin, Levitaq Melkiq churin, Melkitaq Janaq churin, Janataq Josepa churin, ²⁵Josetaq Matatiaspa churin, Matatiastaq Amospa churin, Amostaq Nahumpa churin, Nahumtaq Esliq churin, Esliqtaq Nagaipa churin, ²⁶Nagaitaq Maatpa churin, Maat-taq Matatiaspa churin, Matatiastaq Semeinpa churin, Semeintaq Josepa churin, Josetaq Judaqpa churin, ²⁷Judataq Joanaq churin, Joanataq Resaq churin, Resataq Zorobabelpa churin, Zorobeltaq Salatielpa churin, Salatieltaq Neriq churin, ²⁸Neritaq Melkiq churin, Melkitaq Adiq churin, Aditaq Kosampa churin, Kosamtaq Elmadampa churin, Elmadamtaq Erpa churin, ²⁹Ertaq Josuepa churin, Josuetaq Eliezerpa churin, Eliezertaq Jorimpa churin, Jorimtaq Matatpa churin, ³⁰Matat-taq Levipa churin, Levitaq Simeonpa churin, Simeontaq Judapa churin, Judataq Josepa churin, Josetaq Jonampa churin, Jonamtaq Eliakimpa churin, ³¹Eliakimtaq Meleaq churin, Meleataq Mainanpa churin, Mainantaq Matataq churin, Matatataq Natanpa churin, ³²Natantaq Davidpa churin, Davidtaq Isaipa churin, Isaitaq Obedpa churin, Obedtaq Boozpa churin, Booztaq Salmonpa churin, Salmontaq Naasonpa churin, ³³Naasontaq Aminadabpa churin, Aminadabtaq Adminpa churin, Admintaq Arniq churin, Arnitaq Esrompa churin, Esromtaq Farespa churin, Farestaq Judapa churin, ³⁴Judataq Jacobpa churin, Jacobtaq Isaacpa churin, Isaactaq Abrahampa churin, Abrahamtaq Tarepa churin, Taretaq Nakorpa churin, ³⁵Nakortaq

Serugpa churin, Serugtaq Ragaupa churin, Ragautaq Pelegpa churin, Pelegtaq Eberpa churin, Ebertaq Salaq churin, ³⁶Salataq Kainanpa churin, Kainantaq Arfaxadpa churin, Arfaxadtaq Sempa churin, Semtaq Noepa churin, Noetaq Lamekpa churin, ³⁷Lamektaq Matusalempa churin, Matusalemtaq Enokpa churin, Enoktaq Jaredpa churin, Jaredtaq Mahalaleelpa churin, Mahalaleeltaq Kainanpa churin, ³⁸Kainantaq Enospa churin, Enostaq Setpa churin, Set-taq Adanpa churin kasqa, Adantaq Diospa ruwasqan kasqa.

Satanaspa Jesusta waqllichiya munasqan

4 ¹Jesusqa bautizarachikuspa Jordan mayumanta kutimpusqa. Espiritu Santotaq Jesus ukupi kachasqa. Jesustaq payta kasuchasqa. Hinaspa Jesusta ch'inniqman apasqa. Chaypin tawa chunka p'unchaw kasqa. Satanaskuna kamachiq Satanastaq rikurimuspa munasqa Jesus manaña Diospa kamachisqanta kaspas payta kasunanta. ²Jesusqa chay p'unchawkunapi manan imatapas mikusqachu, chaymantañan yarqaykusqa. ³Hinaqtinmi Satanasqa Jesusta nisqa:

—Diospa Churin kanki chayqa, kamachiy kay rumita t'antaman wakinanpaq, nispa.

⁴Jesustaq Satanasta nisqa:

—Diospa Rimasqan Qellqasqapin nin: “Mikuy kaqtinpas manan chayllawanchu runaqa allinta kawsanqa,” nispa.

⁵Chaymantataq Satanasqa huk hatun orqoman Jesusta apaspa, huk qawariyllapi llapallan kay mundopi kaq llaqtakunata payman qawarichisqa. ⁶Hinaqtinmi Satanasqa payta nisqa:

—Qanmanmi qosqayki tukuy kay llaqtakunata qapaq-kaynintawan kamachinaykipaq. Ñoqan chaskirani tukuy kay llaqtakunata kamachinaypaq. Chaymi pi munasqayman qosaq. ⁷Qan qonqorispa Diosta hina alabawanki chayqa llapallanmi qanpaq kanqa, nispa.

⁸Jesustaq Satanasta nisqa:

—Diospa Rimasqan Qellqasqapin nin: “Dios Señornillaykita alabanki. Pay sapallanta kasukunki,” nispa.

⁹Chaymantataq Satanasqa Jerusalem llaqtaman Jesusta apaspa, Diosman aypakuna wasi patapi sayarachisqa. Hinaspa payta nisqa:

—Diospa Churin kanki chayqa, kay ukuman wikch'uykukuy.

¹⁰Diospa Rimasqan Qellqasqapin nin:

“Diosmi angelninkunata kamachinqa cuidasunaykipaq,” nispa.

¹¹Nillantaqmi:

“Makinkupin qanta chaskisunkiku chakiykita ama ima rumipipas takakunaykipaq,” nispa.

¹²Chaymi Jesusqa Satanasta nisqa:

—Diospa Rimasqan Qellqasqapin nin: “Ama Señorninchis Diosta yanqapuni munasqayki ruwaykunaman churankichu,” nispa.

¹³Manapuni Jesuswan kasuchikuyta atispataq Satanasqa Jesusmanta anchurisqa huk kutikama.

Jesupa willayta qallarisqan

¹⁴Chaymantataq Jesusqa Galilea lawman kutimpusqa. Espiritu Santotaq paypi kachasqa, Jesustaq payta kasukuchasqa. Muyuriqnin llaqtakunapitaq paypa ruwasqanmanta rimasqaku. ¹⁵Diosmanta

yachachina wasikunapi yachachisqa, llapa runakunataq paymanta allinta rimasqaku.

Nazaret llaqtapi Jesuspa yachachisqan

¹⁶Chaymantataq Jesusqa wiñasqan Nazaret llaqtaman risqa. Hinaspa samana p'unchaw Diosmanta yachachina wasiman yaykusqa. Khaynatan ruwasqa sapa samana p'unchaw maypi kaspapas. Hinaspan Diospa Rimasqan Qellqasqata leyeq sayariqtin, ¹⁷Diosmanta yachachiq Isaiaspa qellqasqanta payman qosqaku. Hinaqtintaq kicharispas kay qellqasqata maskaspa tarisqa. Hinaspa leyesqa:

¹⁸—Señorninchis Diosmanta hamuq Espiritu Santon ñoqapi kachan,

Paymi akllawaspa kachamuwara mana imayoqkunaman

Diosmanta allin willakuykunata willanaypaq,

Satanaspa makinmanta runakuna kacharisqa kanankuta willanaypaq,

mana Diosmanta yachaqkunaman cheqay yachachiykunata ñawsakunaman hina rikuchinaypaq,

Satanaspa ñak'arichisqan runakunata kacharichinaypaq.

¹⁹Kachamullawantaqmi Señorninchis Diospa llaqtanta salvanan tiempo chayamusqanta willanaypaq, nispas, niqta.

²⁰Isaispa qellqasqanta wishq'aspataq Jesusqa waqaychaqman qospa tiyaykusqa. Llapa runakuna chaypi kaqkunataq payta allinta qawaykusqaku. ²¹Hinaqtintaq Jesusqa paykunata nisqa:

—Kunan p'unchawmi kay leyesqay ruwakun qankunaq qayllaykichispi, nispas.

²²Llapallanku Jesusmanta allinta rimaspanku admirakusqaku sumaq rimaykunata rimasqanmanta. Hinaspa ninakusqaku:

—¿Manachu payqa Josepa churin? nispa.

²³Hinaqtintaq Jesusqa paykunata nisqa:

—Rimaypi hina qankunaqa, “Hampiy yachaq, kikiykita hampikuy,” nispachá niwankichis. Niwallankichistaqchá: “Capernaum llaqtapi imayna ruwasqaykita uyariyku. Chhaynallataq kay llaqtaykipipas ruway,” nispa.

²⁴—Cheqaytan niykichis, manan pi Diosmanta yachachiqqas llaqtanpiqa allin chaskisqachu. ²⁵Cheqaytapunin niykichis, Diosmanta yachachiq Eliaspa tiemponpin achkha viudakuna Israelpi kasqaku. Kimsa wata partin para mana chayaqtinmi, llapa llaqtakunapi muchuy kasqa. ²⁶Chhayna kachaqtinpas Diosqa manan Eliasta mayqen Israel lawmanta viudamanpas kachasqachu yanapananpaq Israel runakuna mana Diospi creyeqtinku. Aswanmi Sidon lawpi Sarepta sutiyuq llaqtaman huk viudallaman Eliasta kachasqa payta yanapananpaq. ²⁷Chhaynallataq Diosmanta yachachiq Eliseoq tiemponpipas Israel law llaqtakunapi achkha runakuna onqosqaku qara aychankupi millay onqoywan. Chaypas manan mayqen Israelmanta runakunatapas Diosqa alliyachisqachu paykuna mana Diospi creyeqtinku. Aswanmi Siria lawmanta Naaman sutiyuq onqoqlata alliyachisqa, nispa.

²⁸Chayta uyarispankutaq Diosmanta yachachina wasipi kaqkunaqa nishuta phiñarirukusqaku paykunata “Diospi mana creyeq” nispa nisqanta piensaspanku. ²⁹Hinaspataq sayarispanku llaqtamanta Jesusta apasqaku llaqta cantoman qaqaman wikch'uykunankupaq. ³⁰Jesustaq paykunaq chawpinta lloqsimuspa ripusqa.

Jesupa huk runamanta Satanasta lloqsichisqan

31 Chaymantataq Jesusqa Galilea lawpi Capernaum llaqtaman risqa. Hinaspa sapa samana p'unchaw runakunata yachachisqa.

32 Paykunataq kamachikuq hina allinta Jesus yachachisqanmanta admirakusqaku.

33 Chaypin Diosmanta yachachina wasipi kachasqa huk runa. Huk Satanaspay ukupi kaspamana allinkunata ruwachisqa. Chaymi altomanta qaparispam nisqa:

34—Nazaret llaqtamanta Jesus, ¿Imatan ñoqaykuwan ruwaytamunanki? ¿Sipi qniykuchumamunki? Reqsiykin pi kasqaykita, qanqam Diospam Kachamusqanmanay huchayoqmi kanki, nispa.

35 Jesustaq chay satanastam kamachispa nisqa:

—iUpallay, hinaspa lloqsiy paymanta! nispa.

Chaymi satanasqam runatam pampaman wikch'uruspallam paymanta lloqsirusqa. **36** Hinaqtintaq llapam chaypi kaqkunam admirakuspa ninakusqaku:

—¿Imaynatam kay rimaykunari? ¿Imam atiywantaq satanaskunatam kamachin, runamanta lloqsinankupaq? nispa.

37 Chaymi tukuy chay law llaqtakunapi Jesumantam astawan rimasqaku.

Simonpam suegranta Jesus alliyachisqan

38 Diosmanta yachachinam wasimantam lloqsispatam Jesusqam Simonpam wasinman yaykusqa. Chaypin Simonpam suegran nishu calenturawan onqochasqa. Chaymi Jesustam valekusqaku alliyachinanpaq. **39** Jesustaq onqoqman k'umuykuspa onqoynintam kamachisqam chinkapunanpaq,

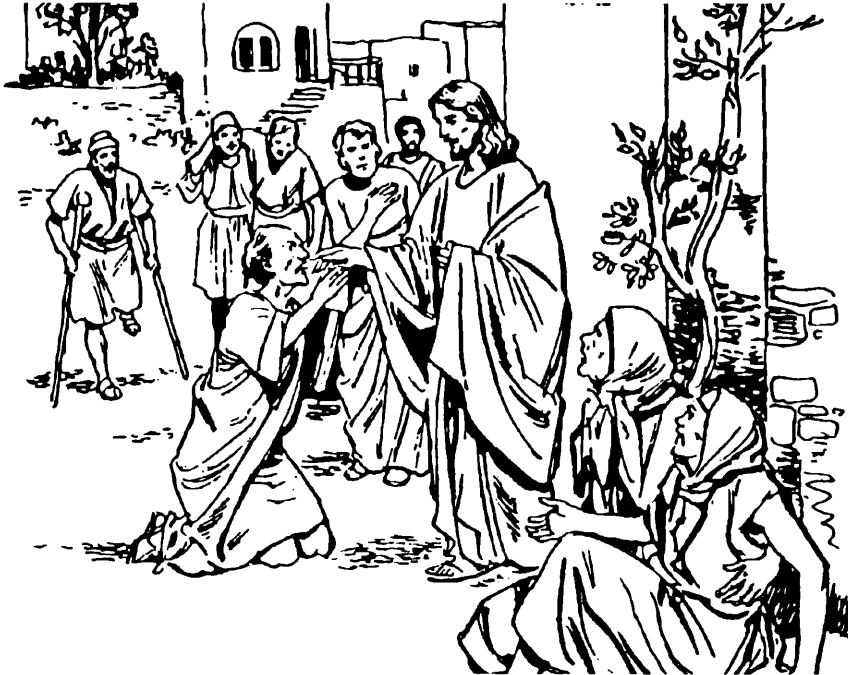
hinaqtinmi onqoyqa chinkarapusqa. Chaymantataq utqaylla hatarispa Simonpa suegranqa paykunata atendisqa.

Achkha onqokkunata Jesuspa alliyachisqan

⁴⁰ Chaymantataq inti yaykuytaña llapa runakuna tukuy laya onqoyniyoqkunata Jesusman apasqaku. Paytaq sapakamaman makinta churaykuspa llapankuta alliyachisqa. ⁴¹ Chhaynallataq achkha runakunamanta satanaskunata lloqsichisqa. Lloqsisqankupitaq satanaskuna qaparispa Jesusta nisqaku:

—Qanqa Diospa Churinmi kanki, nispa.

Jesustaq satanaskunata kamachispa mana rimanankuta dejasqachu Diospa llaqtan salvaq Cristo kasqanta yachasqankumanta.

Judea lawpi Jesuspa yachachisqanmanta

⁴²Pacha-paqariytataq Jesusqa ch'inniqman risqa. Runakunataq maskaspa payta tarirusqaku. Hinaspa hark'aspanku mana ripunanta munasqakuchu. ⁴³Jesustaq paykunata nisqa:

—Allin willakuykunatan huk llaqtakunamanpas willamunay kachan khaynata yachachispa: “Diosmi llapa kasukuqninkunata kamachinqa, paymi kamachiq kanqa paykunapaq.” Chaypaqmi Diosqa kachamuwara, nispa.

⁴⁴Chhaynatan Jesusqa chay law llaqtakunapi Diosmanta yachachina wasikunapi yachachispa purisqa.

Jesus milagrota ruwaspa aypa chhallwata hap'ichisqan

5 ¹Huk p'unchaw Genesaret qocha cantopi Jesus yachachichaqtinmi aypa runakuna payman ñit'inarakamusqaku. Paykunan Diosmanta willakuyta uyariyta munasqaku. ²Jesusqa qocha patapi iskay barcota q'allallata rikusqa. Chhallwa hap'iqkunanan ña uraykamusqakuña atarrayanku aytiq. ³Jesusqa Simonpa huknin barco kasqanta reparaspa chayman seqasqa, hinaspa payta valekusqa qochaman chumpallata barcota apaykunapaq. Hinaspataq tiyaykuspa barcomanta runakunata yachachimusqa. ⁴Rimayta ushaspataq Simonta nisqa:

—Astawan qocha chawpiman barcota apaykuy. Hinaspa atarayaykichista wikch'uykuychis chhallwa hap'inaykichispaq, nispa.

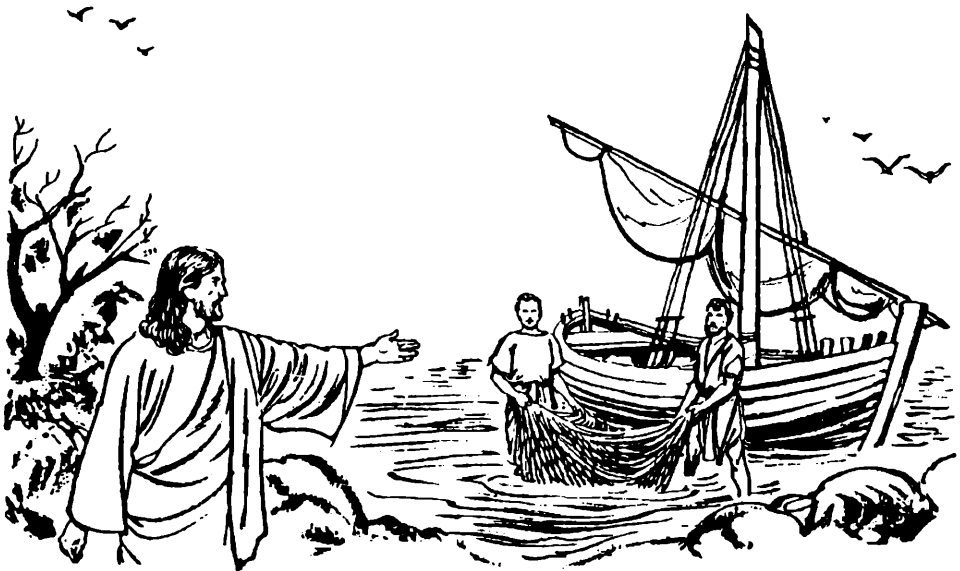
⁵Simontaq Jesusta nisqa:

—Yachachikuq, tukuy tutan atarayaykuta qochaman wikch'uykuyku. Manataqmi imallatapas hap'iykuchu. Aswanmi qan kamachiwaqtiyki kaqmanta wikch'uykusaq, nispa.

⁶Kaqmanta wikch'uykuspankutaq achkha chhallwata hap'isqaku. Atarrayankuraq llasawan yaqa llik'ikusqapas. ⁷Chaymi huknin barcopi kaq chhallwa hap'iq-masinkunata makinkuwan waqyasqaku yanapaysiq hamunankupaq. Hamuqtinkutaq iskaynin barcoman hunt'arusqaku chhallwakunawan yaqapas qochaman hundikunankukama. ⁸Simon Pedrotaq chayta rikuspa Jesuspa ñawpaqninpi qonqoripa nisqa:

—Señornillay, ithiriy ñoqamanta, huchasapa runan kani, nispa.

⁹Aypa chhallwata hap'isqankumantan Simonqa llapa chaypi kaqkunapiwan nishuta mancharikusqaku. ¹⁰Chhaynallataq Zebadeoq

churinkunapas Santiago Juanpiwan nishuta mancharikusqaku. Paykunaqa Simonwan kuska chhallwa hap'iqmi kasqaku. Jesustaq Simonta nisqa:

—Ama manchakuychu, Kunanmantaqa manan chhallwallatañachu hap'inki. Aswanmi Diosta kasukunankupaq runakunata ñoqaman pusamunki.

¹¹Chaymantataq barcokunata qocha pataman orqutamuspanku tukuyta saquespa Jesuswan kuska ripusqaku qatikuqninkuna kanankupaq.

Qara aychanpi millay onqoyniyoqta Jesuspa alliyachisqan

¹²Huk p'unchaw Jesus huk llaqtapi kachaqtinmi, huk runa qara aychanpi millay onqoywan lliw ushasqa hamusqa. Paymi Jesusta rikuspa pampakama k'umuykuspa mañakusqa:

—Señornillay, munanki chayqa alliyachiway, nispa.

¹³Chaymi Jesusqa makinwan tupaykuspa nisqa:

—Arí, munanin, alliyay, nispa. Rimayta usharuqtintaq millay onqoyqa onqoqmanta chinkarapusqa. ¹⁴Hinaqtintaq Jesusqa kamachispa nisqa:

—Ama pimanpas willakunkichu. Aswanmi judio kuraman rispa paywan qawachikamunki. Moisespa leyninman hinataq alliyasqaykimanta Diosman aypakunki. Chaymi alliyasqaykita llapa runakuna yachanqaku, nispa.

¹⁵Runakunataq astawanraq Jesusmanta uyarisqaku. Chaymi achkha runakuna Jesusman huñukamusqaku payta uyarinankupaq hinaspa onqoyninkunamanta alliyachinanpaq. ¹⁶Jesustaq ch'inniqman riyta yachasqa Diosmanta mañakuq.

Mana puriy atiqta Jesuspa alliyachisqan

¹⁷Huk p'unchaw Jesus runakunata yachachichaqtinmi chaypi tiyachasqaku fariseokuna ley yachachiqkunapiwan. Paykunan hamusqaku Galilea lawmanta Judea lawmanta Jerusalem llaqtamantawan. Jesusqa Señorninchis Diospa atiyinwanmi onqoqkunata alliyachichasqa.

¹⁸Hinaqtinmi huk runakuna kallapipi wantumusqaku huk mana puriy atiq runata, Jesuspa ñawpaqninman churaykuqtinku alliyachinanpaq. ¹⁹Achkha runakuna kaqtintaq mana maynintapas Jesuspa laydonman apaykuyta atisqakuchu. Chaymi wasi pataman seqachisqaku, hinaspataq hutk'uspa mana puriy atiq runata wasi ukuman puñunanpi wikch'urayaqta warkuykusqaku Jesuspa ñawpaqninman. ²⁰Jesusta paykunaqpa allinta paypi creyesqankuta reparaspa mana puriy atiqta nisqa:

—Huchaykikunatan perdonayki, nispa.

²¹ Hinaqtinmi ley yachachiqkunaqa fariscokunapiwan sonqonku ukullapi tapukusqaku:

—¿Pitaq kay runa Diostapas ofendiq hina rimananpaq? ¿Manachu Dioslla huchakunataqa perdonayta atin? nispanku.

²² Chay tapukusqankuta yachaspan Jesusqa paykunata nisqa:

—¿Imasqataq qankunari chhaynata piensankichis? ²³ ¿Mayqentaq as ninapaq hina: “Huchaykikunatan perdonani” niychu, otaq: “Sayarispa puriy,” niychu? ²⁴ Kunanmi kay mana alliq runata alliyachispa reqsichisaykichis ñoqa Diospa Kachamusqan Runa kaspera kay mundopi hucha perdonay atisqayta, nispa.

Hinaspataq Jesusqa mana puriy atiq runata nisqa:

—Hatariy, puñunaykita oqarispa wasiykita ripuy, nispa.

²⁵ Chaymi llapanquq qayllanpi sayarisqa. Hinaspa puñunanta oqarispa wasinta ripusqa, Diosta alabaykuspa. ²⁶ Llapankutaq admirakuspanku Diosta alabasqaku. Hinaspa nishuta mancharikuspanku nisqaku:

—Kunan p'unchawmi rikunchis mana hayk'aq rikusqanchiskunata, nispa.

Levi sutiyoq runata Jesuspa qatikuqnin kananpaq waqyasqan

²⁷ Chaymantataq Jesusqa lloqsimuspa rikusqa impuesto cobraq Levi sutiyoq runata impuesto cobrana wasipi tiyachaqta. Hinaspan payta nisqa:

—Ñoqawan hamuy, qatikuqniy kanki, nispa.

²⁸ Levitaq llapanta saquespa Jesuswan risqa.

²⁹ Hinaspataq Jesuspaq Leviqa fiestata wasinpi ruwasqa. Achkha impuesto cobraqkunataq huk runakunapiwan fiestapi kasqaku. ³⁰ Ley

yachachiqkunataq fariseokunapiwan Jesuspa ruwasqanmanta mana allin nispa rimaykusqaku, hinaspa Jesuspa qatikuqninkunata nisqaku:

—¿Imasqataq impuesto cobraqkunawan huk huchasapakunapiwan mikunkichis uphyankichispas? nispa.

³¹Chaymi Jesusqa paykunata nisqa:

—Mana onqoqkunaqa manan hampiqtaqa necesitankuchu, aswanmi onqoqkunalla. ³²Manan ñoqapas paykunallamanta mana huchayoqkunatachu waqyaq hamurani, aswanmi huchasapakunata, Diosman kutirikuspa huchasapa kayta wananankupaq.

Ayunaymanta tapukuy

³³Huk p'unchawmi Jesusta nisqaku:

—Bautizaq Juanman qatikuqkunaqa fariseokunaman qatikuqkunapas sapa kutin ayunaspa Diosmanta mañakuspa ima kanku. ¿Imasqataq qanman qatikuqkunari mana ayunaspa mikunku uphyanku ima? nispa.

³⁴Jesustaq paykunata nisqa:

—Kasarakuypi kaqkunataqa manan ayunachiwaqchischu paykunawan qari kasarakuq kachaqtin. Chhaynan ñoqaman qatikuqkuna mana ayunankumanchu ñoqa paykunawan kachaqtiy.

³⁵Aswanmi chayamunqa p'unchawkuna ayunanankupaq, ñoqata aparuwatinku, nispa.

³⁶Huk yachapanankupaq willaytapas paykunaman Jesusqa nillasqataqmi:

—Manan pipas mosoq p'achata kuchunmanchu mawk'a p'achaman remendananpaq. Chhaynata ruwaspaqa mosoq p'achata waqllichinman, mosoq remiendotaq mana allinchu rikukunman mawk'a p'achapi.

³⁷—Manallataqmi pipas mana poqosqa vinotaqa mawk'a odrekunaman hillp'unmanchu. Chhaynata ruwaqtinqa, mana poqosqa vinon poqospa odreta phatarachinman. Hinaspa vinopas hich'arukunman, odretaq manaña valinmanñachu. ³⁸Chaymi mana poqosqa vinotaqa mosoq odrekunaman hillp'una. ³⁹Pipas poqosqa vinota malliykuspaqa manañan mana poqosqa vinota munanmanñachu. Aswanmi ninman:

—Poqosqa vinon as sumaq, nispa.

Samana p'unchawpi trigoqpa granonta k'itusqanku

6 ¹Huk kuti samana p'unchawpi chakra-chakranta Jesus richasqa. Payman qatikuqkunataq trigoqpa granonta k'ituspa makinkupi qaqospa mikuchasqaku. ²Chaymi wakin fariseokunaqa paykunata nisqaku:

—¿Imasqataq Moisespa leyninta mana kasuspa samana p'unchawpi mana ruwanata ruwankichis?

³⁻⁴Jesustaq paykunata nisqa:

—¿Manachu leyerankichis ñawpa kamachiq Davidpa ruwasqanta? Payqa huk runankunapiwan yarqaymanta kaspanku Diosman aypakuna wasiman yaykusqa, hinaspa Diospaq separasqa t'antakunata mikuspa paywan kaqkunamanpas qosqa. Chay t'antakunataqa judio kurakunallan mikuyta atisqaku, nispa.

⁵Jesusqa nillasqataqmi:

—Ñoqaqa Diospa Kachamusqan Runa kaspan samana p'unchawpi ima ruwanankutapas kamachiyta atini, nispa.

Mana valiq makiyoq runata Jesuspa alliyachisqan

6Hinallataqmi huk samana p'unchawpipas Jesusqa Diosmanta yachachina wasiman yaykuspa yachachisqa. Chaypin kachasqa huk runa. Paypa paña makin mana valiq kasqa. **7**Hinaqtin ley yachachiqkunaqa fariseokunapiwan Jesusta qawapayasqaku, samana p'unchawpi alliyachiqtin, chaywan payta “huchayoqmi kanki” nispa ninankupaq. **8**Jesustaq paykunaq piensasqankuta yachaspa mana valiq makiyoq runata nisqa:

—Hatarispa chawpipi sayay, nispa.

Paytaq hatarispa chawpipi sayasqa. **9**Hinaqtinmi Jesusqa paykunata nisqa:

—Qankunata tapusqaykichis: ¿Samana p'unchawpi allin kaqtachu ruwaswan, otaq mana allin kaqtachu? ¿Wañuy patapi kaqta qespichiswanchu, otaq hinatachu wañuchiswan? nispa.

10Llapa runakunata qawariszataq mana valiq makiyoq runata nisqa:

—Oqariy makiykita, nispa.

Runataq makinta oqarisqa, chaymi chay rato makinqa alliyarusqa.

11Ley yachachiqkunataq fariseokunapiwan nishuta phiñarirukuspanku Jesuspa contranpi imatapas ruwanankupaq rimanakusqaku.

Chunka iskayniyoqta qatikuqninkunamanta Jesuspa akllasqan

12Chay p'unchawkunapin Jesusqa Diosmanta mañakuq huk orqoman risqa, hinaspa tukuy tuta Diosmanta mañakusqa. **13**Pachapaqarimuqtintaq payman qatikuqkunata waqyaspa, paykunamanta chunka iskayniyoqta akllasqa. Hinaspan akllasqankunata apostolwan sutichasqa.

¹⁴Paykunan kasqaku: Pedro sutiwan sutichasqan Simon, hermanon Andres, Santiago, Juan, Felipe, Bartolomeo, ¹⁵Mateo, Tomas, Alfeop churin Santiago, Zelote nisqakunamanta Simon, ¹⁶Santiagoqpa hermanon Judas, Judas Iscariotepiwan. Kaymi Jesusta soldadokunaman entregaq kanqa.

Achkha runakunata Jesuspa yachachisqan

¹⁷Orqomanta apostolninkunawan uraykamuspataq Jesusqa huk pampapi sayaykusqa. Chaypin huñunakamusqaku achkha payman qatikuqkuna. Hinallataq hamusqaku achkha runakuna Judea law llaqtakunamanta, Jerusalem llaqtamanta, lamar cantopi kaq Tiro llaqtamanta, lamar cantopi kaq Sidon llaqtamantawan. Paykunaqa Jesusman hamusqaku payta uyarinankupaq hinaspa onqoyninkunata alliyachinanpaq. ¹⁸Wakin runakuna ukupitaqmi Satanaskuna kaspam nishuta paykunata ñak'arichisqa. Jesusqa paykunamanta Satanaskunata

lloqsichispan alliyachisqa. ¹⁹ Llapa runakunataq Jesusta tupaykuspa atiyinwan alliyasqaku. Chaymi llapanku payta tupaykuytapuni munasqaku.

Kusisqa kaymanta mana kuisisqa kaypiwan

²⁰ Chaypin Jesusqa payman qatikuqkunata qawarispa nisqa:

—Kuisisqa qankuna kankichis mana imayoqkuna, qankunata Dios wiñaypaq kamachiyta munasqanmanta.

²¹ —Kuisisqan kankichis kunan yarqaymanta kaqkuna, qepakamaqa saksachisqan kankichis.

—Kuisisqan kankichis kunan waqaqkuna, qepakamaqa asikunkichismi.

²² —Kuisisqan kankichis, Diospa Kachamusqan Runata kasuwasqaykichisrayku runakuna cheqnisuqtiykichis, qarqosuqtiykichis, k'amisuqtiykichis, sutiykichistapas millayta hina rikuqtinku. ²³ Chaykunata ruwasusqaykichis p'unchawqa, kusikuychis, hanaq pachapin Dios tukuyipi allinta rikusunkichis. Chhaynatan ruwaraku kay runakunaqpa ñawpa machunkunapas Diosmanta yachachiqkunata.

²⁴ —iAy as qapaq kayta munaqkuna! iImaynas qankunamanta kanqa! Ñan qankunaqa qapaq-kayniykichiswan kusikurankichisña.

²⁵ —iAy astawan saksasqakuna! iImaynas qankunamanta kanqa! Qepakamaqa yarqaymantan kankichis.

iAy kusikuqkuna! iImaynas qankunamanta kanqa! Qepakamaqa llakikunkichismi, waqankichismi.

²⁶ —iAy mana allin ruwaykunata ruwaspa alabachikuqkuna! iImaynas kankichis! Chhaynan ñawpaqpas kara Diosmanta llullakuspa yachachiqkuna. Paykunatan qankunaqpa ñawpa machuykichiskunapas alabasqaku.

Contranchiskuna munakuymanta Jesuspa yachachisqan

²⁷ Jesusqa nillasqataqmi:

—Uyariqniykunamanmi niykichis: Munakuychis

contraykichiskunata, allinta ruwaychis cheqniqniykichiskunapaq.

²⁸ Sumaq rimaywan rimaykuychis maldeciqniykichisman, k'amiqniykichispaqpas Diosmanta mañakuychis yanapanapaq. ²⁹ Huk lado uyaykipi saqmaqniykimanqa, ama imatapas ruwaspalla huknin ladotawan kutirichiy. Ponchoyki qechuqniykimanpas qoy camisaykitawan apakunapaq. ³⁰ Pi imatapas mañakuqniykimanqa qoykuy. Imaykita qechuqniykimantapas amaña mañakapuychu.

³¹ Imaynan qankunapaq runakuna ruwananta munankichis, kaqlata qankunapas paykunapaq ruwaychis.

³² —Qankunata munasuqnillaykichista munakunkichis chayqa, ¿ima allintataq ruwankichis? Huchasapakunapas chhaynataqa ruwankun. ³³ Allin ruwapuqnillaykichispaq allinta ruwankichis chayqa ¿ima allintataq ruwankichis? Huchasapakunapas chhaynataqa ruwankun. ³⁴ Qopusunallaykichispaq imatapas manunkichis chayqa, ¿ima allintataq ruwankichis? Huchasapakunapas manunkun huchasapasinkuman kaqmanta qopunankupaq. ³⁵ Aswanmi munakuychis contraykichiskunata, hinaspa allin ruwaykunata paykunapaq ruwaychis. Manuychistaq ama qopusunaykichista suyaspalla. Chhaynata ruwaqtiykichismi yachanqaku Hatun Diospa wawankuna kasqaykichista. Hinaqtinmi Diosqa tukuyipi allinta rikusunkichis. Diospas mana agradecekuqkunapaq huchasapa runakunapaqpas

sumaq sonqoyoq. ³⁶Chayqa sumaq sonqoyoq kaychis runa-masiykichiskunapaq, Taytanchis Dios hina.

Jesuspá runa-masinchista perdonay nisqan

³⁷Jesúsqa nillasqataqmi:

—Ama runa-masiykichista “huchayoqmi kanki”, niychischu. Chaymi Diospas mana qankunata, “huchayoq kankichis”, nisunkichischu. Ama runa-masiykichista huchanmanta kastigoman entregaychischu. Chaymi Diospas huchaykichiskunamanta mana castigasunkichischu. Aswanmi runa-masiykichista perdonaychis. Chaymi Diosqa perdonasunkichis. ³⁸Kaqniykichiskunamanta qoychis runa-masiykichisman. Chaymi Diosqa qosunkichis. Payqa kawsay qoq hina qosunkichis allin medisqata, allin ñit'isqata, allin thapsisqata, hunt'ay hunt'ata ima. Diosqa kikin medisqaykichis medinawanmi medisunkichis, nispa.

³⁹Jesúsqa huk yachapanankupaq willaytapas paykunaman nillasqataqmi:

—¿Huk ñawsa runa ñawsa-masinta pusanmanchu? ¿Manachu iskayninku ima hushk'upipas urmankuman?

⁴⁰—Huk yachapaq runaqa manan yachachiqninmanta as yachaqchu kanman. Aswanmi astawan yachaspaña yachachiqnin hina kanqa.

⁴¹—¿Imasqataq hermanoykiq ñawinpi q'opata qawanki, manataq ñawiykipi kaq k'aspitaqa rikukunkichu? ⁴²Ñawiykipi kaq k'aspita mana reparachaspari, ¿Imasqataq hermanoykita ninki:

“Hermanoy, ñawiykipi kaq q'opata orqusqayki,” nispa?

—Iskay uya kanki. Aswanmi ñawiykimantaraq k'aspita orqukuy. Hinaspaña allinta qawayta atinki hermanoykiq ñawinmanta q'opata orqunaykipaq.

Yuraqa frutanpin reqsichikun

43 Jesusqa nillasqataqmi:

—Manapunin allin yuraqa mana allin frutata qonmanchu, manataqmi mana allin yurapas allin frutataqa qonmanchu. **44** Sapa yuraqa frutanpin allinchus otaq manachus kasqanta reqsichikun. Manan higostaqa kishkamantachu orqunku, manataqmi uvastapas tantarmantachu orqunku. **45** Chhaynan allin runaqa sumuq sonqoyoq kaspá allin rimaykunata riman. Mana allin runataq mana sumaq sonqoyoq kaspá mana allin rimaykunata riman. Pipas imakuna sonqon ukupi kasqanman hinan riman.

Iskay wasi sayarichikuna

46 Jesusqa nillasqataqmi:

—¿Imasqataq Señornillay, Señornillay, niwankichis mana kamachisqaykunata kasukuchaspaykichis? **47** Kunanmi nisaykichis piwan kaqla kasqanta ñoqaman hamuspa tukuy rimasqaykunata kasukuq runa. **48** Payqa kaqlan huk runa wasi sayarichinanpaq allin ukuta nasp'ispa rumi patapi cimientota churaqwan. Lloqla chayamuspataq chay wasi ruwasqanta lloqllaspa mana apayta atinmanchu nitaq kuyurichiytapas, allin ruwasqa kasqanmanta. **49** Pero rimasqaykunata uyarichaspa mana kasukuqtaqmi kaqla kanqa hallp'a patapi mana cimientoyoq wasi sayarichiq runawan. Lloqlataq chay

wasita lloqllamuspa aparikunqa hinaspa hukpaqkama waqllitamunqa, nispá.

Capitanpa kamachinan runata Jesuspa alliyachisqan

7 ¹Tukuy kaykunata nispataq Jesusqa Capernaum llaqtaman risqa.

²Chaypin tiyasqa huk Roma soldadokuna kamachiq capitan. Paypan munasqa kamachinan runa onqospa wañuy patapiña kachasqa.

³Hinaqtinmi capitanqa Jesusmanta uyarispa Judio runakunamanta wakin allin ruwaq reqsisqa runakunata payman kachasqa kamachinan runata alliyachinanpaq mañakuq. ⁴Paykunataq Jesusman asuykuspa nishuta rogaykuspanku nispáku:

—Kay capitanqa yanapanaykipaq hinan. ⁵Payqa llaqtanchista munakunmi, hinaspan Diosmanta yachachina wasita ruwachipuwaraku, nispá.

⁶Hinaqtintaq Jesusqa paykunawan risqa.

Manaraq wasinman chayachaqtinkutaq capitanqa amigonkunata Jesusman kachamusqa khaynata ninankupaq:

—Señornillay, amaña hamuychu. Manan wasiyman hamunaykipaq hinachu kani. ⁷Chayraykun mana qanman kikiychu hamurani. Aswan kasqallaykimanta kamachiy hinaqtinmi kamachinay runaqa alliyarapunqa.

⁸Ñoqa capitan kachaqtiypas kamachiqniykuna kanmi. Chhaynallataq kamachinay soldadokuna kan. Chaymi hukninta “Riy” niqtiy, rin. Hukninta “Hamuy” niqtiypas, hamun. Kamachinay runatapas “Kayta ruway” niqtiy, ruwan, nispá.

⁹Jesustaq chayta uyarispa chay capitanmanta admirakusqa. Hinaspan kutirispá qepanpi kaq runakunaman nispá:

—Manan Israel runakunapipas khayna Diospi tukuy sonqonwan creyeq runataqa tariranichu, nispa.

10 Kachamusqankuna capitanpa wasinman kutipuspankutaq mana alliq kamachinan runata alliyasqataña tarisqaku.

Jesuspa viudaq wawanta kawsarichisqan

11 Huk p'unchawkunamantataq Jesusqa Nain llaqtaman risqa payman qatikuqkunapiwan aypa runakunapiwan. **12** Yaqapas llaqtaman chayachaqtinkutaq aypa runakuna huk wañusqata p'ampaq apamuchasqaku. Wañuqqa huk viudaq sapallan wawanmi kasqa. Llaqtamasinkunataq entierrota apaysimusqaku. **13** Hinaqtintaq Señorninchis Jesusqa viudamanta llakikuspa nisqa:

—Ama waqaychu, nispa.

14 Ithiykuspataq wañusqa wantusqanku tablata tupaykusqa. Wantuqkuna sayariqtinkutaq nisqa:

—Joven, hatariy, nispa.

15 Chaytaq wañusqa jovenqa hatarispa rimarisqa. Jesustaq payta sanotaña mamanman entregapusqa. **16** Hinaqtintaq llapanku mancharikuspanku Diosta alabspa nisqaku:

—Kay runaqa huk hatun Diosmanta yachachiqmi. Paytan Dios kachamuwanchis yanapawananchispaq, nispa.

17 Judea lawpitaq muyuriqninkunapiwan Jesuspa ruwasqanta yacharusqaku.

Bautizaq Juan qatikuqninkunawan Jesusta tapuchisqan

¹⁸Bautizaq Juanmantaq qatikuqninkuna kasqan carcelman rispa willamusqaku Jesuspa tukuy kaykuna ruwasqanmanta. ¹⁹Chaymi Juanqa iskay qatikuqninkunata Señorinchis Jesusman kachasqa khayna nispa tapumunankupaq:

—Diospa kachamusqan llaqtan salvaq runachu qanri kanki otaq huktachu suyasaqku, nispa.

²⁰Hinaqtinmi Juanpa qatikuqninkunaqa Jesusman rispanku nisqaku:

—Bautizaq Juanmi kachamuwaraku khaynata qanta tapunaykupaq: Diospa kachamusqan llaqtan salvaq runachu qanri kanki otaq huktachu suyasaqku, nispa.

²¹Chay ratotaq Jesusqa alliyachisqa achkha onqoqkunata. Wakinkunamantataq lloqsichisqa Satanaskunata. Chhaynallataq ñawsakunatapasp qawarichisqa. ²²Hinaspan Jesusqa Juanpa kachamusqankunata nisqa:

—Rispa Juanman willamuychis tukuy rikusqaykichista, uyarisqaykichistawan. Niychis: Ñawsakunan qawarin. Mana puriy atiqkunan purin. Qara aychapi millay onqoyniyoqkunan alliyen. Upakunan uyarin, wañuqkunan kawsarin. Mana imayoqkunataq Diosmanta allin willakuykunata uyarin. ²³Kusisqa kanku mana iskayaspa ñoqapi tukuy sonqonkuwan creyeqkuna, nispa.

²⁴Juanpa kachamusqankuna kutipuqtinkutaq Jesusqa runakunata tapusqa bautizaq Juanmanta:

—Ch'inniqman Juan uyariq risqaykichispi ¿imayna kasqantataq tarirankichis? ¿Wayraq kuyuchisqan carisu hina nishu iskayaqtachu

tarirankichis? ²⁵Otaq ¿Imayna kasqantataq tarirankichis? ¿Sumaq p'achawan p'achasqa kasqantachu tarirankichis? Sumaq p'achawan p'achakuqkunaqa tukuy kusiypi tiyaqkunapas kamachiqkunaq wasinkunapin kachanku. ²⁶¿Imayna kasqantapunitaq tarirankichis? ¿Diosmanta yachachiq kasqantachu tarirankichis? Ari, Diosmanta yachachiqtan. Cheqaytan niykichis Juanqa Diosmanta yachachiqkunamanta as hatunraqmi. ²⁷Paymantan Diospa Rimasqan Qellqasqapi nin:

“Ñoqan huk willaqta kachani ñawpaqniykita rinanpaq. Paymi ñoqaqpa nisqayta runakunaman yachachinqa paykuna qanta allinta chaskisunaykipaq,” nispá.

²⁸—Cheqaytan niykichis, manan kanchu llapa runakunamanta Bautizaq Juan hina as hatunqa. Pero Diospa kamachikuq kasqanpi kaqkunamantan as huh'uy kaq runa Juanmanta as hatun.

²⁹—Llapan Juan uyariq runakunaqa, impuesto cobraqkunapas Juanwan bautizachikusqakun, “Diospa kamachisqankunaqa allinmi,” nispanku. ³⁰Fariseokunataq ley yachachiqkunapiwan Diospa kamachisqankunata mana kasuyta munaspanku Juanwan mana bautizachikusqakuchu, nispá.

³¹Jesusqa nillasqataqmi:

—¿Imawantaq tupachisq kay runakunata? ¿Imawantaq kaqla kanku? ³²Kaqlan kanku plazapi pukllaspa paykuna pura quejanakuq erqekunawan. Paykunan quejanakuspa ninakunku:

“Phlawtatan tocapuykichis, manataq tusunkichischu. Llakiy takitan takipuykichis, manataq waqankichischu,” nispá.

33—Chhaynallataqmi Bautizaq Juan hamura. Payqa ayunaytan yachara, manan vinotapas uphyarachu. Chaytaq qankuna nirankichis:

“Huk satanas pay ukupi kachan,” nispa.

34—Diospa Kachamusqan Runa hamuspay mikuqtiy uphyaqtiymi niwankichis:

“Kayqa nishutan machan, nishutataq mikunpas. Huchasapakunaq amigonmi, impuesto cobraqkunaqpapas amigonmi,” nispa.

35—Diospa kamachisqankunaqa allinmi. Chhayna kasqantan reqsichikun runakuna kasukuqtinku, nispa.

Simonpa wasinpi Jesuspa kasqan

³⁶Huk p'unchawmi huk Simon sutiyoq fariseo Jesusta invitesqa wasinman mikuq rinanpaq. Hinaqtinmi Jesusqa fariseoq wasinman yaykuspa mikuq tiyaykusqa. ³⁷Chaytaq llapa llaqtaq reqsisqan warmi ñawpaq hukwan hukwan waqllikuq huchasapa kayta wanaruspa yacharusqa fariseoq wasinpi Jesuspa mikuchasqanta. Hinaspataq yuraq rumimanta ruwasqa p'uyñitupi sumaq asnaq yakuta apaspa yaykusqa. ³⁸Hinaspan Jesuspa laydonpi qonqorisqa. Waqaspataq weqenwan chakinta lliwta hoq'orusqa. Hinaspan chukchanwan chakinta ch'akichisqa much'a-much'aykuspa. Hinaspataq sumaq asnaq yaku apasqanwan chakinta llusiykusqa. ³⁹Jesus invitaq fariseotaq chayta rikuspa sonqon ukullapi nisqa:

—Cheqaypi Diosmanta yachachiq kaspaqa, yachanmansuna imayna huchasapa kay tupaqnin warmi kasqanta, nispa.

⁴⁰Hinaqtinmi Jesusqa Simonpa piensasqanta yachaspa payta nisqa:

—Simon, qanman huk ninay kachan, nispa.

Paytaq: —Niway, yachachikuq, nisqa.

⁴¹Chaymi Jesusqa nisqa:

—Huk runa qollqeta manusqa iskay runaman, hukninmanmi pichqa pachakta, hukninmantaq pichqa chunkata. ⁴²Hinaqtintaq paykunaqpa mana imankupas kutichipunankupaq kaqtin, manup runaqa iskayninkuman nisqa:

“Amaña qollqeta kutichipuwankichisñachu. Aswan hap'ikullankichisña,” nispa.

—Kunan, niway, ¿mayqen manukuqtaq astawan payta munakunqa? nispa.

⁴³Hinaqtin Simonqa nisqa:

—Ñoqapaq, achkha manukuqsuna astawan payta munakunqa, nispa. Jesustaq: —Ari, cheqaytan ninki, nisqa.

⁴⁴Hinaspataq chay warmita qawarispas Simonta nisqa:

—¿Rikuchankichu kay warmita? Wasiykiman yaykumuqtiymi, mana chakiyta aytikunaypaq yakuta qowarankichu. Paytaq weqenkunawan chakiyta hoq'ochaspa chukchanwanraq ch'akirachin. ⁴⁵Manan saludaykuwaspa much'aykuwarankichu. Paytaq yaykumusqanmantapacha chakiyta much'aykuchan. ⁴⁶Manan umayta aceitewan llusiykuwarankichu. Paytaq sumaq asnaq yaku apamusqanwan chakiyta llusiykuwan.

⁴⁷Chayraykun niyki, kay warmiqpa allin munakusqanta rikuspan cuentata qokuni llapa huchankunamanta perdonasqaña kasqanta. Pisilla huchankuna perdonasqa kaqtinqa, pisillata munakunman, nispa.

⁴⁸Warmitataq nisqa:

—Huchaykikunatan perdonayki, nispa.

⁴⁹Mikuq-masinkunataq ninakusqaku:

—¿Pitaq kayri huchakunatapas perdonananpaq? nispanku.

⁵⁰Chaymi Jesusqa warmita nisqa:

—Ñoqapi tukuy sonqoykiwan creyesqaykimantan, Dios salvarusunkiña. Ama llakikuspa ripuy, nispa.

Jesusta yanapaq warmikunamanta

8 ¹Chaymantataq Jesusqa risqa llapa llaqtakunaman huch'uy llaqtakunamanpas, runakunaman khaynata yachachispa:

—Diosmi llapa kasukuqninkunata kamachinqa. Paymi kamachiq kanqa paykunapaq, nispa.

Paywantaq qatikuqninkunamanta chunka iskayniyoq akllasqan apostolninkunapas risqaku. ²Rillasqakutaqmi Jesuswan wakín warmikunapas. Paykunamantan Jesus wakinninkuta onqoykunamanta alliyachisqa. Wakinninkunamantataq satanaskunata lloqsichisqa. Huknin riqmi kasqa Magdala llaqtamanta Maria. Paymantan Jesusqa qanchis satanaskunata lloqsichisqa. ³Hukninkunataq kasqaku Susana, Herodespa mayordomon Chuza sutiyopqa warmin Juanapiwan. Hinallataqmi risqaku huk warmikunapas. Paykunan tukuy kaqninkunawan Jesusta qatikuqninkunatawan yanapasqaku.

Muhu tarpuymanta yachachiy

⁴Aypa llaqtakunamanta hamuspa achkha runakuna Jesusman huñukamuqtinkun paykunaman Jesusqa willasqa kay yachachiy willayta:

⁵—Huk runan chakranman risqa muhu wichiq. Wakín wichisqan muhukuna ñan pataman urmasqa. Hinaqtintaq puriqkuna sarurusqaku, phawaq animalkunataq pallarusqaku. ⁶Wakín muhutaq ranra-ranraman urmasqa, wiñarimuspataq ch'akirusqa mana yaku kasqanmanta. ⁷Wakín muhutaq kishka-kishkaman urmasqa. Hinaqtin kishkakunaqa muhuwan kуска wiñamuspanku p'amparusqaku. ⁸Wakín muhutaq allin hallp'aman urmaspa sumaqta wiñamuspa aypata qosqa, nispa.

Chaykunata niyta usharuspataq altomanta nisqa:

—Ninriyoqkuna uyarispa kasukuychis, nispa.

Imapaq yachachiy willaykuna kasqan

⁹Chaymi Jesuspa qatikuqninkunaqa payta tapusqaku:

—¿Imamantaq nichan kay yachachiwasqaykiku willay? nispa.

¹⁰Hinaqtinmi payqa nisqa:

—Manan pipas allinta yacharachu imayna kananta Dios llapa kasukuqninkunata kamachichaqtin. Aswanmi qankunaman kaykunamanta clarota yachachisaykichis. Huk runakunamanqa yachachiy willaykunallawanmi yachachiñi. Chaymi paykunamanta wakinninku qawachaspapas mana rikunqakuchu, uyarichaspapas mana entendenqakuchu.

Muhu tarpuymanta yachachiy imaman nisqanta Jesuspa yachachisqan

¹¹—Chay willasqay yachachiy willayqa khaynatan niyta munan: Muhuqa Diospa rimayninmi. ¹²Muhuq urmasqan ñanpi hallp'aca Diospa rimayninta uyariqkunankanku. Satanastaq hamuspa sonqonkumanta uyarisqanku rimayninta qechurun, mana Diospi creyespa mana salvakunankupaq. ¹³Muhuq urmasqan ranra-ranrapi hallp'aca Diospa rimayninta uyarispa kosisqa chaskiqkunankanku. Pero muhu mana allinta sap'ichakuqtinmi pisi p'unchawkunalla Diospi creyenku. Ñak'ariy p'unchawkunapitaq Diosmanta ayqekunku. ¹⁴Muhuq urmasqan kishka-kishka hallp'aca Diospa rimayninta uyariqkunankanku. Pero kay vidapi afanakuykunawan, qapaq kay munaywan, kusikuykunawanpas atipachikuspa mana Diospa rimayninta allinta kasukunkuchu. ¹⁵Muhuq urmasqan allin hallp'aca Diospa rimayninta allin sonqonkuwan

uyariqkunan kanku. Paykunaqa mana sayk'uspallan Diospa rimayninta allinta kasukunku, nispa.

Mana lampara pakanamanta yachachiy

16 Jesusqa nillasqataqmi:

—Pipas lamparata hap'ichispaqa manan imawanpas pakanmanchu, manataqmi puñuna ukumanpas churanmanchu. Aswanmi k'ancha churana pataman churan, yaykuqkuna rikunankupaq. **17** Chhaynan imapas pakallanta ruwasqataqa qepakama runakuna rikunqaku. Hinallataq imapas mana yachakuq kaqtaqa qepakama yachanqaku. **18** Chayqa, allinta uyariychis. Pipas Diospa rimayninta allinta uyarinqa chayqa, Diosmi payman astawan rimayninta rikuchinqa. Pero pi mana uyariqmantataqmi Diosqa qechunqa yachasqallantapas.

Pikuna Jesuspa maman hermanonkunapiwan

19 Chaymantataq Jesuspa maman hermanonkunapiwan payman hamusqaku, Achkha runakuna chaypi kaqtintaq payman mana anchuykuyta atisqakuchu. **20** Hinaqtinmi runakuna Jesusman willasqaku:

—Mamaykin hermanoykikunapiwan hawapi kachanku, qanwanmi tupayta munanku, nispa.

21 Hinaqtinmi paykunata nisqa:

—Pi Diospa rimayninta uyarispa kasukuqmi mamaypas hermanoypas, nispa.

Hatun wayrata Jesuspa kamachisqan

²²Huk p'unchawmi Jesusqa qatikuqninkunapiwan barcoman yaykuspa paykunata nisqa:

—Hakuchi qocha chimpa lawman risun, nispa.

Hinaqtintaq hatarisqaku. ²³Barcopi richaqtinkutaq Jesusqa puñurusqa. Chayñataq hatun wayra qochaman wayraykamusqa. Hinaspa barco ukuman yaku hunt'aramuqtin, yaqaña qocha ukuman chinkaykusqaku.

²⁴Hinaqtintaq Jesuspa qatikuqninkunaqa payta rikch'arichisqaku:

—iYachachikuq, yachachikuq, qocha ukumanmi chinkaykuchanchisña! nispa.

Jesus rikch'arispataq hatun wayrata yakutawan qasi kananpaq kamachisqa. Hinaqtintaq wayraqa pisirusqa, qochapas qasi karusqa.

²⁵Qatikuqninkunataq nisqa:

—¿Imasqataq mana ñoqapi creyenkichischu? nispa.

Hinaqtin paykuna mancharisqa admirasqa ima ninakusqaku:

—¿Pichá kayqa? Wayratapas yakutapas kamachin, paytaqa kasunkutaq, nispanku.

Gerasa Ilaqtayoc runamanta satanaskunata Jesuspa lloqsichisqan.

²⁶Qocha cantoman chayaruspankutaq Gerasa lawman chayasqaku. Kay Gerasaqa Galileaq chimpanpin kasqa. ²⁷Barcomanta Jesus lloqsitinqinmi Gerasa Ilaqtamanta huk runa lloqsimuchasqa. Kay runapin satanaskuna kaspamunayninkuta ruwachisqa. Kay runaqa unayñan mana p'achayoc q'alalla puriyta yachasqa, manañataq wasinpiyas tiyasqañachu. Aswanmi wañusqakuna p'ampananku mach'aykunapi tiyasqa. ²⁸Paymi Jesusta rikuspa ñawpaqninpi qonqoriykuspa, altomanta qaparispa nisqa:

—¿Iman ñoqawan ruwanayki, Hatun Diospa Churin Jesus? Ama ñak'arichiwaychu, nispa.

²⁹Kay runaqa khaynata qaparisqa Jesus paymanta satanas lloqsinanpaq kamachiqtinmi. Kay runamanqa achkha kutitan satanas yaykuyta yachasqa. Cadenakunawan runakuna wataqtinkupas payqa t'epiruspan satanaswan ch'inniqkunaman apachikusqa. ³⁰Jesusta q runata tapusqa:

—¿Iman sutiyki? nispa.

Chaymi payqa nisqa:

—“Achkha waranqan” sutiyaq, nispa.

Chaytaqa nisqa achkha satanaskuna payman yaykusqanmantan.
³¹ Kay satanaskunaqa Jesusta mañakusqaku ama ñak'arinanku qaca ukuman wikch'uykunampaq. ³² Chay lawpin aypa khuchikuna mikuchasqaku huk qatapi. Hinaqtinmi satanaskunaqa Jesusta mañakusqaku khuchikunaman yaykunankupaq. Chaymi Jesusqa, —Yaykuychis, nispa, niqtin, ³³ runamanta lloqsiruspanku satanaskunaqa khuchikunaman yaykurusqaku. Hinaspataq khuchikunaqa sonsoyaruspanku qochaman utqaylla uraykuspanku yaku ukupi heq'eparuspa wañurusqaku.

³⁴ Khuchi michiqkunataq chayta rikuspanku utqaylla pasapusqaku. Risqankupi llaqtapipas may wasi kasqanpipas tukuy rikusqankumanta willakusqaku. ³⁵ Chaymi runakunaqa imayna kasqanta qawamunankupaq rispanku Jesusman chayasqaku, hinaspataq satanaskunamanta kacharichisqa runata rikusqaku. Paymi Jesuspa laydonpi p'acharukuspaña yuyayninpiña tiyachasqa. Chaymi runakunaqa mancharikusqaku. ³⁶ Jesuspa alliyachisqanta rikuqkunataq chayraq hamuq runakunaman willasqaku imayna satanaskunata runamanta Jesus lloqsichisqanta. ³⁷ Hinaqtinmi Gerasa lawpi tiyaq llapa runakunaqa Jesusta mañakusqaku llaqtankumanta ripunanpaq nishuta manchakuspa. Chaymi Jesusqa qatikuqninkunapiwan barcoman yaykusqa kutipunankupaq. ³⁸ Satanaskunamanta kacharichisqa runataq Jesuswan rinanpaq mañakusqa, Jesusta qepananpaq kamachispa nisqa:

³⁹ —Wasiykita kutipuy, hinaspa willakamuy Diospa tukuy ima qanpaq ruwasqankunata, nispa.

Runataq ripusqa Jesuspa tukuy ima paypaq ruwasqanmanta llapa llaqtakunapi willakuspa.

**Jairoq warmi wawanta Jesuspa kawsarichisqanmanta,
onqosqa warmi alliyachisqanmantawan**

⁴⁰Qocha chimpamanta Jesus qatikuqninkunapiwan kutimpuqtinkutaq achkha runakuna kuisqa Jesusta chaskisqaku. Llapankun paytaqa suyachasqaku. ⁴¹Hinaqtinmi Diosmanta yachachina wasipi kamachiq Jairo sutiyoq runaqa hamuspa, Jesuspa ñawpaqninpi qonqoriykuspa mañakusqa wasinman rinanpaq. ⁴²Paypa ch'ullalla warmi wawanmi wañuy patapi kachasqa. Chay warmi wawanmi chunka iskayniyoq watayoqllaraq kasqa. Jesus Jairoq wasinman richaqtinmi aypa runakuna Jesuswan kuska riyta munaspanku ñit'inakuspa risqankupi Jesustapas lliwta ñit'irusqaku. ⁴³Chaypin huk warmi kachasqa. Paymi onqoywan kaqtin chunka iskayniyoq wataña llawar cuerponmanta lloqsimusqa. Tukuy kaqninkunatapas hampichikusqanpi ushasqa, manataq pipas alliyachiyta atisqachu. ⁴⁴Jesuspa qepanman asuykuspan p'achanpa cantonta tupaykusqa. Hinaqtinmi llawar cuerponmanta lloqsiyqa chay rato samarusqa.

⁴⁵Chaymi Jesusqa nisqa:

—¿Pitaq tupaykamuwan? nispa.

Llapanku mana imatapas niqtinkutaq Pedroqa paywan kaqkunapiwan nisqa:

—Yachachikuq, runakunan tanqapakamuspa tukuy lawmanta ñit'ipakamusunki, nispa.

46 Jesustaq nisqa:

—Tupaykamuwanpunin. Cuentatan qokuni alliyachisqayta, nispa.

47 Chaymi warmiqqa mana pakakuyta atispa, khatataykuspa hamusqa.

Jesupa ñawpaqninpi qonqorispataq llapa runaq qayllanpi payman willakusqa imarayku tupaykusqanta, imayna alliyarusqantawan.

48 Hinaqtinmi Jesusqa warmita nisqa:

—Ñoqapi tukuy sonqoykiwan creyesqaykimantan Dios alliyarachisunki. Kuisqa ripuy, nispa.

49 Jesus rimachallaqtinraqmi kamachiq Jairoqqa kamachinan runa hamuspa nisqa:

—Warmi wawaykiqa wañukapunñan. Amaña yanqapuni yachachikuqta pusayñachu, nispa.

50 Jesustaq chayta uyarispa Jairota nisqa:

—Ama manchakuychu. Creyellay. Hinaqtinmi wawaykiqa kawsarinqa, nispa.

51 Jairoq wasinman chayaspataq Jesus yaykuspa, mana pitapas paywan yaykunankuta munasqachu, aswanmi Pedrota, Santiagota, Juanta sipaspa tayta-mamallantawan. **52** Chay wasipi kaqkuna sipasmanta nishuta llakikuspa waqachasqaku. Chaymi Jesusqa nisqa:

—Ama waqaychischu. Manan wañusqachu, puñullachanmi, nispa.

53 Hinaqtin wañusqa kasqanta yachaspanku Jesusmanta asikusqaku.

54 Jesustaq sipasta makinmanta hap'iykuspa altomanta nisqa:

—iSipas, hatariy! nispa.

55 Hinaqtin sipasqa kawsarimuspa sayarisqapacha. Jesustaq kamachisqa sipasman mikuyta qonankupaq. **56** Tayta-mamantaq chayta

rikuspa nishuta admirakusqaku. Jesustaq paykunata kamachisqa chay ruwasqanta ama pimanpas willanankupaq.

**Chunka iskayniyoq qatikuqninkunata
Jesuspa huk llaqtakunaman kachasqan**

9 ¹Huk p'unchaw Jesusqa chunka iskayniyoq qatikuqninkunata waqyaspan, paykunaman atiyinta qosqa runakunaq cuerponku ukumanta llapa satanaskunata lloqsichinankupaq, onqoqkunatapas alliyachinankupaq. ²Hinaspataq paykunata kachasqa onqoqkunata alliyachimunankupaq, hinaspa llapa runaman khaynata willamunankupaq:

—Diosmi llapa kasukuqninkunata kamachinqa. Paymi kamachiq kanqa paykunapaq, nispa.

³Rinankupaqmi paykunata Jesus nisqa:

—Ama imatapas ñanpaqqa apakunkichischu, ama tawnatapas, qoqawtapas, t'antatapas, qollqetapas, nitaq cambiakunaykichispaq p'achatapas. ⁴May wasipi chaskispa samachisusqallaykichispi samakunkichis chay llaqtamanta ripunaykichiskama. ⁵May llaqtapipas mana chaskiyta munasunkichischu chayqa, chaymanta lloqsispa, chakiykichispi kaq hallp'atapas chhapsikunkichis, mana allin ruwasqankuta yachanankupaq, nispa.

⁶Hinaqtintaq qatikuqninkunaqa hatariskanu llaqta llaqtanta purisqaku, Diosmanta allin willakuykunata willaspa, tukuy chay llaqtakunapi onqoqkunata alliyachispa ima.

Kamachikuq Herodespa iskayasqa

7-8 Kamachikuq Herodestaq Jesuspa tukuy ruwasqankunamanta uyarisqa.

Uyarisqaqman hina wakinkuna Jesusmanta nisqaku: —Juanmi wañusqaqmananta kawsarimun, nispa. Wakinkunataq: —Diosmanta yachachiq Eliasmi rikurimun, nisqaku. Hukkunataq: —Huk ñawpa Diosmanta yachachiqchá kawsarimun, nisqaku.

Chaymi Herodesqa iskayyaspa nisqa:

9—Juanpa kunkantaqa ñoqapunin kuchuchirani. ¿Pichá kayqa kanman paymanta kaykunata uyarinaypaq? nispa.

Hinaspa Jesusta rikuytapuni munasqa.

Pichqa waranqa runakunaman Jesuspa mikuchisqa

10 Apostolkunataq kutimuspanku tukuy ruwamusqankunata Jesusman willasqaku. Hinaqtintaq paykunallata pusarikuspa Jesusqa Betsaida llaqta lawman risqa. 11 Runakunataq chayta yacharuspanku qepanta risqaku. Hinaqtintaq Jesusqa paykunata chaskispa onqoqkunata alliyachisqa. Hinaspa paykunaman khaynata yachachisqa:

—Diosmi llaqa kasukuqninkunata kamachinqa, paymi kamachiq kanqa paykunapaq, nispa.

12 Inti yaykuchaqtintaq chunka iskayniyoq Jesuspa qatikuqninkunaqa payman asuykuspanku nisqaku:

—Kachapullayña runakunata muyuriqninkunapi uchuy llaqtakunapi estanciakunapipas mikunata maskakamunankupaq samapakunankupaqpas. Kaypiqa ch'inniypin kachanchis, nispa.

13 Jesustaq paykunata nisqa:

—Qankuna mikuchiychis, nispa.

Paykunataq nisqaku:

—Pichqa t'antallan iskay chhallwallantinmi kachan, ¿otaq riykumanchu kay llapa runakunapaq mikuna rantimuq? nispa.

14 Yaqa pichqa waranqa qarikunan kasqaku mana warmikunata wawakunata yupaspa. Chaymi qatikuqninkunata Jesusqa nisqa:

—Sapa pichqa chunkata rakispa tiyachiychis, nispa.

15 Chhaynata ruwaspankun llapankuta tiyachisqaku. **16** Hinaqtinmi Jesusqa pichqa t'antata iskay chhallwatawan hap'iykuspa hanaq pachata qawarispas Diosman graciasta qosqa. Hinaspataq partispa qatikuqninkunaman haywasqa runakunaman rakimunankupaq.

17 Hinaqtintaq llapanku mikusqaku saksanankukama.

Puchuqkunamantataq chunka iskayniyoq canastataraq huñusqaku.

Jesus Diospa Ilaqtan salvaq Cristo kasqanta Pedroq nisqan

18 Huk kuti Jesusqa sapallan mañakuchaqtinmi qatikuqninkunaqa paywan kachasqaku. Hinaqtinmi paykunata tapusqa:

—Runakunari, ¿pi kasqaytataq ninku? nispa.

19 Paykunataq contestasqaku:

—Wakinmi Bautizaq Juan kasqaykita ninku. Wakintaq Diosmanta yachachiq Elias kasqaykita ninku. Wakinkunataqmi ninku, Diosmanta yachachiqkunamanta kawsarimuspa huknin kasqaykita nispanku.

20 Chaymi Jesusqa paykunata tapusqa:

—Qankunari, ¿pi kasqaytataq ninkichis? nispa.

Chaymi Simon Pedroqa payta nisqa:

—Diospa Ilaqtan salvaq Criston kanki, nispa.

21 Jesustaq allinta kamachisqa ama chayta pimanpas willanankupaq.

Wañunanmanta Jesuspa willakusqan

22 Jesusqa nillasqataqmi:

—Diospa Kachamusqan Runa kaspan nishuta ñak'arisaq.

Judiokunata kamachiqkunataq judio kurakunata kamachiqkunapiwan, ley yachachiqkunapiwan ñoqata negawaspanku wañuchiwanqaku.

Kimsa p'unchawmantataq kawsarimusaq, nispa.

23 Hinaspataq llapa runakunaman nisqa:

—Pipas qatakuqniy kayta munaspaqa pay kikinta sapa p'unchaw nikuchun: “Manañan ñoqapaqchu kawsani,” nispa. Hinaspa ñoqarayku ñak'arispas wañunanña kaqtinpas qepaytapuni hamuchun.

24 Pipas payllapaq kawsanqa chayqa wañuruspan Diospa laydonmanta

wikch'usqa kasma wiñaypaq ñak'arinqa. Pero pipas manaña payllapaq kawsaspa ñoqarayku ñak'ariqtaqmi wañuruspa Diospa laydonpi allin rikusqa wiñaypaq kawsanqa.

²⁵—¿Imapitaq valen huk runaman payllapaq kawsaspa kay mundopi tukuy kaqkunata huñuy? Aswanmi nisqayman hina wañuruspa Diospa laydonmanta wikch'usqa kasma wiñaypaq ñak'arinqa. ²⁶Pipas ñoqamanta rimayniykunamantapas p'enqakunqa chayqa, Diospa Kachamusqan Runapas paymantaqa p'enqakullasaqtaqmi, Taytanchis Diospa hatun kayninwan, mana

huchayoq angelkunaqpa hatun kayninwan hatun kayniypiwan hamuspay. ²⁷Cheqaytan niykichis, kaypi kaqkunamanta wakinniykichisqa manaraqmi wañunkichisraqchu Dios llapa kasukuqninkunata kamachiyta qallarinkama.

Jesuspa uyan huk layaman kutisqan

²⁸Chay rimaykunata nisqanmanta pusaq p'unchaw pasaruqtinmi, Jesusqa Pedrota, Juanta, Santiagotawan pusarikusqa. Hinaspan huk orqota seqasqa Diosmanta mañakuq. ²⁹Mañakuchaqtintaq Jesuspa uyan huk layaman kutirusqa, p'achanpas yuraqyaruspa k'anchaykusqa. ³⁰⁻³¹Chayllamanmi iskay runakuna rikurisqaku k'anchaykuspa. Paykunankasqaku ñawpa Diosmanta yachachiq Moises Eliaspiwan. Paykunankasqaku Jesuswan imayna Jerusalem llaqtapi wañunanmanta rimachasqaku. ³²Pedrotaq paywan kaqkunapiwan puñuywan aysachikuchasqaku. Qonqayllapi rikch'aruspankutaq Jesuspa hatun kayninta rikusqaku, chay iskay paywan kaq runakunatapas. ³³Jesumanta chay runakuna ripuchaqtinkutaqmi Pedroqa payta nisqa:

—Yachachikuq, iallinmi kaypi kasqanchisqa! Kimsa ch'ukllata ruwasaku, hukta qanpaq, hukta Moisespaq, huktataq Eliaspaq, nispa.

Pedroqa mana cuentata qokuspan kaykunata nisqa.

³⁴Pedro rimachaqtinraqmi huk phuyu hamuspa llapankuta pakarusqa. Chaymi phuyu pakaruptin mancharikusqaku. ³⁵Hinaqtinmi chay phuyumanta huk rimay nimusqa:

—Kaymi akllasqay churiy, payta uyariychis, nispa.

³⁶Chay rimay upallaruqtintaq Jesusqa sapallanña kachasqa. Paykunataq chay p'unchawkunapi mana pimanpas nisqakuchu rikusqankumanta.

Huk jovenmanta Jesuspa satanasta lloqsichisqan

³⁷ Paqarisnintinta orqomanta uraykamuchaqtinkun, achkha runakuna Jesusman hamusqaku. ³⁸ Runakuna chawpimantataq huk runa waqyakamusqa:

—Yachachikuq, hinata kay sapallan churiyta qawaykapuway.

³⁹ Paymanmi huk satanas yaykurun. Hinaspa qonqaylla qaparichin, khatatachispan photoqota aktuchimun. Ñak'arichispataq mana kachariyta munanchu.

⁴⁰—Qatikuqniykikunatan valekurani chay satanasta lloqsichinankupaq, manataqmi atinkuchu, nispa.

⁴¹ Chaymi Jesusqa qatikuqninkunata nisqa:

—iAy! iMana Diospi creyeq pantaspa kaq runakuna!

¿Hayk'aqkamataq qankunawan kasaq? ¿Hayk'aqkamataq ñak'arisaq qankunawan? nispa.

Waqyakamuq runatataq nisqa:

—Kayman churiykita apamuy, nispa.

⁴² Chaymi joven anchuykuchallaqtinraq, satanasqa pampaman urmachispa khatatachisqa. Jesusta q satanasta kamachispa jovenmanta lloqsichisqa. Joventa alliyasqataña taytanman entregapusqa.

⁴³ Llapankutaq kayta rikuspanku Diospa atiyinmanta admirakusqaku.

Iskay kutiña Jesus wañunanta willakusqan

Kay ruwasqanmanta llapanku admirasqa kachaqtinkutaq Jesusqa qatikuqninkunata nisqa:

⁴⁴—Kay rimasqayta allinta uyariychis, Diospa Kachamusqan Runaqa contraykunaqpa makinmanmi entregasqa kasaq, nispa.

⁴⁵Paykunataq chay rimasqanta mana entendesqakuchu, manaraq Dios entendenankuta munasqanmanta. Jesusta rimasqanmanta tapuytapas manchakusqakun.

Pi as allinnin

⁴⁶Huk p'unchawmi Jesuspa qatikuqninkunaqa mayqenninku astawan allinnin kasqankumanta discutichasqaku. ⁴⁷Hinaqtinmi Jesusqa ima nisqankuta yachaspa, huk uchuy warmata hap'isqa. Hinaspan laydonpi sayaykachispa, ⁴⁸paykunata nisqa:

—Pipas ñoqaq sutiypi kay wawata chaskiqqa, ñoqatan chaskiwan. Ñoqata chaskiwaqtaqmi kachamuqniy Diosta chaskin. Qankuna ukupi astawan k'umuykukuqmi as allinninqa, nispa.

Mana contranchispi kaqqa ñoqanchistan yanapawachanchis nispa Jesuspa nisqan

⁴⁹Juantaq Jesusta nisqa:

—Yachachikuq, huk runatan sutiykiipi runakunamanta satanaskunata lloqsichichaqta tarimuyku. Payqa manan ñoqanchiswan puriqchu. Chaymi amaña ruwananpaq kamachirayku, nispa.

⁵⁰Jesustaq Juanta nisqa:

—Ama payta amaña ninkichischu. Mana contranchispi kaqkunaqa ñoqanchistan yanapawachanchis, nispa.

Santiagota Juantawan Jesuspa anyasqan

⁵¹Hanaq pachaman ripunan tiempo anchuykamuqinmi Jesusqa Jerusalen llaqtaman riytapuni munasqa. ⁵²Hinaspan Jesusqa kachasqa willaqkunata paypa ñawpaqninta. Paykunan rspanku Samaria lawpi huk llaqtaman yaykusqaku maypi Jesuspa samakunan wasita maskaspanku. ⁵³Chay llaqtapi tiyaq runakunataq mana Jesusta chaskiyta munasqakuchu Jerusalen llaqtaman rinanta yacharuspanku. ⁵⁴Hinaqtintaq Jesuspa qatikuqninkuna Santiago Juanpiwan chayta yacharuspanku nisqaku:

—Señornillayku, munanki chayqa Diosmanta mañakuspa hanaq pachamanta ninata uraykachimusaqku paykunata rupanampaq, [Diosmanta yachachikuq Eliaspa ruwasqanta hina], nispa.

⁵⁵Chaymi Jesusqa paykunaman kutirispay paykunata: —Ama, nispa anyasqa. ⁵⁶Chaymantataq huk llaqtaman ripusqaku.

Jesusman qatikuy munaqkuna

⁵⁷Ñanninta richaqtinkutaq huk runa Jesusta nisqa:

—Qanwanmi risaq may risqaykitapas, nispa.

⁵⁸Jesustaq payta nisqa:

—Atoqkunaqa mach'ayniyoqmi, phawaq animalkunapas thapayoqmi. Diospa Kachamusqan Runaqpataq mana wasillaypas samanaypaq kanchu, nispa.

⁵⁹Chaymantataq Jesusqa huk runata nisqa:

—Ñoqawan hamuy, qatikuqniy kanki, nispa.

Paytaq nisqa:

—Señornillay, Manachu taytayloraq p'ampaykamuyman.

Chaymantaqa qanwan risaqmi, nispa.

60 Jesustaq payta nisqa:

—Dejay, mana Diosta kasukuqkuna wañusqankunata p'ampamuchunku. Aswan qanqa riy hinaspa runa-masiykikunaman khaynata willamuy:

“Diosmi llapa kasukuqninkunata kamachinqa. Paymi kamachiq kanqa paykunapaq,” nispa.

61 Huk runapas Jesustaqa nillasqataqmi:

—Señornillay, ñoqaqa qanwan risaqmi. Manachu wasiytaraq rispa familiarniykunamanta despedirakamuyman, nispa.

62 Jesustaq payta nisqa:

—Pipas ima ruwaypipas iskayyaqqa, manan Diospaq llank'ananpaq hinachu. Paymi kanman yapuyta qallarispas qillakuspa ruwaq hina, nispa.

Qanchis chunka iskayniyoq qatikuqninkunata Jesuspa llaqtakunaman kachasqa

10 ¹Chaymantataq Señorninchis Jesusqa qatikuqninkunamanta qanchis chunka iskayniyoqta akllaspa sapa iskay-iskayta ñawpaqninta kachasqa llapa rinan llaqtakunapi uchuy llaqtakunapipas Diosmanta yachachinankupaq.

²Paykunataqa manaraq richaqtinkun Jesus nisqa:

—Achkha runakunan Diosmanta uyariyta munanku.

Yachachiqkunataq pisilla kankichis. Chayqa, Diosmanta mañakuychis astawan yachachiqkunata kachamunanpaq.

³—Riychis, ñoqan kachaykichis atoqkunaq chawpinman uña ovejakunata hina. ⁴Ama apaychischu qollqetapas, qoqawtapas, ni huk zapatotapas. Amallataq ñanpiqa piwanpas rimaspa unaychischu. ⁵May wasiman yaykuspaykichispas Diosmanta mañakuychis paykuna allinpi kawsanankupaq. ⁶Allinpi kawsayta munaq runa chaypi tiyanqa chayqa, Diosmi payta allinpi kawsachinqa. Mana chhayna kaqtinqa, Diosmi mana yanapanqachu allinpi kawsananpaq. ⁷Yaykusqaykichis wasillapi samakuychis, qosusqaykichista mikuspa, uphyaspa ima. Qankunaqa llank'aq hinan pagoykichista chaskiyta atinkichis. Ama wasi-wasinqa puriychischu. ⁸May llaqtamanpas yaykuqtiykichis runakuna chaskisunkichis chayqa, ima mikuna qosusqaykichistapas mikuychis.

⁹Chaypi kaq onqoqkunata alliyachiychis. Paykunata niychis:

“Dios Taytanchisqa kunanmantan qankunata kamachisunkichis,” nispa.

¹⁰—May llaqtamanpas yaykuqtiykichis runakuna mana chaskisunkichischu chayqa, callenkunaman lloqsispa niychis:

¹¹“Llaqtaykichispa hallp'an chakiykuman rataqtawanpas chhapsikuykun mana allin ruwasqaykichista yachanaykichispaq. Pero yachaychis, Dios Taytanchismi qankunata kamachiyta munara,” nispa.

¹²—Cheqaytan niykichis, juicio p'unchawpiqa kay mana chakisuqniykichis llaqtakunan Diosta mana kasukuq Sodoma llaqtamantaqa astawan castigasqa kanqa, nispa.

Diosta mana uyariy munaq llaqtakuna

¹³Nillasqataqmi:

—iAy Corazin llaqta! iAy Betsaida llaqta! Chay llaqtakunapi ruwasqa milagrokuna, Tiro llaqtapi Sidon llaqtapiwan ruwakunman kara

chayqa, maypachañachá Diosman kutirikunkuman kara hinaspa Diosman kutirikusqankuta rikunankupaq ushphapiraq lutu p'achawan tiyaykunkumanpas kara. ¹⁴Chayraykun Tiro llaqtamanapas Sidon llaqtamantapas juicio p'unhawpiqa astawan castigasqaraq kanqa Corazin llaqta Betsaida llaqtapas, mana Diosman kutirikusqankumanta. ¹⁵Qanrí, Capernaum llaqta, ¿piensankichu allin respetasqa hina hanaq pachakama oqarikuyta? Manan. Aswanmi millay hina wikch'usqa kanki, nispa.

¹⁶Chayta nispataq Jesusqa qatikuqninkunata nisqa:

—Qankunata uyariqqa ñoqatan uyariwan. Qankunata mana uyariqtaq ñoqata mana uyariwayta munanchu. Ñoqata mana uyariyta munaqtaqmi kachamuqniy Diosta mana uyariyta munanchu, nispa.

Jesusa kachasqan qatikuqninkunaq kutimpusqan

¹⁷Qanchis chunka iskayniyoq kachasqankunan kusion nisqa kutimpusqaku. Hinaspataq Jesusman nisqaku:

—Señornillayku, sutiykiipi satanaskunata kamachiqtiykun satanaskunaqa kasuwanku, nispa.

¹⁸Chaymi Jesusqa paykunata nisqa:

—Ñoqan rikurani Satanasta rayo hina hanaq pachamanta urmaykamuqta. ¹⁹Qankunamanmi atinyihta qoraykichis mach'aqwaykunaq alacran k'urukunaq patanta puriq hina contranchis Satanas kasukuqkunata waqllichinaykichispaq, hinaspa tukuy imapipas Satanasta vensinaykichispaq mana imanachikuspalla. ²⁰Pero ama satanaskuna kasususqaykichismanta kusikuychischu. Aswan kusikuychis sutiychichis hanaq pachapi qellqasqa kasqanmanta hinaspa Diospa familian hina kasqaykichismanta, nispa.

Jesuspa kusikusqan

21 Chay ratotaqmi Espiritu Santo Jesusta kusichiqtin Jesusqa nisqa:

—Dios Taytallay, qanmi kanki hanaq pachapipas llapa llaqtakunapipas kamachikuq. Tukuy ruwasqaykikunatan yachaq runakunaman yuyayniyoq runakunamanwan mana rikuchirankichu. Aswanmi pisi yachaqkunaman allinta rikuchiranki. Chhayna ruwasqaykimantan graciasta qoyki. Ari, Dios Taytallay, chhayna kananta qanqa munaranki, nispa.

22 Jesusqa nillasqataqmi, Taytay Diosmi tukuy imakunata reqsichiwara. Manan pipas yachanchu Taytaypa churin imayna kasqaytaqa aswanqa Taytanchis Diosmi. Manallataq pipas yachanchu imayna Taytanchis Dios kasqanta aswanmi Churillan. Pikunamanpas ñoqa reqsichiyman chaykunallapiwanmi yachanku, nispa.

23 Jesusqa qatikuqninkunaman kutirispataq paykunallaman nisqa:

—Kusisqan rikusqaykichista rikuqkunaqa. **24** Cheqaytan niykichis, achkha Diosmanta yachachiqkunan, kamachikuqkunan qankunaq rikusqaykichis ruwasqaykunata rikuyta munaraku, manataq rikurakuchu. Paykunān uyarisqaykichis rimasqaykunata uyariyta munaraku, manallataq uyarirakuchu, nispa.

Samaria llaqtayoq allin ruwaq runamanta yachachiy

25 Huk p'unchawmi huk ley yachachiq runa Jesusta pantachiyta munaspa payman asuykusqa. Hinaspa nisqa:

—Yachachikuq, ¿imatataq ruwayman wañuruspa Diospa laydonpi wiñay kawsanaypaq? nispa.

26 Jesustaq payta nisqa:

—¿Imanintaq Diospa Rimasqan Qellqasqapi? ¿Imaninmi chaypi leyesqayki? nispa.

27 Paytaq nisqa:

—Señorninchis Diosta munakunki tukuy sonqoykiwan, tukuy kallpaykiwan, tukuy yuyayniykiwan, tukuy espirituykiwan ima. Runamasiykitataq qanta hina munakunki ninmi, nispa.

28 Jesustaq nisqa:

—Cheqaytan ninki. Chayta ruway, hinaspan wañuruspayki Diospa laydonpi wiñayta kawsanki, nispa.

29 Ley yachachiqtaq allinpi qepayta munaspa Jesusta nisqa:

—¿Runa-masikunamantari pikunataq munakuymán? nispa.

30 Chaymi Jesusqa nisqa:

—Huk runatan Jerusalem llaqtamanta Jerico llaqtaman uraykuchaqtin suwakuna hap'irusqaku. Hinaspa lliwta kaqninkunata qechuruspanku, maqaruspanku ima wañunayachaqtaña ñanpi wikch'utamusqaku. **31** Huk judío kura chay ñanninta uraykamuspa maqasqa runata rikusqa. Hinaspa qawaritallaspa laydonta pasaspa ripusqa. **32** Hinallataqmi huk Levi judío kurapas chayman chayaspa, payta rikuspa qawaritallaspa laydonta pasaspa ripusqa. **33** Huk Samaria llaqtayoq runataq chay ñanninta purispa paypa kasqanman chayasqa. Rikuspataq paymanta llakikuspa payman asuykusqa. **34** Hinaspa vinowan aceitewan ima k'irinkunata hampispa walthaykusqa. Montamusqan mulaman montaykachispataq huk wasiman samakunanpaq apasqa. Hinaspa kay runata chaypi cuidasqa. **35** Paqarisnintintaq Samaria llaqtayoq runaqa ripunanpaq iskay p'unchaw jornal qollqeta wasiyoqman qoykataspa nisqa:

“Payta cuidaykapuwanki. Llapa ima gastasqaykitapas kutimuspayña pagapusqayki,” nispa.

36 Hinaspan ley yachachiqta Jesus tapusqa:

—¿Mayqentaq chay kimsa runakunamanta maqasqa runapaq astawan allin runa-masin? ¿Imaninkitaq? nispa.

37 Hinaqtintaq ley yachachiqqa nisqa:

—Payta yanapaqninmi, nispa.

Jesustaq nisqa:

—Riy, hinaspa kaqlata qanpas ruwamuy, nispa.

Martaq Mariaqpiwan wasinpi Jesuspa kasqan

³⁸ Jesusqa qatikuqninkunawan Jerusalemman richaqtinkun huk uchuy llaqtaman yaykusqa. Hinaspa huk Marta sutiyoq warmi Jesusta wasinpi chaskisqa. ³⁹ Kay Martaq hermananmi Maria sutiyoq kasqa. Paymi Jesuspa ñawpaqninpi tiyaykuspa rimasqanta uyarisqa. ⁴⁰ Martataq achkha ruwanankuna kaqtin Jesusman asuykuspa nisqa:

—Señornillay, ¿manachu qanman qokusunki hermanay mana yanapawaspa sapallayta ruwachivasqan? Niykapuway yanapawanapaq, nispa.

⁴¹ Señorninchis Jesustaq nisqa:

—Marta, Marta, qanqa nishuta llakikuspan afanasqa kachanki tukuy ruwaykunawan. ⁴² Llapan ruwaykunamanta as allinqa hukllan, chay allin ruwaytan Mariaqa akllan. Chay ruwanantaqa manan pipas hark'anmanchu, nispa.

Diosmanta mañakuyta Jesuspa yachachisqan

11 ¹ Huk kutin Jesus Diosmanta mañakuchasqa, mañakuyta usharuqtintaq huknin qatikuqnin payta nisqa:

—Señornillay, yachachiwayku Diosmanta mañakuyta, imayna Juanpas qatikuqninkunaman yachachira hina, nispa.

² Chaymi paykunata nisqa:

—Diosmanta mañakuspaykichisqa khaynata ninkichis:

Dios Taytallayku,

Alabasqa kachun sutiyki.

Llapa kasukuqniykikunata kamachinayki p'unchaw qallarichun.

³Sapa p'unchaw mikunaykuta qowayku.

⁴Huchaykuta perdonawayku,

imayna ñoqaykupas perdonayku contraykupi mana allinkuna
ruwaqkunata.

Amataq huchapi urmanaykuta dejaychu, nispa

⁵Paykunataqa nillasqataqmi:

—Hukniykichis chawpi tutataña amigonpata rispa ninman:

“Amigoy, manachu kimsa t'antaykita ayniruwankiman. ⁶Huk
amigoymi chayaramun, manataqmi imaypas kanchu payman
qoykunaypaq,” nispa.

⁷—Hinaqtiinmi wasiyooqqa wasi ukumanta nimunman:

“Ama rimapayamuwaychu. Punkupas wishq'asqañan.
Wawaykunantinmi puñuchaniña. Manan hatariyta atiymanchu
mañakusqaykita qonaypaq,” nispa.

⁸—Amigonña kaspapas manan chawpi tutaqa qoykunapaq
hatarinmanchu. Aswanmi kaq kaqmanta waqyapayaqtin hatarispa tukuy
munasqanta qonman. ⁹Chaymi ñoqaqa niykichis, Allinpi
kawsanaykichispaq Diosmanta mañakuychis, payqa qosunkichismi. Payta
maskaychis, tarinkichismi. Punkunta waqyapayaychis
kicharimusunkichismi. ¹⁰Pi mañakuqqa chaskinmi, maskaqpas tarinmi,
waqyapayaqmanpas punkutaqa kicharinkun. Chayqa Diosmanta
mañakuychis.

¹¹—Mayqenniykichispas churiykichisman, chhallwata mañakuqtinqa
manan mach'aqwayta qoykuwaqchischu. ¹²Runtuta mañakuqtinpas,
manan alacrán k'uruta qoykuwaqchischu. ¹³Qankunaqa mana allin
runakuna kachaspapas wawaykichismanqa allin kaqkunatan qoyta

yachankichis. Allin runakunamantaqa astawanraqmi hanaq pachapi kaq Taytanchis Dios mañakuqninkunaman allin kaqkunata hina Espiritu Santota qonqa, nispa.

Runakuna Satanaspa atiyinwan Jesus kasqanta nisqanku

14 Huk kutin Jesusqa huk runamanta mana rimay atichiq satanasta lloqsichisqa. Hinaqtinmi satanas lloqsiruqtin mana rimay atiq runaqa rimayta qallarisqa. Chaymi runakunaqa admirakusqaku. **15** Wakintaq Jesusmanta rimaspa nisqaku:

—Satanaskuna kamachiq Beelzebu sutiyoq satanaspa atiyinwanmi satanaskunata lloqsichin, nispa.

16 Hukkunataq Jesuspa yachachisqankuna cheqay kasqanta creyenankupaq mañakusqaku Diosmanta huk milagrota rikuchinanpaq.

17 Chaymi Jesusqa piensasqankuta yachaspa paykunata nisqa:

—Huk llaqtapi runakuna rakinakuspa maqanakuyta qallarinqaku chayqa, kay llaqta waqllikapunqan. Hinallataqmi huk wasipi tiyaqkunapas maqanakuspa tiyanqaku chayqa paykunan ch'eqepunqaku.

18 Niwankichismi: “Satanaskunata Beelzebuqpa atiyinwan lloqsichinki,” nispa. Beelzebuqpa kamachinan satanaskuna maqanakuspa kanqaku chayqa, manachu Beelzebuqpa atiyin pisiyarunman. **19** Ñoqa Beelzebuqpa atiyinwan satanaskunata lloqsichini chayqa, qankunamanta runakunari, ¿piqpa atiyinwantaq satanaskunata lloqsichinku? Paykunapunin niwasqaykichis mana cheqay kasqanta reparachisunkichis. **20** Aswanmi ñoqa Diospa atiyinwan satanaskunata lloqsichichani. Chaymi, Dios qankuna kamachiyta qallarinja.

21—Allin armasqa kallpasapa runa wasinta cuidan chayqa, tukuy kaqninkunapas kaqlan kachan. **22** Pero paymanta as kallpasapa runa hamuspan payta ganarunman. Hinaspan llapan armasninkunata qechuspa kaqninkunata aparikunman.

23—Pi mana yanapawaqqa ñoqaqpa contraypin kachan. Mana runakunata Diosman pusaysiwaqpas runakunatan Diosmanta ayqechin.

Huk runamanta Satanas lloqsispa imayna kutiykusqan

24 Jesusqa nillasqataqmi,

—Runamanta huk satanas lloqsispaqa, ch'aki purunkunapin purin maypi samananta maskaspa. Mana tarispataq nin: “Lloqsimusqay runaman kutipusaq,” nispa.

25—Kutispataq lloqsisqan runata sumaq allichasqa allin limphiyasqa wasita hina tarin. **26** Chaymi rispa paymanta astawan phiyu qanchis satanaskunata pusamun. Hinaspan chay runaman llapanku yaykuspa chaypi tiyanku. Chaymi chay runaqa ñawpaq kasqanmanta astawan mana allinraq qepanpas, nispa.

Cheqay kuisqakuna

27 Chaykunata Jesusqa nichaqtinmi runakuna ukumanta huk warmi altomanta rimaspa payta nimusqa:

—Kuisqa qanta wachakuq qanta ñuñuq warmiqa, nispa.

28 Jesustaq nisqa:

—Aswanmi kuisqa Diospa rimasqanta uyarispa kasukuqkunaqa, nispa.

Señal rikuy munaq runakuna

²⁹ Aypa runakunataq Jesusman huñukamuchasqaku. Hinaqtinmi Jesusqa paykunata nisqa:

—Manan allinchi kay tiempo runakunaqa. Huk milagrota hinan señaalta rikuyta munanku pi kasqayta creyewanankupaq. Diosqa manan ima señaaltapas rikuchinqachu, aswanmi Jonasmán pasasqan señaal hinallata rikuchinqa. ³⁰ Imaynan Ninive llaqta runakunapaq Jonasmán pasasqan señaal kasqa Jonasta creyenankupaq, chhaynallataqmi Diospa Kachamusqan Runaman pasanpas kay tiempo runakunapaq señaal kanqa pi kasqayta creyenankupaq.

³¹ —Saba llaqta kamachikuq warmipas nishu kharumantan Salomonpa yachachisqanta uyariq hamusqa. Kunantaqmi kaypi Salomonmantapas as yachayniyoq kachaqtiy mana qankuna uyariwankichischu. Chaymi qepakama juicio p'unchawpi chay kamachikuq warmi hatarimuspa kay tiempo runakunata, “Huchayoq kankichis,” nispa castigoman entregasunkichis.

³² —Ninive llaqtamanta runakunaman Jonas Diosmanta yachachiqtinmi huchasapa kayta wanaspa Diosman kutirikusqaku. Kunantaqmi Jonasmantapas as allinkunata yachachichaqtiy mana qankunaqa Diosman kutirikunkichischu. Chaymi qepakama juicio p'unchawpi chay runakuna hatarimuspa kay tiempo runakunata, “Huchayoq kankichis,” nispa castigoman entregasunkichis, nispa.

Diospa yachachiyninkunata chaskiy

³³ Jesusqa nillasqataqmi:

—Manan pipas lamparata hap'ichispaqa k'uchumanchu churanman nitaq canasta ukumanpaschu. Aswanmi k'ancho churanaman churan,

yaykumuqkuna rikunankupaq. ³⁴Lamparaq k'anchayninqa Diospa yachachiyninkuna hinan. Ñawinchis chay k'anchayta allinta rikuqtinmi, Diospa yachachiyninkunata allinta chaskispa tukuypi allinta ruwaswan. Ñawinchis chay k'anchayta yanqa tutata hina rikuqtinqa, Diospa yachachiyninkunata mana allinta chaskispa, mana allinkunata ruwaswan. ³⁵Chayqa Diospa yachachiyninkunata tukuy sonqoykichiswan chaskiychis ama mana allinkunata ruwanaykichispaq. ³⁶Aswanmi Diospa yachachiyninkunata allinta chaskispaykichisqa mana pantaspan allinta ruwankichis. Hinallataq allin lamparaq k'anchayninpi hina, tukuyta allinta rikuspa kawsankichis, nispa.

Fariseokunata Jesuspa huchayoq kankichis nisqa

³⁷Rimayta ushaqtinqa huk fariseoqa Jesusta pusasqa wasinta paywan mikumunanpa. Chaymi Jesusqa wasinta yaykuspa mikuq tiyaykusqa. ³⁸Mikunanpaqtaq Jesusqa mana Moisespa leyninman hina makinta aytikusqachu. Fariseotaq chayta rikuspa atmirakusqa. ³⁹Chaymi Señorinchis Jesusqa nisqa:

—Qankuna farieseokunaqa jarrotapas platotapas hawallantan aytinkichis ukuntataq qellillata saqenkichis. Chhaynan runakunaq qayllanpi allinllaña kankichis, sonqoykichistaq suwakuywan mana allin ruwaykunawan hunt'a kachan. ⁴⁰¡Mana yuyayniyoqkuna! ¿Manachu Diosqa munan runakunaq qayllanpipas sonqonchis ukupipas allin kananchista? ⁴¹Aswanmi kaqniykichismanta mana imayoqkunaman qoychis. Chayta ruwaqtiykichismi Diosqa qankunawan kusionka kanqa.

⁴²—¡Ay qankunamanta, fariseokuna! Moisespa leyninman hinan hierba buenamanta, rudamanta, llapa huertapi wiñaqkunamantawan

chunka rakiykunamanmi rakispa huknin rakiyta Diosman qonkichis. Pero manataq runakunapaq allin ruwaykunata ruwankichischu, nitaq Diostapas munakunkichischu. Kaykunatan ruwanaykichisqa kara, ama kaqniykichiskunamanta chunka rakiykunaman rakispa huknin rakiyta Diosman qoyta qonqaspalla.

43—iAy qankunamanta, fariseokuna! Diosmanta yachachina wasikunapin sumaq kaq tiyanakunallapi tiyayta munankichis. Plazakunapipas respetowan saludaykusqa kayta munankichis.

44—iAy qankunamanta! Mana allin p'ampasqa asnaq wafusqakuna hinan kankichis. Runakunataq mana cuentata qokuspa qankunaraq pataykichista pasaspa qellichakunqaku, nispa.

45Chaymi ley yachachiqkunamanta huknin Jesusta nisqa:

—Yachachikuq, chayta nispaqa ñoqaykutapas k'amiwachankikun, nispa.

46Chaymi Jesusqa nisqa:

—iAy qankunamantapas, ley yachachiqkuna! Moisespa leyninta yachachispaykichismi mana atiy ruwaykunata kamachinkichis mana atiy q'epikunata q'epichiq hina. Qankunataq mana huk dedollaykichiswanpas q'epiqkunataqa yanapankichischu.

47—iAy qankunamanta! Ñawpa machuykichiskunan Diosmanta yachachiqkunata sipiraku, qankunataq yuyarinaykichispaq altarta ruwankichis chay yachachiqkunaq p'ampasqa kasqan patapi. **48**Khaynata ruwaspaykichismi ñawpa machuykichiskunaq ruwasqankunata “allinmi” nispa ninkichis. Ñawpa machuykichiskunaqa Diosmanta yachachiqkunata sipiraku. Qankunataq chay yachachiqkunaq p'ampasqa kasqanpi altarta ruwankichis yuyarinaykichispaq. **49**Chaymi Diosqa allin yachayniyoq kaspera nira:

“Ñoqamanta yachachiqkunatan apostolkunatapas runakunaman kachasaq. Wakinninkutan qatiykachanqaku, wakinninkutataq sipinqaku,” nispa.

⁵⁰—Kay mundo kasqanmantapachan llapa Diosmanta yachachiqkunata sipisqankumanta Diosqa kay tiempo runakunatapas castigasunkichis. ⁵¹Ñawpaqraqmi primerota Abelta sipiraku. Chaymantataq hukkunata sipispa qepataña Zacariasta sipiraku. Paytaqa Diosman aypakuna wasi ukupin aypakuna mesaq laydonpi sipiraku. Kay Diosmanta yachachiqkunata sipisqankumantan qankuna ñawpa machuykichiskunawan kуска castigasqa kankichis.

⁵²—iAy qankunamanta, ley yachachiqkuna! Qankunaqa Diosta reqsinankupaqmi runakunata yachachinaykichis kara, manataq chaytachu ruwarankichis. Aswan Dios reqsiy munaqkunatapas mana reqsichirankichischu. Qankunapas manan Diosta reqsiyta munankichischu, nispa.

⁵³Jesus rimayta usharuqtintaq ley yachachiqkunaqa fariseokunapiwan nisqankunamanta nishuta phiñarikusqaku. Hinaspataq tukuy imakunamanta tapupayaykusqaku, pantachiyta munaspanku, ⁵⁴imapipas pantaqtin chay pantasqanwan payta huchachaspa autoridadkunaman apanankupaq.

Iskay uya kaymanta Jesuspa nisqan

12 ¹Chaykamataq aypa waranqa runakuna ñit'inakuspa huñukamuchasqaku. Jesustaq qatikuqninkunamanraq nisqa:

—Cuidakuychis, fariseokuna hinataq iskay uya karuwaqchis. Hinaspa waqllisqa hina qepawaqchis. ²Tukuy pakallanta ruwasqakunaqa reqsisqan kanqa, Tukuy mana reqsisqakunatapas llapankun reqsinqaku. ³Chaymi

imapas pakallanta nisqaykichisqa tukuy lawpi uyarisqa kanqa. Wasi ukupi ninrillaman imapas nisqaykichisqa wasi patakunamantaraqmi uyarikunqa, nispa.

Pita astawan manchakuna

4Llapa runakunamantaq Jesusqa nisqa:

—Amigoykuna, ama manchakuychischu sipiqniykichista.

Sipisuspaykichisqa manañan qankunawan imatapas ruwayta atinkumanñachu.

5—Aswanmi Diosta manchakuychis. Payqa pitapas sipispa infiernomanraqmi wikch'uykuyta atinman. Arí, payllata manchakuychis.

6—¿Manachu pichqa pichinkukunata iskay huch'uy qollqellaman vendenku? Chaywanpas Diosqa manan huknillanmantapas qonqakunchu.

7Hinallataqmi Diosqa yachan hayk'a chukchanchis kasqanta. Chayqa ama manchakuychischu, Diospaqqa achkha pichinkukunamantapas astawanraqmi valinkichis. Chaymi pichinkukunamantapas astawan sumaqta cuidasunkichis, nispa.

Runakunaq qayllanpi Jesuswanmi kachani niqkuna

8Jesusqa nillasqataqmi:

—Pipas llapa runakunaq qayllanpi ñoqamanta rimaspa: “Paywanmi kachani,” nispa ninqa, chayqa Diospa Kachamusqan Runapas: “Payqa ñoqawanmi kachan,” nispan nisaq Diospa angelninkunaq qayllanpi. **9**Pipas llapa runakunaq qayllanpi ñoqata negawanqa, chayqa ñoqapas negallasaqtaqmi payta Diospa angelninkunaq qayllanpi. **10**Diospa Kachamusqan Runaq contranpi rimaqtapas Diosqa perdonanqan. Espiritu Santoq contranpi rimaqtataqmi Diosqa mana perdonanqachu.

11—Diosmanta yachachina wasikunaman, juezkunaman, kamachiqkunamanpas huchachaspa apasuqtiykichisqa, ama llakikunkichischu imayna defendikunaykichismanta ima ninaykichismantapas. **12** Espiritu Santon chay ratopuni ima ninaykichistapas yachachisunkichis, nispa.

Qapaq-kayninta payllapaq waqaychakuq runa

13 Hinaqtintaq runakunamanta huknin Jesusta nimusqa:
—Yachachikuq, hermanoyta niykapuway taytay ñoqaykuman saqewasqankumanta partiyta qopuwananpaq, nispa.

14 Jesustaq payta nisqa:

—¿Pitaq qankunapaq juezta otaq rakiqtapas churawara? nispa.

15 Chayta nispataq Jesusqa runakunata nisqa:

—Cuidakuychis tukuy imayoc kay munaymanta. Manan tukuy ima kaqniyoq kaspallachu allinta kawsakuswan, nispa.

16 Chaymi yachachispa kay willayta paykunaman willasqa:

—Huk qapaq runan chakrankunamanta achkhallataña cosechasqa.

17 Hinaspan payqa sonqon ukullapi nisqa:

“¿Imanasaqtaq? ¿Maypitaq waqaychasaq kay chikan cosechasqaytari?” nispa.

18—Hinaspa nikusqa:

“Ña yachaniña ima ruwanayta. Taqenay wasiykunata thuñichispa as hatunkunata ruwachisaq, chaypitaq llapa cosechasqayta kaqniykunatawan waqaychasaq, **19** Hinaspa ñoqa sapay nikusaq: ñan achkhaña kaqniykuna achkha watapaqñan taqesqa kapuwan. Kunanqa, samakusaq, mikukusaq, *ophyakusaq, kusikusaq ima,*” nispa.

²⁰—Hinaqtintaq Dios payta nisqa:

“Mana yuyayniyoq runan kanki, kunan tuta wañunki. Llapa waqaychasqaykikunari, ¿pipaqtaq kanqa?” nispa.

²¹—Chhaynan pasan payllapaq qapaq-kayninta waqaychakuq runamanqa. Kay runan Diospaq mana imayoq runa, nispa.

Imayna wawankunata Dios cuidan

²²Rimayta usharuspataq Jesusqa qatikuqninkunaman nisqa:

—Qankunaqa ama llakikuychischu ima mikunaykichismanta imawan p'achakunaykichismantapas. ²³Vidanchisqa mikuymantapas astawan valiqmi, cuerponchispas p'achamantaqa astawan valiqmi. ²⁴Manachu rikunkichis pichinkukunata. Manan tarpunkuchu, manan cosechankuchu, manataq taqenkupas kanchu. Diostaq paykunata mikuchin. Qankunaqa phawaq animalkunamantapas astawanmi Diospaq valinkichis. ²⁵Nishutaña llakikuspapas manan mayqennyikichispas atiwaqchischu vidaykichisman huk horallatapas yapakuyta astawan kawsanaykichispaqqa. ²⁶Chayllatapas mana ruwayta atichaspaykichisqa, ¿imasqataq huk ruwaykunamanta llakikunkichis?

²⁷—Manachu rikunkichis qaqapi wiñaq t'ikakuna imayna wiñasqanta, manan llank'ankuchu nitaq pushkankupaschu. Cheqaytan niykichis, hatun kamachikuq Salomonpas qapaqña kachaspapas, manan huknin t'ika hinallapas sumaqtaqa p'achakurachu. ²⁸Chhaynatan Diosqa purunpi yurakunata sumaqta p'achachin. Aswanmi kay yurakuna huk p'unchaw wiñanku, paqarisnintintataq hornopi k'anasqa kanku. Chayqa ¿manachu Dios qankunata astawan cuidakusunkichisman? ¡Qankunaqa

manan allintachu Diospi creyenkichis! ²⁹Chayqa ama puriyichischu ima mikunaykichismanta ima uphyanaykichismanta llakikuspa. Amallataq imamantapas llakikuyichischu. ³⁰Tukuy chaykunamanta Diospi mana creyeq runakuna nishuta llakikunku. Aswanmi Taytanchis Diosqa yachaña chaykuna munasqaykichista. ³¹Chayrayku munaychis tukuy imapi Dios kamachiqniykichis kananta, hinaspa tukuy imapi kasuychis. Hinaqtinmi tukuy chaykunata hukkunatapas payqa qosunkichis, nispa.

Diosta allinta kasukuspa hanaq pachapi allin rikusqa kay

³²Jesusqa nillasqataqmi:

—Ama manchakuyichischu chitaykuna. Taytanchis Diosqa munanmi qankuna paywan kуска kamachinaykichista. ³³Kaqniykichista vendespa mana imayoqkunaman qoychis. Kay mundopi kawsachaspaykichis Diospa kamachisqanta allinta kasukuychis. Chhaynapin Diosqa qepakama hanaq pachapi allinta rikusunkichis. Kay mundopin huñukusqaykichista suwakuna suwarunman, otaq polillapas polillarunman. Diosta allinta kasukuspa kaqtiykichisqa, Diosmi hanaq pachapi allinta rikususpaykichis manaña dejanqañachu pipas turiyasunaykichista. ³⁴Qapaq-kay huñuywan nishuta afanakuqtiykichisqa manañan hayk'aqpas Diosta munakuwaqchischu. Diosta allinta kasukuspaykichistaqmi Diosta munakuwaqchis.

Jesuspa listollaña kaychis nisqan

³⁵Jesusqa nillasqataqmi:

—Listollaña kaychis, Diospa Kachamusqan Runa kutimunaypaq. P'achasqallaña kaychis, lamparaykichispas hap'ichisqallaña kachun. ³⁶Kamachina runakunachu suyanku kasarakuymanta patronninku

kutimunanta, chhayna kaychis. Patronninku chayamuspa waqyakamuqtinmi punkuta utqaylla kichanqaku. ³⁷ Kuisqan kanqaku kamachina runakuna patronnin kutimuspa rikch'aqta tariqtin. Cheqaytan niykichis khayna kaqtinqa kikin patronninmi p'achanta allichakuspa mikunankupaq tiyaykachispa mikuyta servinga. ³⁸ Chawpi tutatapas, imay horatapas patronnin hamuspa suyachaqta kamachinan runakunata tarinqa chayqa, kuisqan paykunaqa kanqaku. ³⁹ Cheqaytan niykichis, huk wasiyoq runaqa imay horas suwa hamunanta yachaspa liston suyanman, hinaspataq mana wasin yaykunanta dejanmanchu suwataqa. ⁴⁰ Diospa Kachamusqan Runapas mana suyachasqaykichis horallan qonqayllapi hamusaq. Chayqa listollaña kaychis, nispa.

Mana kasukuq kamachina runa

⁴¹ Hinaqtintaq Pedroqa Jesusta nisqa:

—Señornillay, kay yachachisqayki willaytari, ¿ñoqallaykupaqchu ninki, otaq, llapallanpaqchu? nispa.

⁴² Chaymi Señorninchis Jesusqa nisqa:

—Qankunan kankichis huk allin ruwaq kasukuq mayordomo hina. Kay mayordomotan patronnin wasinpi llank'aqkunata kamachinanpaq churan, hinaspa horallanpi paykunaman mikunatapas qonanpaq.

⁴³ Kuisqan chay mayordomoqa kanqa patronnin hamuspa kamachisqanman hina ruwaqta tariqtinqa. ⁴⁴ Chhayna kaqtinqa patronninmi payta churanqa tukuy kaqninkunata qawanapaq. ⁴⁵ Pero chay mayordomo sonqon ukullapi nikonman:

“Patronniyqa manaraqchá chayamunqachu,” nispa.

—Hinaspa kamachinan runakunamanta qarikunata warmikunatapas maqayta qallariman hinallataq mikunman, uphyanman, machaykunman ima chayqa, ⁴⁶patronninmi mana suyasqan p'unchaw qonqayllapi chayamunman. Hinaspan mayordomotaqa nishuta castigaykunqa hinaspa huchasapakunata hina ñak'arichinqa.

⁴⁷—Huk kamachina runa patronninpa munasqanta yachachaspa mana listakuspa mana kasukuqchu kanqa chayqa astawanmi castigachikunqa. ⁴⁸Pero patronninpa munasqanta mana yachaspa wakim ruwaykunallata mana allintachu ruwanman chayqa pisillatan castigachikunqa. Pipas comprometekusqanman hina allinta ruwayta atin. Astawan comprometekun chayqa astawanraqmi ruwayta atin.

Imayna Jesus kawsa kay mundopi runakuna rakinakunqaku

⁴⁹Jesúsqa nillasqataqmi:

—Ñoqaqa ninata hap'ichiq hinan kay mundoman mana chaskiqniy runakunapaq Diospa castigonta apamurani. Chaymi munayman kay nina ña rawranchanantaña. ⁵⁰Nishutan ñak'arisaq, Chaymi nishuta llakikuspa kachani kay ñak'arinay ushakunankama. ⁵¹¿Piensankichischu hamusqaywan kay mundopi runakuna allinpi kawsanankuta? Manan, aswanmi wakinkuna ñoqata chaskiwanqaku; wakinkunataq ñoqata negawanqaku; chhaynapin rakinakunqaku. ⁵²Kunanmantaqa huk familiapi kaqkunamantan llapanku rakinakunqaku. Paykunamantan wakinnin ñoqata chaskiwanqaku; wakinnintaq negawanqaku; chhaynapin negawaqkuna chaskiwaqkunaq contranpi kanqaku. ⁵³Chhaynan taytanpas churinpa contranpi kanqa, churintaq taytanpa contranpi. Mamanpas

warmi wawanpa contranpi, warmi wawantaq mamanpa contranpi.
Suegranpas qachunninpa contranpi, qachunnintaq suegranpa contranpi, nispa.

Mana cuenta qokuq runakuna

⁵⁴Jesusqa nillasqataqmi:

—Inti yaykuy ladomanta phuyu lloqsimuqta rikupaykichismi ninkichis: “Paramunqan,” nispa, hinaqtintaq paramun. ⁵⁵Uraymanta wayramuqtintaq ninkichis: “Rupaykamunqan,” nispa, hinaqtintaq rupaykamun. ⁵⁶iIskay uyakunan kankichis! Cielotapas kay mundotapas qawaspaykichis, yachachankichis imayna kananta. Chayqa, ¿imasqataq mana entendenkichischu ruwasqaykunata? nispa.

Contraykiwan acuerdopi qepaymanta

⁵⁷Jesusqa nillasqataqmi:

—¿Imasqataq imayna allin runa kayta yachachaspa mana allin ruwaykunata akllaspa ruwankichischu? ⁵⁸Contraykichiswan kuska juezpaman rispaykiqa ñanllapiraq paywan huk acuerdopi qepay amaña demandasunaykipaq. Mana chayqa, juezmanmi apasunkiman, jueztaq guardiawan hap'ichisunkiman, guardiataq carcelman wishq'asunkiman. ⁵⁹Chaymantaqa manan lloqsimuyta atinkichu juezpa kamachisqan llapa qollqe paganaykikama. Chhaynallataqmi manaraq Dios castigachasuqtiykichis Diospa munayninta allinta kasukuspa ruwaychis.

Diosman kutirikunankupaq Jesuspa anyasqan

13 ¹Chay raton huk runakuna Jesusman rispanku willasqaku:
—Galilea lawmanta runakunan Diosman aypakuna wasipi aypakunankupaq animalkunata sipichaqtinku, kamachikuq Pilato paykunata chaypipuni sipirachin animalkunaq llawarninwan kay runakunaq llawarninta ch'akruspa.

²Chaymi Jesusqa paykunata nisqa:

—¿Ninkichischu chay wañuq runakunaqa Galilea lawpi tiyaq runakunamanta astawan huchasapakuna kasqanmanta sipichikusqankuta? ³Manan. Aswanmi mana Diosman kutirikuqtiykichisqa Diosmanta wiñaypaq chinkapunkichis. ⁴Siloe llaqtapi huk torre thuñikuspan Jerusalenmanta chunka pusaqniyoq runakunata wañuchira. ¿Ninkichischu chay runakunaqa Jerusalenpi tiyaq runakunamanta astawan huchasapakuna kasqanmanta wañusqankuta? ⁵Manan, aswanmi mana Diosman kutirikuqtiykichisqa Diosmanta wiñaypaq chinkapunkichis, nispa.

Mana wachaq higos yura

⁶Hinaspataq kay willaytapas Jesusqa yachachispa willasqa:

—Huk runaqpa uvas wiñaq chakranpin huk higos yura wiñasqa. Kay runataq higos pallaq rispa mana imatapas tarisqachu. ⁷Chaymi uvas wiñaq chakranpi llank'aqta nisqa:

“Qawariy, kaywanqa kimsa watañan kay higos yuraman higos pallaq hamusqay, manataq imatapas qonchu. Aswan kuchuruy. ¿Imapaqtaq hallp'ata usuchisun?” nispa.

8—Chaypi llank'aqtaq nisqa:

“Taylay, saqeykuyraq kay watatawan. Muyuriqninta hasp'ispa wanuta hich'asaq. **9**Qonqa chayqa allinmi kanqa, mana qonqachu chayqa kuchurusun,” nispa.

Samana p'unchawpi warmita Jesuspa alliyachisqan

10Huk samana p'unchawpin Jesusqa Diosmanta yachachina wasipi yachachichasqa. **11**Chaypin kachasqa huk warmi chunka pusaqniyoq wataña satanaspa onqochisqan. Paymi q'opu hina purisqa. Manataq imaynatapas allinta sayayta atisqachu. **12**Hinaqtintaq Jesusqa payta waqyaspa nisqa:

—Onqoyniykiqa kunanpunin qanmanta chinkanqa, nispa.

13Hinaspan Jesusqa warmita tupaykusqa. Warmitaq chay rato allinta sayarispa Diosman graciasta qosqa.

14Diosmanta yachachina wasipi kamachiqtqaq Jesus alliyachisqanmanta phiñarikuspa runakunata nisqa:

—Llank'anapaqqa soqta p'unchawmi kan. Chay p'unchawkunapi alliyachisqa kayta munaspaqa hamuychis, amataq samana p'unchawpiqa, nispa.

15Chaymi Señorninchis Jesusqa nisqa:

—Qankunaqa iskay uyakunan kankichis. ¿Manachu samana p'unchawpi qankunapuni wakaykichistapas asnoykichistapas corralmanta kacharispa yaku uphyachiq qatinkichis? **16**¿Chayqa manachu kay warmita, ñawpa Abrahampa familianmanta kachaqtin, ñoqa samana p'unchawpi kacharichiyman, satanas chunka pusaqniyoq wataña onqoywan watasqanmanta? nispa.

¹⁷Chaykunata niqtinmi Jesuspa contrankunaqa nishuta p'enqarukusqaku. Llapa runakunataq tukuy hatun ruwaykuna ruwasqankunawan kusikusqaku.

Mostaza yura muhumanta yachachiy

¹⁸Jesusqa nillasqataqmi:

—¿Imawantaq kaqlla kanqa, Dios llapa kasukuqninkunata kamachiyta qallariqtin? ¿Imawantaq Diospa kamachikuq kayninta tupachisqa? ¹⁹Huk runan huertanpi mostaza yuraq muhuta tarpun. Kay muhu wiñaspataq hatun yura wakirun, Phawaq animalkunapas pallqankunapi thapachakunku. Chaywan kaqllan Diospa kamachikuq kayninqa, nispa.

Levaduramanta yachachiy

²⁰Jesusqa nillasqataqmi:

—¿Imawantaq kaqlla kanqa, Dios llapa kasukuqninkunata kamachiyta qallariqtin? ¿Imawantaq tupachiyman Diospa kamachikuq kayninta? ²¹Huk warmin levadurata iskay arroba harinapi chhapuspa masata ruwan. Hinaspataq llapa masa punkinankama suyan. Chaywan kaqllan Diospa kamachikuq kayninqa, nispa

Imayna Diospa kamachikuq kasqanman yaykuy

²²Chaymantataq Jesusqa Jerusalem llaqtaman richaspa, pasasqan llaqtakunapi huch'uy llaqtakunapiwan yachachisqa. ²³Yachachisqanpin huk runa payta tapusqa:

—Señornillay ¿pisi runallachu salvakunqaku? nispa.

Jesustaq paykunata nisqa:

24—Ñak'ariychis Diospa kamachikuq kasqanman yaykunaykichispaq, nishu uchuy punkunta hina sasa yaykunaña kaqtinpas. Cheqaytan niykichis, achkha runakunan yaykuyta munanqaku, manataq llapankuchu atinqaku. **25** Wasiyoq punkunta wishq'aramuqtinmi hawapi qeparuspaykichis punkuta takayta qallarinkichis: “iTaytay, kichariwayku!” nispa.

—Paytaq nimusunkichis:

“Manan reqsiykichischu, manataqmi yachanichu maymanta kasqaykichistapas,” nispa.

26—Hinaqtinmi qankunaqa wasiyoqta ninkichis:

“Kuskan mikuranchis, kuskataqmi uphyaranchispas. Plazaykupin yachachiranki,” nispa.

27—Hinaqtintaq nimusunkichis:

“Manapunin reqsiykichischu, manallataqmi yachanichu maymanta kasqaykichistapas. Ripuychis ñoqamanta, llapa mana allin ruwaqkuna,” nispa.

28—Chay raton Diospa kamachikuq kasqanman yaykuyta munaspaykichis chay ukupi rikunkichis Abrahamta, Isaacta, Jacobta, llapa Dios kasukuqkunatawan. Qankunataq chaymanta wikh'usqa kankichis, Chaymi waqaykunkichis, hinaspa kiruykichistaraq k'ark'aryaykachinkichispas. **29** Diospa kamachikuq kasqanmanqa runakunan hamunqaku inti lloqsimuy ladamanta, inti yaykuy ladamanta, wichaymanta, uraymantawan. Hinaspa chaypi hatun mikuyta mikuq tiyaykunqaku. **30** Chaypin kunan tiempo qepapi kaqkuna ñawpaqpi kanqaku, kunan tiempo ñawpaqpi kaqkunataq qepapi kanqaku, nispa.

Jerusalen Ilaqtamanta Jesuspa Ilakikusqan

31 Chay raton wakin fariseokuna Jesusman hamuspa nisqaku:

—Herodesmi sipichiyta munasunki. Ripuy kaymanta, nispanku.

32 Jesustaq paykunata nisqa:

—Rispaykichis chay atoqta nimuychis:

“Pisi p'unchawllañan satanaskunata runakunamanta lloqsichisqa, onqoqkunatapas alliyachisqa. Chaymantañan ruwanaytaqa ushasaq,” nispa.

33—Imayna kaqtinpas kay p'unchawkunaqa Jerusalenman chayanayraqmi kachan. Manan Diosmanta yachachikuqqa may Ilaqtapipas wañunmanchu aswanmi Jerusalen Ilaqtallapi.

34—iJerusalen runakuna, Jerusalen runakuna! Qankunan sipiyta yachankichis Diosmanta yachachikunata, Diospa kachamusqankunatapas rumiwanmi ch'aqeyta yachankichis. iAchkha kutitan munarani qankuna huñuyta imayna wallpa raphran ukupi chipinkunata oqllan hina, manataq munarankichischu! **35** Chaymi wasiykichis wikch'usqa kanqa. Cheqaytan niykichis, manan rikuwankichisñachu, “iAlabasqa kachun Señorninchis Diospa sutinpi hamuqqa!” nispa, ninaykichiskama, nispa.

Jesuspa samana p'unchawpi huk runata alliyachisqan

14 **1** Huk samana p'unchawpin Jesusqa risqa fariseokuna kamachiqpa wasinman mikuq, yaykuqtintaq wakin fariseokunaqa Jesusta qawapayachasqaku. **2** Huk runan punkipakuywan onqoq Jesuspa ñawpaqninpi kachasqa. **3** Hinaqtinmi Jesusqa ley yachachikunata fariseokunatawan nisqa:

—¿Moisespa leyninman hina samana p'unchawpi alliyachiswanchu otaq manachu? nispa.

⁴Paykuna upallalla kaqtinkutaq Jesusqa onqoq runata hap'iykuspa alliyarachisqa, hinaspataq, —Ripuy, nisqa.

⁵Paykunatataq nisqa:

—Mayqenniychichispa wawaykichispas otaq wakaykichispas qochaman urmaykuqtin, ¿manachu orquwaqchispacha samana p'unchawña kachaqtinpas? nispa.

⁶Manataq pipas ima niytapas atisqachu.

Kasarakuyman invitesqakunamanta willay

⁷Chaymantataq Jesusqa visitakunaq ñawpaqpi sumaq tiyanakunata akllasqankuta rikuspa paykunata nisqa:

⁸—Pipas casarakuyman pusasunki chayqa, ama ñawpaqpi sumaq tiyanakunapi tiyankichu. Paqta pusaqniyki qanmanta astawan reqsisqata pusamunman. ⁹Hinaspa qanman hamuspa nisunkiman:

“Tiyanykita payman qoykuy,” nispa.

Chaymi qepa tiyanapi p'enqaypaq tiyamuwaq.

¹⁰Aşwanmi kasarakuyman pusasuqtiykiqa yaykuspa qepallapi tiyakuy, pusasuqniyki hamuspa: “Amigoy, ñawpaqpi tiyarikamuy,” nisunaykipaq. Chhaynapin chaypi kaqkuna yachanqaku as munasqa kasqaykita.

¹¹Pipas lliw valiqllaña kaqqa k'umuykachisqan kanqa, k'umuykukuqtaqmi oqarisqa kanqa, nispa.

¹²Jesúsqa mikuq invitaqnin fariseotapas nillasqataqmi:

—Fiestata ruwaspa almosayta otaq mikuyta invitanki chayqa, ama pusankichu amigoykikunata, hermanoykikunata, familiarniykikunata, nitaq qapaq wasi-masiykikunatapas. Paykunaqa qanta wasinkuman pusasuspaykin kaqlata kutichipusunki. ¹³Aswanmi fiestata ruwaspaykiqa, mana imayoqkunata such'ukunata, mana puriy atiqkunata, ñawsakunatapas invitanki mikunankupaq. ¹⁴Chayqa kosisqan kanki. Paykunaqpaqa manan kanchu imankupas kutichipusunaykipaq. Aswanmi wañuq allin runakunaq kawsarimunan p'unchawña Diosqa kutichipusunki, nispa.

Fiestaman invitesqa runakunamanta willay

¹⁵Chayta uyarispan huknin mikuq-masin Jesusta nisqa:

—Kosisqachá kanqaku Diospa kamachikuq kasqanman yaykuspa chaypi hatun mikuyta mikuqkunaqa, nispa.

¹⁶Hinaqtinmi Jesusqa payta nisqa:

—Huk runan fiestata ruwaspa achkha runakunata invitesqa. ¹⁷Mikuy horastataq chay runakunaman kamachinan runata kachasqa:

“Rillankichisñas, tukuypas listoñan kachan,” nispa nimunanpaq.

¹⁸—Llapallankutaq:

“Manan riyta atiymanchu,” nispa nimusqaku.

—Hukninmi nisqa:

“Chakra rantisqaytan qawamunay kachan. Manan riyta atiymanchu. Disculpaykuway,” nispa.

¹⁹—Hukninpas nisqa:

“Pichqa yunta torokuna rantisqaytan yapuypi probamunay kachan. Manan riyta atiymanchu. Disculpaykuway,” nispa.

20—Hukninpas nillasqataqmi:

“Chayraqmi casarakuni. Manan riyta atiymanchu. Disculpaykuway,” nispa.

21—Hinaqtinmi kutimuspa kamachinan runa chaykunata patronninman willasqa. Chaymi patronninqa phiñarikuspa kamachinan runata nisqa:

“Utqaylla riy plazakunata, callekunatapas. Hinaspa kayman pusamuy mana imayoqkunata, such'ukunata, mana puriy atiqkunata, ñawsakunatapas,” nispa.

22—Kamachinan runataq chayta ruwaruspa patronninman nisqa:

“Taytay, kamachiwasqaykiman hinan pusamuni. Chaywanpas manaraqmi wasiman hunt'anchu,” nispa.

23—Chaymi patronqa kamachinan runata nisqa:

“Riy ñankunaman, llaqta muyuriqninkunamanpas, hinaspa apamuy runakunata wasiy hunt'a kananpaq. **24** Cheqaytan niyki, chay primero invitasqay runakunaqa manan mayqenpas mikunayta mallinqakuchu,” nispa.

Imayna Jesuspa qatikuqnin kay

25 Chaymanta Jesus ripuchaqtinmi achkha runakuna payman siguesqaku. Hinaqtinmi Jesusqa paykunaman kutirispas nisqa:

26—Pipas ñoqaman hamun hinaspa ñoqamanta astawan munakun taytanta, mamanta, warminta, wawankunata, hermanonkunata, hermanankunata, pay kikintapas chayqa, manan ñoqaqpa qatikuqniy kanmanchu. **27** Pipas wañunanña kaqtinpas ñoqarayku ñak'arispas qepayta hamunqa chayqa, ñoqaqpa qatikuqniymi kanqa.

28—Pipas torre ruwayta munaspaqa manaraq qallarichaspan qollqentaraq yupan, “Gastopaq aypanmanchus otaq manachus,” nispa.

29—Mana chayqa paqta cimientota sayarichispalla, mana torre ushayta atinmanchu. Hinaqtintaq llapa rikuqnin runakuna paymanta asikunkuman. **30** Hinaspa ninkuman:

“Kay runaqa torre ruway qallarinanpaq kusa, manataq ushananpaqqa kusachu,” nispanku.

31—Hinallataqmi huk chunka waranqa soldadokuna kamachiqpas manaraq peleaq richaspa tiyaykuspa tantiyanqa iskay chunka waranqa soldadokuna kamachiqwan peleyta atinmanchus otaq manachus chayta. **32** Mana atiq hina kaqtintaq kharullamantaraq wakín soldadonkunata akllaspa kachanqa chay huk kamachiqman amañá

peleanankupaq mañakuqta. Hinaspan rimanakuspanku allin kaypi qepanqaku. ³³Chhaynan mayqennyikichispas ñoqamanta astawan kaqniykichiskunata munakunkichis chayqa manan ñoqaqpa qatikuqniy kawaqchischu, nispa.

Ch'uma kachimanta yachachiy

³⁴Jesusqa nillasqataqmi:

—Kachiqa imapaqpas kusan. Pero kachi ch'umayaruqtinga, manañan p'ochqoman kaqmanta kutichiwaqchisñachu. ³⁵Kay ch'uma kachiqa manan allinchu chakrapaqpas nitaq wanupaqpas, aswanmi wikch'unallapaqña. Pi ninriyoqkuna uyarispa entendiychis, nispa.

Chinkaq ovejamanta yachachiy

15 ¹Huk kutin aypa impuesto cobraqkuna huchasapakunapiwan Jesusman uyariq asuykusqaku. ²Chaymi fariseokunaqa ley yachachiqkunapiwan Jesusmanta mana allinta rimaspa paykuna ukullapi ninakusqaku:

—Kayqa huchasapakunatapas chaskiytan yachasqa, paykunawanpas mikuqmi kasqa, nispanku.

³Chaymi Jesusqa paykunata yachachispa kay willayta nisqa:

⁴—Mayqennyikichispas pachak ovejajoqña kachaspapas, huknin chinkaruqting, ¿manachu esqon chunka esqonniyoq qepaq ovejakunata purunpi saqerataspa, chinkaq ovejata maskaq riwaqchis tarinaykichiskama? ⁵Tariramuspataq kuisqa rikrapi wantuykukuspa kutimpuwaqchis. ⁶Wasiykichisman chayaruspataq, amigoykichiskunata wasi-masiykichiskunatapas huñumuspa niwaqchis:

“Kunanqa kusikusunchis, chinka q ovejaytan tariramuniña,” nispa.

7—Cheqaytan niykichis, chhaynan hanaq pachapi kaqkunapas kusikunku allin runakunamanta. Astawanraqmi kusikunku huk huchasapa runa huchasapa kaymanta wanaspa Diosman kutirikuqtin, nispa.

Chinka q qollqemanta yachachiy

8 Jesusqa nillasqataqmi,

—¿Manachu huk warmiqpa chunka qollqen kaqtin, huknin qollqen chinkaruqtin, lamparanta hap'ichispa, wasinta pichaykuspa, allinta maskaykunman tarinankama? 9 Tariruspataq amigankunata wasimasinkunatawan huñumuspa ninman:

“Kunanqa kusikusunchis, chinka q qollqeytan tariruniña,” nispa.

10—Cheqaytan niykichis, chhaynan Diospa angelninkunapas kusikunku huk huchasapa runa huchasapa kayta wanaspa Diosman kutirikuqtin, nispa.

Mana allin ruwaq churinta taytanpa perdonasqanmanta yachachiy

11 Jesusqa huk willaytapas paykunaman yachachispa nisqa:

—Huk runan iskay churiyoq kasqa. 12 Shullk'a kaqtaqmi taytanta nisqa:

“Taytáy, kaqniykimanta ñoqaman tokawaq cosaskunata qopuway,” nispa.

—Chaymi taytanqa kaqninkunamanta churinkunaman rakipusqa.

13—Pisi p'unchawmantataq shullk'a churinga tukuy payman tokaqta vendespa chay qollqewan kharu llaqtaman ripusqa. Chaypin llapa qollqenta ushasqa tukuy mala vidakunapi purispa. 14 Qollqen

usharukuqtintaq chay llaqtakunapi muchuy kasqa. Hinaqtin mana paypa ima mikunanpas kasqachu. ¹⁵Chaymi chay llaqtapi huk runata valekusqa llank'ayta qonanpaq, kay runataq khuchikuna michiqta chakranman kachasqa. ¹⁶Khuchi michisqanpitaq nishuta yarqaykuqtin khuchikunaq mikunantaraq mikuytapas munasqa, manataq pipas imatapas qosqachu.

¹⁷—Chaymi allinta piensayta qallarispas nisqa:

“Taytaypa wasinpiqa llapa llank'aqkunapas allintan mikunku, chaypas mikunankuqa puchunraqmi. Ñoqataq kaypi yarqaymanta wañusaqña. ¹⁸Taytayman kutipusaq, hinaspa payta nisaq: Taytáy, Diospa contranpin qanpa contraykipipas mana allinkunata ruwarani. ¹⁹Manañan churiyki hina kayta atiymanñachu. Huknin llank'aqniykita hinallaña rikuway,” nispa.

²⁰—Chay ratotaq taytanman ripusqa.

—Kharullapiraq kachaqtinraqmi taytanqa payta rikuruspa nishuta paymanta llakikuspa utqaylla taripamusqa, hinaspataq abrazaykuspa much'aykusqa.

21—Churintaq nisqa:

“Taytay, Diospa contranpin qanpa contraykipipas mana allinkunata ruwarani. Manañan churiyki hina kayta atiymanñachu,” nispa.

22—Taytantaq kamachinan runakunata nisqa:

“Mosoq p'achata utqaylla orqumuychis, hinaspa kay churiyta p'achachiychis anillotapas dedonman churaychis, ch'apitutas chakinman churaychis. ²³Hinaspataq llapanmanta as wira torillota apamuspa nak'aychis. Chayta mikuspa fiestata ruwasun. ²⁴Ñoqaqa kay churiy wañusqa kasqantan piensarani. Kunantaq yacharuni kawsasqanta. Chinkaruran. Kunantaq tarirakapuni,” nispa.

—Chaymi qallarisqaku fiesta ruwayta.

²⁵—Chaykamataq kuraq churinga chakrapi kachasqa. Chakramanta kutimuspataq wasinman asuykuchaqtin musica tokaqta tusuytapas uyarisqa. ²⁶Hinaspan huk kamachinan runata waqyaspa tapusqa:

“¿Imataq pasarun?” nispa.

²⁷Chaymi payqa nisqa:

“Hermanoykin kutiramun, taytaykitaqmi allin wira torillota nak'achin, allinllata tarikapusqanmanta,” nispa.

²⁸—Hinaqtinmi kuraq churinga phiñarikuspa mana yaykuyta munasqachu. Chaymi taytanqa lloqsimuspa rogasqa yaykunanpaq.

²⁹Paytaq taytanta nisqa:

“Aypa watañan kamachinayki runa hina qanpaq llank'ani llapa kamachisqaykikunata allinta ruwaspa. Manataqmi hayk'aqpas huk cabrallatapas qowarankichu amigoykunawan fiesta ruwanaypaq. ³⁰Kunan kay churiyki waqlisqa warmikunawan qollqeyki ushasqanmanta hamuqtintaq, wira torillotaraq nak'achipunkipas,” nispa.

³¹—Hinaqtinmi taytanqa nisqa:

“Churíy, qanqa sapa p'unchawmi ñoqawan kuska kachanki, tukuy kaqniykunapas qanpañan. ³²Ñoqaqa kay hermanoyki wañusqa kasqantan piensarani. Kunantaq yacharunchis kawsasqanta. Chinkarusqanmantan tarirunchis. Chayraykun kusikuspa fiestata ruwayta atinchis,” nispa.

Yachaysapa mayordomomanta willay

16 ¹Jesusqa qatikuqninkunamanpas nisqa:

—Huk qapaq runaqpa mayordomon kasqa. Kay qapaq runamanmi runakuna willamusqaku:

“Mayordomoyki nishuta kaqniykikunata usuchichan,” nispa.

²Chaymi qapaq runaqa mayordomonta waqyachispa nisqa:

“Imasqataq kaqniykuna usuchisqaykita niwanku. Kunanmi tukuy kaqniykunawan ruwasqaykimanta cuentata qowanki. Manañan mayordomoyqa kawaqñachu,” nispa.

³—Hinaqtintaq mayordomoqa sonqon ukullapi nikusqa:

“¿Imanasaqtaq patronniy llank'ayniymanta wikch'upuwaqtinri? Chakrapi ruwanypaqpas manañan kallpay kanñachu, limosnata mañakuytapas p'enqakunin. ⁴Ña yachaniña ima ruwanayta patronniy wikch'uwaqtin runakuna wasinkupi chaskiwanankupaq,” nispa.

⁵—Chaymi patronninman debiqkunata huk hukmanta waqyaspa hukninta nisqa:

“¿Hayk'atataq patronniyman debinki?” nispa.

⁶—Debiqtaq nisqa:

“Pachak barril aceitetan debini,” nispa.

—Mayordomotaq nisqa:

“Hap'iy kay reciboykita, hinaspa utqaylla pichqa chunkallamantaña hukta qellqay,” nispa.

⁷—Huknin debiqtapas nillasqataqmi:

“Qanrí, ¿hayk'atataq patronniyman debinki?” nispa.

—Debiqtaq nisqa:

“Pachak carga trigotan debini,” nispa.

—Mayordomotaq nisqa:

“Hap'iy kay reciboykita, hinaspa pusaq chunkallamantaña hukta qellqay,” nispa.

⁸—Patronnintaq suwa mayordomonpa ruwasqanta yacharuspa mana allinta ruwasqanta yachachaspapas yachaysapa kasqanmanta admirakusqa.

—Cheqaytan niykichis: Kay mundopi kaqkunaqa as yachaysapan ruwayninkupi kanku Diosta kasukuq runakunamantaqa. ⁹Chayraykun niykichis qapaq-kayniykichiswan runa-masiykichiskunata yanapaychis. Chhaynapin wañuruqtiykichis Diosqa hanaq pachapi allinta rikusunkichis, nispá.

¹⁰—Pipas uchuy ruwaykunata allinta ruwanqa chayqa hatun ruwaykunatapas allintan ruwanqa. Pero uchuy ruwaykunata mana allinta ruwaqtaqmi hatun ruwaykunatapas mana allintachu ruwanman. ¹¹Kay mundopi qapaq-kaykunawan mana allin ruwaykunata ruwankichis chayqa, pitaq qankunaman qosunkichis cheqay qapaq-kaykunata. ¹²Hukpa kaqninkunawan mana allin ruwaykunata ruwankichis chayqa, pitaq qankunaman qosunkichis kaqniykichiskunata.

¹³—Manan pi kamachina runapas iskay patrontaqa servinmanchu. Huknintan astawan munakuspa allinta kasunman. Huknintataq cheqnikuspa mana kasunmanchu. Qapaq kayta astawan munaspaqa manan Diosta serviwaqchischu.

¹⁴Qollqe sonqo fariseokunataq tukuy chaykunata uyarispa Jesusmanta asikusqaku. ¹⁵Hinaqtiinmi Jesusqa paykunata nisqa:

—Qankunaqa runakunaq qayllanpipas allin runa hinan rikusqa kayta munankichis. Diostaqmi sonqoykichista reqsin imayna huchasapa kasqaykichista. Runakunapaq as allin hina alabasqa kaqkunataqa Diosmi millayta hina rikun.

Moisespa leynin allin willakuykunapiwan

16 Jesusqa nillasqataqmi:

—Bautizaq Juanpa tiemponkaman Moisespa leyninta Diosmanta yachachiqkunaq qellqasqantapas astawan kasukunaykichis kara. Chaymantapachan ñoqa allin willakuykunata qankunaman yachachichani, “Diosmi llapa kasukuqninkunata kamachinqa, paymi kamachiq kanqa paykunapaq,” nispa. Kunantaqmi astawan kay yachachiykunata kasukuyta atinkichis. Chaymi achkha runakuna ñak'arispapas Dios kamachikuq kasqanman yaykuyta munanku.

17—Pero Moisespa leyninmantaqa manan huk rimayllapas mana valiqqa kanmanchu, cieloña kay mundoña chinkaqtinpas.

Separakuspa hukwan tiyakuy

18 Jesusqa nillasqataqmi:

—Pipas warminwan separarukun hinaspa huk warmiwan tiyarukun chayqa Diospa kamachisqanta mana kasuspan mancebakun. Qarinmanta separakuq warmiwan tiyarukuqpas mancebakullantaqmi, nispa.

Qapaqmanta Lazaromantawan willay

19 Jesusqa nillasqataqmi:

—Huk qapaq runan kasqa. Achkha valiq sumaq p'achakunallawan p'achakuyta yachasqa, sapa p'unchawtaq sumaq mikuykunata mikuspa fiestata ruwayta yachasqa. **20** Kallasqataqmi huk mana imayoq Lázaro sutiyoq runa. Paypa qara aychanpin millay onqoy lliwta q'eyayachisqa. Kay Lazarotan qapaq runa qpa wasin punkupi wikch'urayaqta saqeyta

yachasqaku. ²¹ Qapaq runaqpa mesanmanta usuq mikuywanmi saksakuyta munasqa. Allqokunaraq payman anchuykuspa q'eyayaq qaranta llaqwayta yachasqaku. ²² Huk p'unchawmi kay mana imayoq Lazaroqa wañukusqa, hinaqtinmi angelkuna apasqaku hanaq pachaman Abrahampa laydonman. Chhaynallataqmi qapaqpas wañusqa, hinaqtin p'ampasqaku.

²³—Qapaqqa infiernopi nishuta ñak'arichaspa wichayta qawarispá qaropi Abrahamta Lazarotawan rikusqa. ²⁴ Hinaspan kasqanmanta waqyakamusqa:

“Taytáy Abraham, yanapaykuway. Hinaspa Lazarota kachamuy, dedon puntallapipas yakuta apamuchun qalluyta hoq'ochananpaq. Kay nina rawraypin nishuta ñak'arichani,” nispa.

²⁵—Abrahamtaq payta nisqa:

“Churíy, yuyarinkichu qapaq vidapi kawsasqaykita. Lazarotaq mana imayoq kawsasqanta. Kunanqa paymi kaypi kusikuchan, qantaq chaypi ñak'arichanki. ²⁶ Chaypas, ñoqaykutaqa qankunamanta huk hatun wayq'on separawanchis. Kaypi kaqkunaqa chayman chimpayta munaspa manan atinkumanchu, manallataq chaymantaqa kayman chimpamuyta atiwaqchischu,” nispa.

²⁷—Hinaqtin qapaqqa nisqa:

“Chhayna kaqtinqa, taytáy Abraham valekuykin Lazarota taytaypa wasinman kachanaykipaq. ²⁸ Chaypin pichqa hermanoykuna kachan. Paykunaman willamuchun, amañá ñoqa hina kanankupaq hinaspa ama kay nishu ñak'ariy llaqtaman hamunankupaq,” nispa.

²⁹—Abrahamtaq nisqa:

“Paykunaqpaqa kanmi Moisespa qellqasqankuna Diosmanta yachachiqkunaq qellqasqankunapas. Chaykunata uyarispa, kasukuchunku, ama qan hina ñak'ariyman hamunankupaq,” nispa.

³⁰—Hinaqtinmi qapaqqa nisqa:

“Manan chhaynachu kanqa, taytáy Abraham, Aswanmi pipas wañusqa kasqanmanta kawsarispaykunaman riqtin, huchasapa kayta wanaspa Diosman kutirikunqaku,” nispa.

³¹—Abrahamtaq payta nisqa:

“Mana Moisespa qellqasqanta Diosmanta yachachiqkunaq qellqasqantapas uyarinqakuchu chayqa, huk wañusqa kawsarispayriqtinpas manan kasukunqakuchu,” nispa.

Imayna huchaman urmachiqkuna

17 ¹Jesúsqa qatikuqninkunaman nillasqataqmi:
—Huchaman urmachiq runakunaqa cosaskunapas kanqapunin. Pero iay huchaman urmachiq runakunamanta! ²Paykunapaqqa as allinraqchá kanman molino rumiwan kunkankuman watarachikuspa lamar qochaman wikch'uykachikuy, manaraq kay mana allin cuenta qokuqkunata huchaman urmachichaspa. ³Chayqa cuidakuychis hukkunata huchaman urmachiyanta.

—Hermanoyki qanpa contraykipi imatapas ruwaspa huchayoq kaqtinqa, payta anyay. Chay huchanta wanaspa “perdonaykuway” nisuytiykitaq chay huchanta perdonay. ⁴Maskiña huk p'unchawpi qanchis kutita contraykipi imatapas ruwaspa, qanchis kutillatataq chay p'unchawpi kutimuspa “contraykipi ruwasqaymanta perdonaykuway” nispa nisuytiyqiqa, huchanta perdonay, nispa.

Diospi astawan creyespa imayna kay

5Huk p'unchawtaq apostolninkuna Señorninchis Jesusta nisqaku:

—Yanapaykuwayku astawan Dios yanapawanankuta creyenaykupaq, nispa.

6Hinaqtinmi Señorninchis Jesusqa nisqa:

—Huk mostaza yuraq uchuy muhun hinallatapas Diospa yanapasunaykichista creyewaqqchis chayqa, huk hatun yuratapas niwaqqchismi: “T'irakuspa lamar qochapi wiñamuy,” nispa, hinaqtin yuraqa kasusunkichisman, nispa.

Kamachina runa kay

7Jesusqa nillasqataqmi:

—Mayqennyikichispas kamachinaykichis runata yapusqanmanta otaq uywa michimusqanmanta kutimuqtinqa, manan ninkichischu:

“Pasaykamuy, hinaspa mikunaykipaq tiyaykuy,” nispa.

8—Aswanmi ninkichis:

“Cenayta ruwamuy. P'achaykita cambiakamuspa atendiway. Mikuyta uphyaytapas ushaqtiyña qanqa mikunki uphyankipas,” nispa.

9—Chay kamachinaykichis runaqa manan graciasta chaskinanpaq hinachu kamachisqaykichiskunallata ruwaspa. **10**Chhaynallataq qankunapas tukuy Diospa kamachisqankunata ruwaspaykichis, niychis:

“Mana gracias ninapaq hina kamachina runakunan kayku.

Ruwanallaykutan ruwarayku,” nispa.

Wañuchikuq millay onqoyniyokkunata Jesuspa alliyachisqanmanta

¹¹Jerusalen llaqtaman Jesus richaspataqmi, Galilea law ushayninta Samaria law qallariyninta pasachasqa. ¹²Hinaspa huk uchuy llaqtaman yaykuchaqtin, chunka runa qara aychankupi millay onqoyniyok payman hamusqaku. Kharullapiraq sayaruspataq, ¹³altomanta waqyakamusqaku:

—Señornillayku Jesus, yanapaykuwayku, nispa.

¹⁴Jesusta paykunata qawarispasqa nisqa:

—Riychis, judio kurakunaman, hinaspa paykunawan qawachikuychis, nispa.

Richaqtinkutaqmi onqoyninkumanta alliyarusqaku. ¹⁵Chaymi huknin alliyasqa kasqanta rikukuspa kutiramusqa altomanta Diosta alabaspa. ¹⁶Hinaspataq Jesuspa ñawpaqninpi qonqorispa graciasta qosqa. Payqa Samaria lawmantan kasqa.

¹⁷Jesusta runakunaman nisqa:

—¿Manachu chunka karaku alliyaqkunaqa? ¿Maypitaq esqonri?

¹⁸¿Imasqataq kay Samaria lawmanta mana judio runalla Diosta gracias qoq kutimun? nispa.

¹⁹Chay runatataq Jesusqa nisqa:

—Sayariy hinaspa ripuy. Ñoqapi tukuy sonqoykiwan creyesqaykimantan Dios alliyarachisunki.

Imayna Dios kamachikuyta qallarinan

²⁰Huk kutin fariseokuna Jesusta tapusqaku:

—¿Hayk'aqtaq Dios llapa kasukuqninkunata kamachiyta qallarinqa? nispa.

© David C. Cook Foundation

Jesustaq paykunata nisqa:

—Manan señalkunaqa kanqachu Dios kamachiyta qallariqtin.

²¹ Manataqmi runakunaqa ninkumanchu: “iKaypin Diosqa kamachichan!” nitaq “iWaqpin Diosqa kamachichan!” nispapas. Aswanmi Diosqa ña qankuna chawpipi wakinniykichista kamachichañ.

²² Qatikuqninkunataq Jesusqa nisqa:

—Ñoqa kay mundomanta ripuqtiy kanqan huk sasa tiempokuna.

Chay tiempopin qankunaqa Diospa Kachamusqan Runata huk p'unchawllapas rikuwayta munankichis. Pero manataq rikuwankichischu.

²³ Hinaqtinmi runakunaqa nisunkichis: “iKaypin kachan!” “iWaqpin kachan!” nipa. Ama kasunkichischu amataq qepantapas rinkichischu.

²⁴ Imaynan relampago tukuy cielota kay mundotapas k'anchan chhaynan

Diospa Kachamusqan Runapas llapa runakuna rikuchaqtin kay mundoman kutimusaq. ²⁵ Pero kunantaqmi ñak'arinay kachan. Kunan tiempo runakunan negawaspa wikch'uwanqaku.

²⁶—Imaynan Noepa tiemponpi kara, chhaynallataqmi Diospa Kachamusqan Runaqa kutimunan p'unchawpas kanqa. ²⁷ Noepa tiemponpin runakunaqa mana imapas pasananta yachaspa mikucharaku, uphyacharaku, qarikunapas warmikunapas

casarakucharaku ima, barconman Noe yaykusqan p'unchawkama. Barconman yaykuruqtinmi qonqayllapi nishuta paraykuspa yaku lliwta llapallan runakunata p'ampaspa wañurachira.

²⁸—Chhaynan kara

Lotpa tiemponpipas, runakunan mana imapas pasananta yachaspa mikucharaku, uphyacharaku, rantikucharaku, vendecharaku, tarpucharaku, wasichakucharaku ima, Lotpa Sodoma llaqtamanta lloqsimusqan p'unchawkama. ²⁹ Lot Sodoma llaqtamanta lloqsiruqtinmi qonqayllapi cielomanta nina para chayamura, hinaspa llapallan Sodoma llaqtapi tiyaq runakunata wañurachira. ³⁰ Chhaynallataqmi Diospa Kachamusqan Runapas qonqayllapi kutimusaq.

³¹—Kutimunay p'unchaw wasiq pationpi kaqqa amaña wasinpi kaqninkunata orquq yaykuchunñachu, chakrapi kaqpas amaña wasinmanqa kutichunñachu. ³² Yuyariychis Lotpa warmin qepaman

kutiriqtin kachiman wakisqanta. ³³Pipas payllapaq kawsanqa chayqa, wañuruspan Diospa laydonmanta wikch'usqa kspa wiñaypaq ñak'arinqa. Pero pipas manaña payllapaq kawsaspa yachachisqaykunata ñak'arisppapas kasukuqtaqmi wañuruspa Diospa laydonpi allin rikusqa wiñaypaq kawsanqa. ³⁴Cheqaytan niykichis, kutimusqay tutaqa iskay runakuna huk puñunallapi puñusqankumanta hukninta Diosqa apanqa, huknintataq saqenqa. ³⁵Iskay warmi kуска kutachaqqunamantapas hukninta Diosqa apanqa, huknintataq saqenqa. ³⁶[Hinallataqmi iskay runa chakrapi kaqqunamantapas hukninta Diosqa apanqa, huknintataq saqenqa.] Chhaynan Diospi creyesqankuman hina apasqa kanqaku, nispa.

³⁷Chaymi uyariqkunaqa payta tapusqaku:

—Señornillayku ¿Chay nisqaykikunari maypitaq pasanqa? nispa.

Hinaqtinmi Jesusqa paykunata nisqa:

—Condorkunachu may ima animalpas wañusqa kasqanpi muyupayan. Chhaynatan rikunkichis maypi pasasqanta.

Jesuspa Diosmanta mana sayk'uspa mañakuychis nispa yachachisqan

18 ¹Hinaspataq Jesusqa qatikuqninkunaman ama sayk'uspa Diosmanta mañakunankupaq yachachispa kay willayta willasqa:

²—Huk llaqtapin kasqa huk juez Diostapas mana manchakuq, runakunatapas mana respetaq. ³Kallasqataqmi chay llaqtapi huk viudapas. Paymi kaq kaqmanta kay juezman rispa contranmanta quejakusqa, justicia ruwananpaq mañakuspa.

⁴—Jueztaq unayña mana kususqachu. Chaymantataq piensaspa sonqon ukullapi nisqa:

“Diosta mana manchakuchaspa, mana pitapas respetachaspapas,
⁵nishuta kay viuda turiyawasqanmanta paypaq justiciata ruwapusaq,
 amaña kaq kaqmanta uma nanachiqniy hamunanpaq,” nispa.

⁶Señorninchis Jesusqa nillasqataqmi:

—Uyariychis chay mana allin juezpa nisqanta. ⁷¿Manachu Diosri munasqan runakunapaq justiciata ruwapunqa tutantin p'unchawnintin mañakuqtinku? ¿Otaq “suyaychis” ninqachu? ⁸Manan. Aswanmi Diosqa mañakuqninkunapaq utqayllan justiciataqa ruwapunqa. Pero Diospa Kachamusqan Runa kutimuqtiy, ojalá ñoqapi creyeq runakuna kay mundopi kanmanraq, nispa.

Fariseomanta impuesto cobraqmantawan yachachiy

⁹Chaymantataq wakin runakunata cheqnispa paykunallamanta allinllaña kaqkunapaq Jesusqa kay willaytapas yachachispa willasqa:

¹⁰—Iskay runakunan Diosman aypakuna wasiman seqasqaku mañakuq. Hukninmi fariseo kasqa, huknintaq impuesto cobraq.

¹¹Fariseon sayaykuspa sonqon ukullapi khaynata mañakusqa:

“Diosnillay, manan wakin runakuna hinachu kani suwakuq, phiyu, mansibakuq. Manallataq waq impuesto cobraq hinapaschu kani.

Chaykunamantan graciasta qoyki. ¹²Sapa semanapin iskay kutita sutykipi ayunani, tukuy ganakusqaymantapas chunka rakiykunamanmi rakispa huknin rakiyta qoyki,” nispa.

¹³—Impuesto cobraqtaq kharullapi sayaruspa p'enqakuymanta mana hanaq pachatapas qawasqachu. Aswanmi mana allin ruwasqankunamanta pechonta takakuspa nisqa:

“Diosnillay, ñoqaqa huchasapan kani, perdonaykuway,” nispa.

14—Cheqaytan niykichis, Diosqa impuesto cobraqpa huchankunatan perdonara wasinta ripunanpaq, manataqmi fariseoqpa huchankunataqa. Pipas lliw valiqlaña kanqa chayqa, k'umuykachisqan kanqa. K'umuykukuqtaqmi astawan oqarisqa kanqa, nispa.

Wawakunata Jesuspa chaskisqan

15Chaymantataq Jesusman wawakunata apamusqaku Jesus Diosmanta paykunapaq mañakuspa tupaykunarpaq. Chayta rikuspataq Jesuspa qatikuqninkuna wawakuna apamuqkunata —Ama apamuychischu, nispa nisqaku. 16Jesusta qatikuqninkunata nisqa:

—Hina wawakunaqa ñoqaman hamuchunku, ama hark'aychischu. Kay wawakuna hina runakunatan Diosqa wiñaypaq kamachiyta munan. 17Cheqaytan niykichis, Pipas Diosman mana wawa hinachu tukuy sonqonwan entregakunqa Diospa kamachinan kananpaq chayqa, manan Diosqa payta chaskinqachu kamachinanpaq, nispa.

Qapaq runaq Jesuswan rimasqan

18 Hinaqtintaq Huk allin reqsisqa kamachiq Jesusta tapusqa:

—Yachachikuq, allin runa, ¿imatataq ruwayman wañuruspa Diospa laydonpi wiñay kawsanaypaq? nispa.

19 Jesustaq payta nisqa:

—¿Imasqataq “allin” niwanki? Hukllan allinqa, payqa Diosmi.

¿Nichankichu Dios kasqayta? **20** Aswanmi yachankiña Diospa kamachisqankunataqa: Ama mansibakuychu. Ama pitapas sipiychu. Ama suwakuychu. Ama pimantapas llullakuspa rimaychu. Taytaykita mamaykitapas respetay, nispa, nisqanta.

21 Hinaqtinmi payqa Jesusta nisqa:

—Tukuy chaykunataqa warmallaraq kasqaymantan ruwarani, nispa.

22 Jesustaq chayta uyarispa payta nisqa:

—Kanraqmi ruwanaykiqa: llapa kaqniykikunata vendemuspa qollqeykita mana imayoqkunaman qomuy. Chhaynapin Diosqa hanaq pachapi allinta cuidasunki. Kutimuspaykitaq ñoqawan hamuspa, qatikuqniy kanki, nispa.

23 Hinaqtinmi chay runaqa Jesuspa nisqankunata uyarispa nishuta llakikusqa qapaq-kayninta mana saqeyta munaspa. **24** Jesustaq nishu llakisqata rikuspa nisqa:

—Sasan qapaq runakunapaqqa Dios kamachiq kasqanman yaykunankupaq. **25** Camello sutiyoq hatun karay animalraqchá awqaq ninrinta pasanman, qapaqkuna Dios kamachiq kasqanman yaykunankutaqa.

26 Hinaqtin chayta uyariqkunaqa nisqaku:

—Chhayna kaqtinri ¿pitaq salvakuytari atinman? nispa.

²⁷Chaymi Jesusqa nisqa:

—Runakunaq mana atisqantaqa, Diosqa atillanmi, nispa.

²⁸Hinaqtinmi Pedroqa nisqa:

—Ñoqaykuqa tukuy imaykuta saqespan qatikuqnikiyikuna kaspá qanwan hamurayku, nispa.

²⁹Chaymi Jesusqa paykunata nisqa:

—Cheqaytan niykichis: Pipas Diospa kamachinan kayta munaspa saqenqa wasinta, otaq tayta-mamanta, otaq hermanonkunata, otaq warminta, otaq wawankunata chayqa, ³⁰kay mundopin saqesqankunamantaqa astawanraq Diosmanta chaskinqa, qepakama hamuq mundopitaq Diospa laydonpi wiñaypaq kawsanqa, nispa.

Kimsa kutiña Jesuspa wañunanmanta willakusqan

³¹Chaymantataq Jesusqa chunka iskayniyoq qatikuqninkunallata sapaqman apaspa nisqa:

—Kunanqa Jerusalem llaqtamanmi seqasun. Chaypin Diospa Kachamusqan Runamanta tukuy Diosmanta yachachiqkunaq qellqasqanku ruwakunqa. ³²Mana Judio kaq runakunamanmi entregawanqaku. Paykunan ñoqamanta asikunqaku, k'amiwanqaku thoqaykuwanqaku ima. ³³Subaykuwaspankutaq sipiwanqaku. Kimsa kaq p'unchawpitaq kawsarimusaq, nispa.

³⁴Qatikuqninkunataq Jesuspa rimasqankuna imaman nisqanta mana yachasqakuchu. Manataq ima niyta munasqantapas yachasqakuchu, rimasqankuna paykunapaq mana entendekuq hina kasqanmanta.

Ñawsata Jesuspa qawarichisqan

35 Jerico llaqtaman Jesusqa asuykamuchaqtinmi, huk ñawsa runa ñan patapi limosnata mañakuspa tiyachasqa. **36** Achkha runaq risqanta uyarispataq ñawsa runaqa imasqa aypa runa pasasqanta tapukusqa.

37 Paykunataq nisqaku:

—Nazaretmanta Jesusmi pasachan kayninta, nispa.

38 Hinaqtintaq ñawsaqa altomanta qaparispa waqyakusqa:

—¡Jesus! ¡Ñawpa kamachiq Davidpa familianmanta kaq! ¡Ñoqata yanapaykuway! nispa.

³⁹Ñawpaqta riqkunataq ñawsata kamachisqaku upallananpaq.
Ñawsataq astawanraq qapariska waqyakusqa:

—¡Jesus! ¡Ñawpa kamachiq Davidpa familianmanta kaq! ¡Ñoqata yanapaykuway! nispa.

⁴⁰Chaymi Jesusqa sayaruspa kamachisqa ñawsata apamunankupaq.
Aparamuqtinkutaq payta tapusqa:

⁴¹—¿Imatataq qanpaq ruwanayta munanki? nispa.

Ñawsataq nisqa:

—Señornillay, qawarichiwankitan munani, nispa.

⁴²Jesustaq payta nisqa:

—¡Qawariy! Ñoqapi tukuy sonqoykiwan creyesqaykimantan Dios alliyarachisunki, nispa.

⁴³Hinaqtintaq chay rato ñawsaqa alliyaruspa qawarisqa, hinaspa Jesuswan risqa Diosman graciasta qospa. Llapa runakunataq Jesuspa alliyachisqanta rikuspa Diosman graciasta qosqaku.

Zaqueowan Jesuspa tupasqa

19 ¹Chaymantataq Jesusqa Jerico llaqtaman yaykuspa chayninta pasachasqa. ²Chaypin tiyasqa huk qapaq runa Zaqueo sutiyoq. Paymi impuesto cobraqkunata kamachisqa. ³Payqa Jesustan reqsiyta munasqa. Achkha runakuna kaqtintaq mana rikuyta atisqachu taksalla kasqanmanta. ⁴Chaymi utqaylla ñawpaspa, hatun yuraman seqarusqa, chaymanta Jesusta pasachaqtin rikunanpaq.

⁵Jesustaq chayman chayaspa, wichayman qawariska nisqa:

—Zaqueo, utqaylla uraykamuy. Kunanmi wasiykipi samakunay kachan, nispa.

⁶Chaymi Zaqueoqa utqaylla uraykamuspa kusionqa Jesusta wasinman pusaspa chaypi chaskisqa. ⁷Chayta rikuspataq llapanku Jesusmanta mana allinta rimayta qallarisqaku:

—Huchasapa runaq wasinmanmi samakuq rin, nispanku.

⁸Zaqueotaq sayarispas Señorinchis Jesusta nisqa:

—Señornillay, tukuy kaqniykunamantan partinta mana imayoqkunaman qosasq. Pimantapas engañaspas suwakurani chayqa, tawa kutita astawanmi kutichipusaq, nispa.

⁹Chaymi Jesusqa payta nisqa:

—Kunan p'unchawmi qanta kay wasiykipi kaq runakunatawan Dios salvarusunkichis ñoqapi creyesqaykichismanta. Qanpas ñawpa Abrahampa familianraqmi kanki. ¹⁰Diospa Kachamusqan Runaqa hamurani Diospa ñanninmanta chinkasqa runakunata maskaspa salvaqmi, nispa.

Qollqe achkhayachikunamanta yachachiy

¹¹ Ña Jerusalen llaqtaman cercapiña Jesus kachaqtinmi uyariqninkunaqa rimasqankunata uyarispa piensasqaku chay rato Dios kamachikuyta qallarinenta. Chaymi Jesusqa yachachispa kay willayta paykunaman willasqa:

¹²—Huk allin reqsisqa runa kharu llaqtaman risqa kamachikuq kananpaq nombamiento chaskiq, llaqtanman kutimuspa kamachikuq kananpaq. ¹³Manaraq richaspataq chunka kamachinan runakunata waqyachispa achkha qollqeta sapakamaman qosqa: “Kutimunaykama kay qollqewan llank'aychis,” nispa.

Hinaspa hatarisqa. ¹⁴Pero chay reqsisqa runaq llaqta-masinkunataq payta cheqnikuspanku qepanta huk comisionta kachasqaku:

“Kay runa kamachiqniyku kanantaqa manan munaykuchu,” nispa nimunankupaq.

¹⁵—Chhayna kaqtinpas chay reqsisqa runaqa llaqtan kamachinanpaq nombrasqaña kutimusqa. Hinaspan qollqe qosqan kamachinan runakunata waqyachimusqa, qosqan qollqewan llank'aspa hayk'a ganasqankuta yachananpaq. ¹⁶Chaymi huknin hamuspa nisqa:

“Taytallay, qowasqayki qollqetaqa llank'aspa chunka kutita astawanraqmi achkhayachirani,” nispa.

¹⁷—Chaymi payta nisqa:

“Allinmi, allin kamachina runan kanki. Chika ruwayllapipas allin llank'aq kasqaykimantan chunka llaqtakunata kamachinaykipaq qosayki,” nispa.

¹⁸—Huknintaq hamuspa nisqa:

“Taytallay, qowasqayki qollqetaqa pichqa kutita astawanraqmi achkhayachirani,” nispa.

19—Hinaqtin paytapas nillasqataq:

“Qanmanpas pichqa llaqtakunatan kamachinaykipaq qosayki,” nispa.

20—Huknintaqmi hamuspa nisqa:

“Taytallay, kaymi kachan qowasqayki qollqeyki. Huk khipunapin waqaycharani. **21** Qanqa phiyu runan kanki. Mana churasqaykimantan oqariyta yachanki. Mana tarpusqaykimantataq cosechaytapas yachanki. Chayraykun manchakurayki,” nispa.

22—Chaymi kamachiq runaqa nisqa:

“Mana allin kamachina runan kanki. Rimasqaykipin reqsichikunki. Yacharankiña phiyu runa kasqayta mana churasqaymanta oqariq, mana tarpusqaymanta cosechaq kasqaytapas, chayqa, **23** ñimasqataq qollqeyta mana bancomanchu churamuranki, kutimuspay ganasqantawan orqukampunaypaq?” nispa.

24—Hinaspan chaypi kaqkunata nisqa:

“Qosqay qollqeta qechuychis, hinaspa chunka kutita astawanraq achkhayachiqman qoychis,” nispa.

25—Paykunataq nisqaku:

“Taytallay, payqa chunka kuti astawan qollqeyoqñan,” nispanku.

26—Kamachiqtac nisqa:

“Pi hukpa kaqninkunawan allinta llank'aqmi astawan paymanta chaskinqa. Pi mana allin llank'aqtaqmi pisi kaqnillantapas qechuchikunqa. **27** Aswan contraykunata mana kay llaqta kamachinay munaqkunata kayman apamuychis, hinaspa qayllaypi sipiychis,” nispa.

Jesuspa Jerusalem Ilaqtaman yaykusqan

²⁸Chay rimayta usharuspataq Jesusqa Jerusalem Ilaqtaman risqa qatikuqninkunaq ñawpaqninta. ²⁹Manaraq Betfagé Ilaqtaman Betania Ilaqtamanwan chayachaspanku, olivos yurakunayoq orqoq laydonpi kachaqtinkun, Jesusqa iskay qatikuqninkunata nisqa:

³⁰—Waq chimpa Ilaqtaman riychis. Chayman yaykuspan tarinkichis huk malta asno watasqata. Kay asnomanqa manaraqmi pipas montarachu. Paskispataq chay asnota apamunkichis. ³¹Pipas: “¿Imapaqmi paskinkichis?” nispa nisunkichis chayqa, “Señorninchismi necesitan,” nispa, ninkichis.

³²Rispankutaq Jesuspa nisqanman hina tarisqaku. ³³Malta asnota paskichaqtinkutaq asnoyoqkuna paykunata nisqaku:

—¿Imasqataq asnoykuta paskinkichis? nispa.

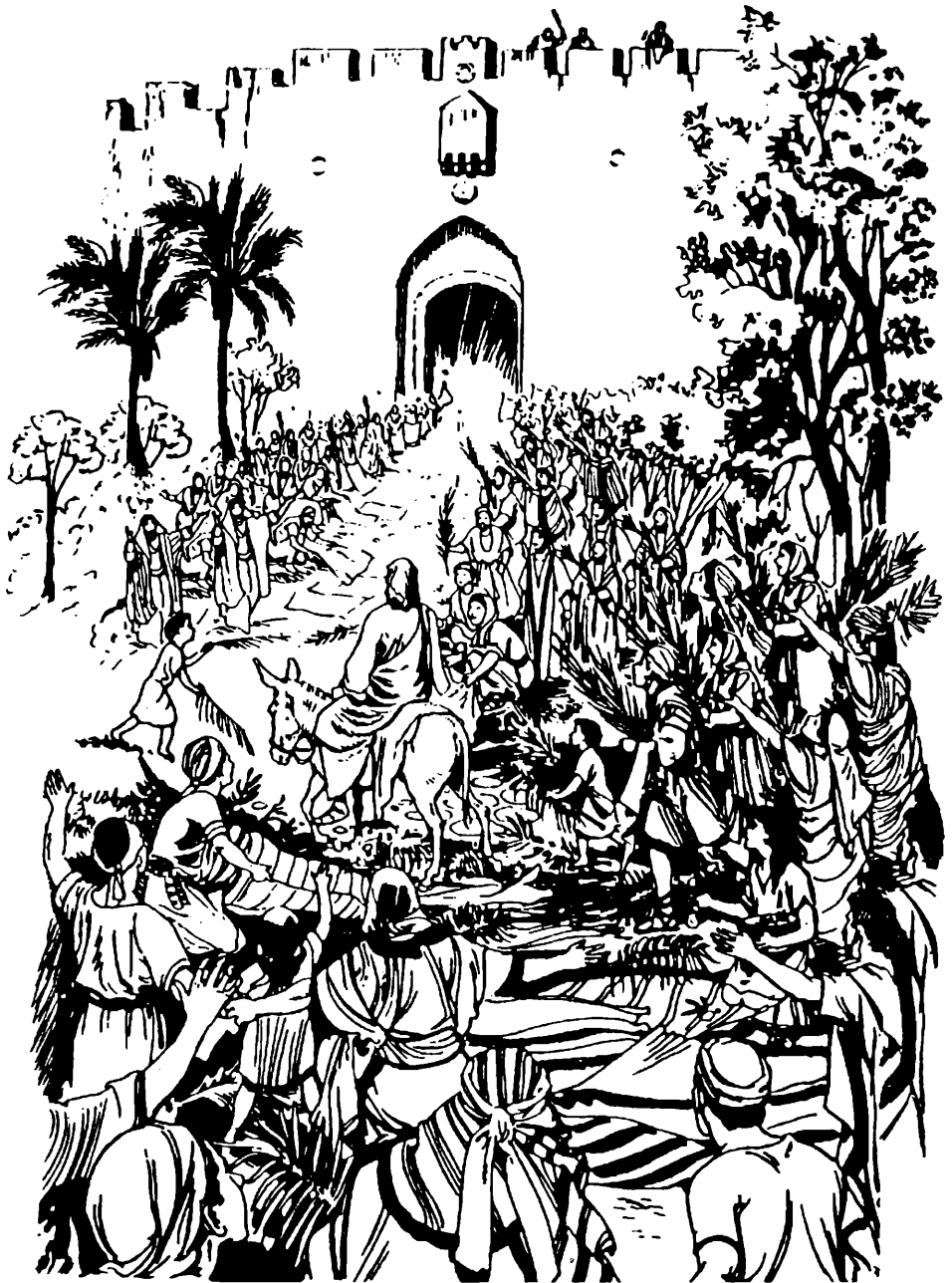
³⁴Chaymi paykunaqa nisqaku:

—Señorninchismi necesitan, nispa.

³⁵Hinaspataq Jesusman asnota apaspanku p'achankuwan caronaykuspa Jesusta montaykachisqaku. ³⁶Jesus risqanman hinataq runakunaqa p'achankuta ñanpi mast'asqaku. ³⁷Olivos yurakunayoq orqota wasaparuspataq Jerusalem Ilaqtaman uraykuchaqtinku, Ilaqa Jesuspa qatikuqninkuna tukuy milagrokunata rikusqankumanta kusikuywan qaparispas Diosta alabayta qallarisqaku:

³⁸—¡Alabasqa kachun Señorninchis Diospa sutinpi hamuq kamachikuq! ¡Alabasqa kachun hanaq pachapi Diosninchis kunan ñoqanchiswan allinpi kasqanmanta!

³⁹Hinaqtintaq runakunawan kaq wakin fariseokuna Jesusta nisqaku:

—Yachachikuq, upallachiy qatikuqniykikunata, nispa.

⁴⁰Jesusta paykunata nisqa:

—Cheqaytan niykichis, paykuna upallanqaku chayqa, rumikunan alabawaspa qaparinqaku, nispa.

⁴¹Jerusalén llaqtaman anchuykuspataq qawarispá Jesusqa chay llaqtamanta waqasqa. ⁴²Hinaspataq nisqa:

—Allinchá kanman kunanmantapacha imayna Dioswan allinpi kanaykita yachaqtiykiqa. Pero manan chayta yachayta atinkichu pakasqa hina qanpaq kasqanmanta. ⁴³Aswanmi chayamunqa p'unchawkuna, contraykikuna perqata muyuriqniyki sayarichinanpaq. Hinaspan tukuy ladomanta yaykumuspanku maqaq hina anchuykamunqaku. ⁴⁴Hinaspataq lliwta thuniñispa waqllisunki. Hinallataqmi qan ukupi tiyaq runakunatapas sipinqaku. Manataq huk rumillatapas huk rumiq patanpiqa saqenqakuchu. Chhaynatan paykuna ruwasunki, Diosta salvaqniyki hamuqtin mana chaskisqaykimanta, nispa.

Vendeqkunata Diosman aypakuna wasimanta Jesuspa wikch'usqa

⁴⁵Chaymantataq Jesusqa Diosman aypakuna wasinman yaykusqa. Hinaspa llapa chaypi vendeqkunata hawaman qatimuspa nisqa:

⁴⁶—Diospa Rimasqa Qellqasqapi nin:

“Diosman aypakuna wasiqa Diosmanta mañakunapaqmi,” nispa.

—Qankunataq suwakunaq thapanta hina kachinkichis, nispan.

⁴⁷Diosman aypakuna wasipitaq Jesusqa sapa p'unchaw yachachisqa. Judio kurakuna kamachiqkunataq, ley yachachiqkunawan llaqtapi autoridadkunapiwan Jesusta sipiyta munasqaku. ⁴⁸Manataq imanaytapas atisqakuchu, llapa runakuna payta mana kacharispá uyarisqankumanta.

Pi Jesusta kachamusqanta tapusqanku

20 ¹Huk p'unchawmi Diosman aypakuna wasipi Jesusqa runakunaman Diosmanta allin willakuykunata yachachichasqa. Chayllapin judio kurakuna kamachiqkuna, ley yachachiqkuna, autoridadkunapiwan Jesusman asuykuspa ²nisqaku:

—Niwayku, ¿Pitaq kachamusuranki kaykunata yachachiq? ¿Pitaq ordenta qosuranki kaykunata yachachinaykipaq?

³Hinaqtinmi Jesusqa paykunata nisqa:

—Ñoqapas qankunata tapusaykichis. ⁴¿Pitaq Juanta kachamura bautizananpaq? ¿Dioschu? otaq, ¿runakunallachu? Niwaychis, nispa.

⁵Hinaqtinmi paykuna pura ninakusqaku:

—“Diosmi” nispa nisun chayqa, “¿Imasqataq Juanta mana creyerankichischu?” nispa niwasun. ⁶“Runakunan” nispa nisun chayqa, llapa kaypi kaq runakunan rumiwan ch'aqespa sipiruwusun. Paykunaqa piensankun Dios Juanta yachachinanpaq kachamusqanta, nispa.

⁷Chaymi nisqaku:

—Manan yachaykuchu pi Juanta kachamusqantaqa, nispa.

⁸Chaymi Jesuspas paykunata nisqa:

—Ñoqapas manan niykichismanchu pi kaykunata yachachiq kachamuwasqanta, nispa.

Uvas chakrayoqpaq llank'aqkunamanta yachachiy

⁹Chaymantataq kay willayta runakunaman yachachispa Jesusqa willasqa:

—Huk runan chakranpi uvas yurakunata plantasqa. Hinaspan llank'aqkunaman particionpi saqetaspa kharuman ripusqa. ¹⁰Uvas pallay tiempo chayamuqtiñtaq chakrayoqqa huknin kamachinan runata llank'aqkunaman kachasqa paykunamanta chakrayoqman tupaq uvasta chaskimunanaq. Llank'aqkunataq payta maqaykuspa mana imayoqta kutirachinpusqaku. ¹¹Hinaqtiñtaq chakrayoqqa kaqmanta paykunaman huk kamachinan runata kachasqa. Paytapas maqaykuspanku k'amiykampuspanku, mana imayoqta qatirampusqaku. ¹²Chakrayoqqa huktañataq kachasqa. Paytapas maqaykuspallataq qatirampusqaku.

¹³—Hinaqtiñmi uvas chakrayoqqa nisqa:

“¿Kunanri imanasaqtaq? Aswanmi munasqa churiyta kachasaq. Icha payta respetankuman,” nispa.

¹⁴—Churinta kachaqtiñtaq llank'aqkuna payta rikuspa ninakusqaku:

“Paymi chakrayoqqa churin. Sipirusun chayqa chakranmi ñoqanchispaq qepanqa,” nispa.

¹⁵—Hinaspan uvas chakra hawaman apaspanku sipirusqaku. Uvas chakrayoqri, ¿imananqataq paykunata? ¹⁶Aswanmi chakranman rispa, llank'aqkunata sipinqa. Uvas chakrantataq hukkunaman particionpi qonqa, nispa.

Chayta uyarispankutaq runakunaqa nisqaku:

—Ama llank'aqkuna hinaqa ruwasunchu.

¹⁷Jesustaq paykunata qawarispas nisqa:

—Diospa Rimasqan Qellqasqapi nin:

“Wasi perqaqkunaq mana munasqan rumin allin rumi kasqa.

Chaymi kunan cimientopi tarikun,” nispa.

—Chayri, ¿imamantaq nin?

18—Aswanmi “allin rumi” nispa ñoqamanta nichan. Pi chay rumi pataman urmaqmi lliw ñut'usqa qepanqa. Rumi piqpa patanmanpas urmaykuspataqmi, payta hallp'aman wakichinqa. Chhaynan pi negawaqkunaqa qepanqaku, nispa.

19Judio kura kamachiqkunataq, ley yachachiqkunapiwan cuentata qokusqaku Jesusqa paykunaq contrankupi chay willay nisqanta. Chaymi chay rato Jesusta hap'iyta munasqaku, pero runakunataq manchakusqaku.

Impuesto pagaymanta yachachiy

20Chaymantataq astawan Jesusta qawapayaspanku payman kachasqaku runakunata allin runakuna hina uyarimunankupaq hinaspa ima rimasqallanpipas pantaqtin Jesusta hap'ispa kamachikuqkunaman entreganankupaq. **21**Paykunan Jesusta nisqaku:

—Yachachikuq, yachaykun cheqay rimasqaykita, cheqayta yachachisqaykitapas. Qanqa manan pimanpas sayakunkichu, aswanmi yachachinki imayna Diospa munasqanman hina kawsanaykuta. **22**Kunan niwayku: ¿Allinchu Roma llaqta hatun kamachikuq reyman impuestota pagananchis? otaq ¿manachu? nispa.

23Jesustaq engañayta munasqankuta yachaspa, paykunaman nisqa:

24—Rikuchiwaychis huk qollqeta, nispa.

Qoykuqtinkutaq nisqa:

—¿Piqpa uyantaq kaypi kachan? ¿Piqpa sutintaq kaypi qellqasqa kachan? nispa.

Hinaqtinmi paykunaqa:

—Roma llaqta hatun kamachikuq reypan, nispa.

²⁵Hinaqtiinmi Jesusqa nisqa:

—Roma llaqta kamachiq reypa kaqninkunataqa payman qopuychis, Diospa kaqninkunataq Diosman qopuychis, nispa.

²⁶Chaymi runakunaq qayllanpi mana imapipas pantaspa rimaqtiin mana hap'iyta atisqakuchu. Aswanmi contestasqanmanta admirakuspa upallasqaku.

Wañuqkuna kawsarimunamanta Jesusta tapusqanku

²⁷Chaymantataq wakin Saduceo nisqa runakuna Jesusman asuykusqaku. Paykunan mana creyesqakuchu runakuna wañusqankumanta kawsarimunankuta. Chaymi Jesusta tapusqaku:

²⁸—Yachachikuq, Moisesmi qellqasqa khaynata:

“Pipas casaracuspa mana wawayoqraq kachaspa wañunqa chayqa, hermanonmi viuda warminwan casarakuyta atin wañuq hermanonpaq wawata churiyapunanpaq,” nispa.

²⁹—Aswanmi huk kuti qanchis hermanokuna kasqaku. Kuraq kaqmi huk warmiwan casaracusqa, manaraq churiyoq kachaspataq wañukapusqa.

³⁰Payman qatiq hermanontaq viudawan casaracusqa, hinaspa paypas manay churiyoqllataq wañukapusqa. ³¹Kay hermanonman qatiq hermanonpas chay viudawan casarakullasqataq, chhaynan qanchisnintin viudawan casaracuspa mana churiyoqkama wañukapusqaku.

³²Chaymantataq viuda warmipas wañukapullasqataq. ³³Kunantap tapusaykiku:

—Kawsarimuy p'unchawpi llapanku kawsarimuqtinku, ¿mayqenpataq warmin kanqa? Qanchisnintinmi paywanqa casaracusqaku, nispa.

³⁴Hinaqtiinmi Jesusqa paykunata nisqa:

—Kay mundopin qaripas warmipas casarakunku. ³⁵ Pero wañuruqtinkutaq paykunamanta allin ruwaq qarikunata warmikunatapas Diosqa akllanqa. Hinaqtinmi kawsarimunqaku qepakama hamuq vidapi tiyanankupaq. Chaypiqa manañan casarakunqakuchu. ³⁶ Paykunaqa manañan wañuyta atinqakuchu. Angelkuna hinañan kanqaku, Diospa wawankunañan kanqaku kawsarimusqankumanta. ³⁷ Moisespas yachachiran rawraq tantarmanta qellqasqanpi wañusqakuna kawsarimunankuta. Chay qellqasqanpi Moises nin Señorninchis Diosqa, “Abrahampa Diosnin, Isaacpa Diosnin, Jacobpa Diosnin”, kasqanta. ³⁸ Chay rimaywanmi nin paykuna kawsarimusqankuta. Chaymi Diosqa mana wañusqakunaq Diosninchu, aswanmi kawsaqkunaq Diosnin. Paypaqqa wañusqakunapas kawsaqkunapas kawsachankun, nispa.

³⁹ Ley yachachiqkunamantataq wakinninku nisqaku:

—Cheqaytan ninki, yachachikuq, nispa.

⁴⁰ Manañataq astawanqa imatapas tapusqakuñachu.

Pimanta Diospa Ilaqtan salvaq Cristo hamusqan

⁴¹ Jesustaq paykunata tapusqa:

—¿Imasqataq runakuna ninku Diospa Ilaqtan salvaq Cristoqa ñawpa kamachiq Davidpa familiallanmanta kasqanta? ⁴² Kikin Davidpunin Salmos libro qellqasqanpi nin:

“Señorninchis Diosmi Señorniyta nira: Paña laydoypi tiyaykuy,

⁴³ ñoqa contraykikunata lliwta qanpa chakiykiman k'umuykachinaykama,” nispa.

44—Chayqa, ¿Imaynataq Diospa llaqtan salvaq Cristoqa Davidpa familiallanmanta kanman Davidpuni qellqasqanpi “Señorniy” nispa nichaqtinri?

Imayna ley yachachiqkuna huchasapa kasqanku

45 Llapa runakuna uyarichaqtintaq Jesusqa qatikuqninkunata nisqa:

46—Cuidakuychis ley yachachiqkuna hina kanaykichismanta.

Paykunan yachanku sumaq p'achasqa puriyta. Plazakunapipas respetowan saludaykunata munanku. Diosmanta yachachina wasikunapi fiestakunapipas allin ñawpaqpi kaq sumaq tiyanakunatan maskayta yachanku. **47** Mana imayyoq viudakunamantapas kaqninkunatan qechunku, Diosmanta unayta mañakuspankutaq tukuy mana allin ruwasqankunata pakayta munanku. Paykunatan Diosqa astawan castiganqa, nispa.

Mana imayyoq viudaq limosna churaykusqan

21 ¹Chay ratotaq Diosman aypakuna wasipi Jesusqa rikuchasqa qapaq runakuna limosna churana cajaman qollqe churaykuqta.

²Rikullasqataqmi huk mana imayyoq viudatapas chay cajaman pisi valiq iskay qollqellata churaykuqta. ³Chaymi Jesusqa nisqa:

—Cheqaytan niykichis, kay mana imayyoq viudan pisillata churaykuchaspapas llapankumanta as allinta ruwan. ⁴Llapankun qapaq-kayninkunamanta mana munasqallanta churaykunku, kay viudataq mana imayyoq kachaspa churaykun tukuy kawsananpaq kaqninta, nispa.

Diosman aypakuna wasi thuñikunanmanta

5 Wakin runakunataq parlachasqaku Diosman aypakuna wasimanta. Hinaspa nisqaku imayna k'ancharaq rumikunawan runakunaq qosqankuwan sumaq rikukusqanmanta. Hinaqtintaq Jesusqa nisqa:

6—Chayamunqan p'unchawkuna tukuy kay qawasqaykichiskuna lliw thuñisqa kananpaq. Hinaspataq mana huk rumillapas huk rumiqpa patanpiqa qepanqachu, nispa.

Kay mundo ushakuy señalkuna

7 Hinaqtintaq payta tapusqaku:

—Yachachikuq, ¿hayk'aqtaq kay nisqaykikuna sucedinqa?

¿Imaynataq yachasaqku hayk'aq tukuy kaykuna pasananta? nispa.

8 Chaymi Jesusqa nisqa:

—Allinta cuidakuychis, ama pipas pantachisunaykichispaq. Achkha runakunan hamunqaku ñoqaq sutiyan sutichakuspa,

“Ñoqaq Diospa llaqtan salvaq Cristoqa kani. Ña kay mundo ushakunan tiempo chayamuchanña,” nispanku.

Qankunaqa ama paykunata creyenkichischu.

9 Contrantin llaqtakuna guerrapi kaqta uyarispa otaq llaqtakuna armasnintin hatariqta uyarispapas, ama manchakunkichischu.

Kaykunaraqmi ñawpaqtaqa pasanán kachan chaywanpas kay mundoqa manaraqmi ushakunqachu, nispa.

10 Jesusqa nillasqataqmi:

—Huk llaqta runakunan huk llaqta runakunawan peleaspa guerrapi kanqaku. **11** Kallanqataqmi hatun terremotokuna, kaypi waqpi

muchuykuna, onqoykunapas. Rikukullanqataqmi cielopipas mancharikuy cosaskuna hatun señalkuna ima.

¹²—Manaraq chaykuna pasachaqtinmi, qankunata runakuna qatiykachasunkichis hinaspa hap'isunkichis. Diosmanta yachachina wasipi kaq juezkunamanmi apasunkichis hinaspataq carcelkunaman. Qatikuqniykuna kasqaykichismantan kamachikuqkunaq autoridadkunaq ñawpaqninman apasunkichis. ¹³Chaypin qankunaqa ñoqamanta paykunaman willankichis. ¹⁴Amataq piensankichischu imata paykunaman contestanaykichista. ¹⁵Ñoqan chay rato yachachisqaykichis yachay hunt'a rimaykunata. Chhaynapin mana mayqen contraykichispas contestayta atinqakuchu. ¹⁶Tayta-mamaykichiskunan, hermanoykichiskuna, familiarniykichiskuna, amigoykichiskuna ima engañasuspaykichis llaqta kamachiqkunaman entregasunkichis. Hinaqtinmi wakinniykichista sipisunkichis. ¹⁷Qatikuqniykuna kasqaykichismantan llapa runakuna cheqnikusunkichis. ¹⁸Pero manan imanasunkichispaschu, nitaq huk chukchallaykichispas umaykichismanta chinkanqachu. ¹⁹Amataq hayk'aqpas qatikuqniykuna kasqaykichismanta ayqeychischu. Chhaynapin salvakunkichis.

Imayna Jerusalem llaqta waqllikunan

²⁰—Jerusalem llaqtaman achkha soldadokuna muyuramusqankuta rikuspaykichisqa yachaychis kay llaqta waqllikunan tiempo chayamusqanta. ²¹Chay raton Judea lawpi kaqkunaqa orqokunaman ayqechunku, Jerusalem llaqtapi kaqkunataq lloqsimuchunku llaqta ukumanta, chakrakunapi kaqkunapas ama llaqtamanqa kutimuchunkuñachu. ²²Chay p'unchawkunapin Diosqa castiganqa kay

llaqtata. Hinaqtinmi tukuy chay p'unchawkunamantaqa Diospa Rimasagan Qellqasqapi kaq qellqasqakuna ruwakunqa. ²³iAy, chay p'unchawkunapi wiksayoq warmikunamanta! iAy wawa ñuñuq warmikunamantapas! Kay Judea lawpi tiyaq runakunaqa nishutan ñak'arinqaku. Allintataqmi Diosqa paykunata castiganqa. ²⁴Wakinkunatan guerrapi cuchillowan sipingaku. Wakinkunataq llapa llaqtakunaman presota apanqaku. Huk llaqtakunamanta runakunan kikin Jerusalem tapas lliwta waqllispa munayninkuta ruwanqaku, Dios “manaña” nispa ninankama, nispa.

Diospa Kachamusqan Runa imayna kutimunan

²⁵Jesusqa nillasqataqmi:

—Kaqñan señaalkuna intipi, killapi, estrellakunapipas. Kay mundopitaq llapa llaqta runakuna nishuta llakikuspa manchakunqaku, lamar qocha nishuta kuyuykachaspa qaparisqanmanta. ²⁶Runakunataq ima kay mundopi sucedinanta piensaspanku nishuta manchakuspa atakiwanraq hap'ichikunqakupas. Cielopi kaqkunapas kuyuykachanqan tukuy lawman chhapsisqa hina. ²⁷Chay ratotaqmi Diospa Kachamusqan Runaqa rikurimusaq hatun kayniywan atiyniypiwan ima, phuyupi hamuspa. ²⁸Kaykuna pasayta qallariqtinga ama manchakuspalla wichayman qawariychis. Chay p'unchawmi Diosqa salvasunkichis, nispa.

Imayna Jesuspa rimasqankuna ruwakunan

²⁹Kay willaytapas Jesusqa yachachispa nillasqataqmi:

—Yuyariychis higos yurata, huk yurakunatapas. ³⁰Kaqmanta rapinkuna wiñamuqtinmi reparankichis qonan tiempo anchuykamusqanta.

³¹ Chhaynallataqmi chay rimasqaykuna pasasqanta rikuspaykichispas ninakuychis, “Dios kamachiyta qallarinqaña,” nispa.

³²—Cheqaytan niykichis, kay rimasqaykunaqa pasanqa manaraq kay tiempo runakuna wañuchaqtinmi. ³³ Cielopas kay mundopas chinkanqan, rimasqaykunataqmi mana chinkaspa kaqla ruwakunqa, nispa.

Jesuspa listollaña kaychis nisqan

³⁴ Jesusqa nillasqataqmi:

—Allinta cuidakuychis. Amataq aypa mikuykunawan machaykunawan kay vidapi afanakuykunawanpas mana cuenta qokuqmanqa kutiychischu, ama qonqayllapi kutimunay p'unchaw trampa hina qankuna pataman chayamunanpaq. ³⁵ Chay p'unchawqa imayna kaqtinpas llapa kay mundopi tiyaqkunaq patanmanmi chayamunqa. ³⁶ Chayqa, listollaña kaychis, tutantin p'unchawnintin Diosmanta *mañakuspa*, tukuy sucedinankunata mana imanachikuspa pasanaykichispaq, hinaspa Diospa Kachamusqan Runaq ñawpaqniyman hamunaykichispaq, nispa.

³⁷ Chay p'unchawkunan Jesusqa Diosman aypakuna wasipi p'unchawninta yachachisqa, tutantataq riyta yachasqa Olivos yurakunayoq orqoman. ³⁸ Llapa runakunataq tutaraqmantapacha Diosman aypakuna wasiman hamuyta yachasqaku Jesus yachachisqanta uyarinankupaq.

Kamachiqkunaman Jesusta Judaspa entreganan

22 ¹ Chay p'unchawkunan asuykamuchasqaña Pascua sutiyoq fiesta. Chay fiestapi runakuna mikuyta yachasqaku mana lewadurayoq t'antata. ² Judio kurakuna kamachiqkunataq ley yachachiqkunawan

Jesusta sipiyta munasqaku. Pero runakunata manchakuspanku mana atisqakuchu. Chaymi maskachasqaku mana runakuna rikusqallan imayna Jesusta sipinankuta.

³Iscariote sutichasqa Judasmantaq Satanas yaykurusqa. Kay Judasmi chunka iskayniyoq Jesuspa qatikuqninkunamanta huknin kasqa. ⁴Kay Judasmi judio kurakuna kamachiqkunaman, Diosman aypakuna wasipi wardiakuna kamachiqkunamanwan rispa, paykunawan parlamusqa imayna Jesusta paykunaman entregananpaq. ⁵Hinaspataq paykunaqa kusikuspa Judasman prometesqaku qollqeta qonankupaq. ⁶Judastaq:

—Allinmi, nisqa. Hinaspa qallarisqa maskayta Jesus sapallan kanan ratota paykunaman entregananpaq.

Qatikuqninkunawan Pascua fiesta mikuyta Jesuspa mikusqan

⁷Mana levadurayoc t'anta mikuna fiesta p'unchawmi chayaramusqa. Chay p'unchawmi sapa familia huk ovejata nak'ananku kasqa Pascua fiesta kaqtin. ⁸Jesustaq Pedrota Juantawan kachasqa:

—Riychis, hinaspa Pascua Fiesta mikuyta ruwamuychis mikunanchispaq, nispa.

⁹Chaymi paykunaqa tapusqaku:

—¿Maypitaq ruwamunaykuta munanki? nispa.

¹⁰Hinaqtinmi Jesusqa nisqa:

—Jerusalen llaqtaman yaykuspaykichismi, tupankichis p'uyñupi yaku apachaq runawan. Paypa qepanta rinkichis, may wasimanpas yaykunankama. ¹¹Hinaspan wasiyoqta ninkichis:

“Yachachikuqmi nisunki: ¿Mayqen cuartoypikin qatikuqniykunawan Pascua Fiesta mikuyta mikusaqku?” nispa.

¹²—Hinaqtinmi pata markapi hatun cuartota allichasqataña rikuchisunkichis. Chaypi mikuyta ruwamuychis, nispa.

¹³Paykunataq rispa Jesuspa nisqanman hina tarimusqaku. Chaypitaq mikuyta ruwasqaku.

¹⁴Chaymantataq Jesusqa rispa Pascua fiesta mikuna hora chayaramuqtin apostolninkunawan mikuq tiyaykusqaku. ¹⁵Hinaspan paykunata nisqa:

—Achkhatapuni munarani, Pascua Fiestapi qankunawan mikuyta manaraq wañuchaspay. ¹⁶Cheqayta niykichis kay Pascua fiesta mikuytaqa manañan mikusaqñachu, Dios llapa kasukuqninkunata kamachiyta qallarinankama. Chaypin Diospa laydonpi huk allin Pascua ruwakunqa, nispa.

¹⁷Hinaqtintaq hap'isqa vinoyoq vasota, hinaspa Diosman graciasta qospa, nisqa:

—Kay vasota hap'iychis, hinaspa llapaykichis uphyaychis.

¹⁸Cheqaytan niykichis, kay Pascua vinotaqa manañan uphyasaqñachu, Dios llapa kasukuqninkunata kamachiyta qallarinankama, nispa.

¹⁹Hinaspataq, t'antata hap'ispa, Diosman graciasta qospa partirusqa. Hinaspan paykunaman qoykuspa nisqa:

—Kaymi cuerpoy. Qankunaraykun wañuyman entregasqa kanqa. Kaykunata ruwankichis yuyariwanaykichispaq, nispa.

²⁰Fiesta mikuyta usharuspataq vinoyoq vasota hap'ispa nisqa:

—Kay vinoqa Diospa mosoq contratonmi. Kay mosoq contraton wañuqtiy qankunarayku llawarniy pampaman usuqtin ruwasqa kanqa.

²¹ Pero kunanmi contraykunaman entregaqniy ñoqawan kuska mesapi kachan. ²² Diospa Kachamusqan Runaqa Diospa nisqanman hinan wañusaq. Pero ¡Ay chay contraykunaman entregaqniy runamanta! nispa.

²³ Chaymi qatikuqninkunaqa tapunakuyta qallarisqaku mayqenninku chay entregaqnin kananmanta.

Mayqenninku as valiq kanan

²⁴ Chaymantataq Jesuspa qatikuqninkuna phiñarichinakuspa rimanakusqaku mayqenninku as valiq paykunapi kasqanmanta. ²⁵ Jesustaqa paykunata nisqa:

—Hatun llaqtakuna kamachiqkunaqa kamachinan llaqtakunatan munayninkuta ruwaspa dueño hina kamachinku, hinaspataq allin ruwaqmanta sutichakunku. ²⁶ Ama chhaynaqa kankichischu. Aswanmi

qankuna ukupi as valiqqa mana valiq hina kachun. Kamachiq kaqpas kamachina runa hina kachun. ²⁷¿Mayqentaq as valiq: mesapi mikunanpaq tiyaykuq runachu, otaq, atendiqninchu? ¿Manachu pipas ninman mikunanpaq tiyaykuq runa as valiq kasqanta? Chhayna nichaqtinkupas ñoqaqa atendiq runa hinan qankuna ukupi kachani.

²⁸—Imaynaña kaqtiypas sasa tiempoykunapipas qankunaqa ñoqawanpunin kacharankichis. ²⁹Chaymi ñoqapas kamachinaykichispaq nombrawara. ³⁰Kamachichaqtiymi mesaypi ñoqawan kуска mikunkichis uphyankichispaq. Hinaspan tiyaykunkichis Israelpa chunka iskayniyoq ayllunkuna kamachinaykichispaq, nispa.

Pedrota Jesuspa anyasqan

³¹Jesusqa nillasqataqmi:

—Simon, Simon, Satanasmi mañakunña trigo wayrachiq hina qankunata probananpaq, mayqennykichis mana allinta ñoqapi creyesqaykichista yachananpaq. ³²Ñoqataqmi Diosmanta mañakuniña ama ñoqapi tukuy sonqoykiwan creyeyta dejanaykipaq. Qanqa ñoqaman kutirikuspa qatikuqniy hermanoykikunata yanapanki astawan ñoqapi creyenankupaq, nispa.

³³Chaymi Simonqa nisqa:

—Señornillay, ñoqaqa liston kachani carcelman qanwan kуска rinaypaq, qanwan kуска wañunaypaqpas, nispa.

³⁴Hinaqtin Jesusqa nisqa:

—Pedro, cheqaytan niyki, kunan tutan manaraq gallo waqachaqtin kimsa kutita runakunaq qayllanpi negakunki reqsiwasqaykita, nispa.

Jesuspa ñak'arinan p'unchaw asuykamusqan

³⁵Hinaspataq Jesusqa qatikuqninkunata tapusqa:

—Mana qollqeyoqta, mana qoqawniyoyta, mana ch'apituyoqta qankunata kachaqtay, ñimapas faltasurankichischu? nispa.

Chaymi paykunaqa nisqaku:

—Manan imapas, nispa.

³⁶Jesusqa nillasqataqmi:

—Kunanqa qollqeyoq qollqenta apakuchun, qoqawniyoypas qoqawninta apakuchun, mana espadayoq runataq p'achanta vendespa espadata rantikuchun. ³⁷Diospa Rimasqan Qellqasqapin ñoqamanta nin:

“Paytan huchasapa runata hina rikunqaku hinaspa ñak'arichinqaku,” nispa.

Kay qellqasqan ruwakunan kachan. Llapa ñoqamanta qellqasqakunaqa ruwakunqan, nispa. ³⁸Hinaqtinmi paykunaqa nisqaku:

—Señornillayku, kaypin iskay espadakuna kachan, nispa.

Jesustaqa nisqa:

—Chaykunallaña kachun, nispa.

Jesuspa Olivos orqopi mañakusqan

³⁹Hinaspataq wasimanta lloqsispa, Jesusqa sapa tuta hina olivos yurakunayoq orqoman risqa. Qatikuqninkunataq paywan kuska risqaku.

⁴⁰Chay orqoman chayaspataq paykunata nisqa:

—Diosmanta mañakuychis ama huchapi urmanaykichispaq, nispa.

⁴¹Hinaspan Jesusqa paykunamanta ayqerisqa yaqapas huk rumi ch'anqay hinakama. Qonqoriyuspataq Diosmanta mañakuspa, nisqa:

⁴²—Dios Taytallay, munaspaykiqa kay hamuq ñak'ariyniymananta orquway. Pero amataq ñoqaqpa munayniyman hinaqa kachunchu, aswan qanpa munayniykiman hina kachun, nispa.

⁴³Hinaqtinmi hanaq pachamanta huk angel rikurimusqa payta kallpachaykunanpaq. ⁴⁴Nishuta llakikusqanpitaq Jesusqa tukuy sonqonwan astawanraq mañakusqa, sudornintaq llawar hinaraq pampaman sut'usqa.

⁴⁵Mañakusqanmanta sayarispataq qatikuqninkunaman kutispa, paykunata tarisqa llakikuymananta puñuchaqta. ⁴⁶Hinaspan paykunata nisqa:

—¿Imasqataq puñururankichis? Sayariychis, hinaspa Diosmanta mañakuychis ama huchapi urmanaykichispaq, nispa.

Contrankuna Jesusta hap'isqanku

⁴⁷Jesus rimachaqtinraqmi achkha runakuna anchuykamusqaku, paykunaq ñawpaqnintataq Judas hamuchasqa. Paymi kasqa Jesuspa chunka iskayniyoq qatikuqninkunamanta huknin. Hinaspataq Jesusman asuykusqa much'aykuspa saludananpaq. ⁴⁸Jesustaq payta nisqa:

—Judas, ¿Huk much'aywanchu Diospa Kachamusqan Runata contraykunaman entregawanki? nispa.

⁴⁹Jesuswan kaqkunataq ima pasanmanta cuentata qokuspa, nisqaku:

—Señornillayku, ¿espadaykuta orquspachu peleasaqku? nispa.

⁵⁰Huknin Jesuswan kaqtaq llapa judio kurakuna kamachiqpa kamachinan runata espadawan waqtaspa paña ninrinta kuchurusqa.

⁵¹Hinaqtinmi Jesusqa nisqa: —Ama chhaynaychischu, nispa. Ninrinta tupaykuspataq kamachina runataqa kaq rato alliyarachisqa. ⁵²Jesustaq pay hap'iq hamuq judio kurakuna kamachiqkunata, Diosman aypakuna wasi wardiakunaq kamachiqkunata, llaqta kamachiqkunatawan nisqa:

—¿Pitapas sipiqchu kani espadakunawan k'aspikunapiwan hap'iqniy hamunaykichispaq? ⁵³Sapa p'unhawmi Diosman aypakuna wasipi qankunawan kacharani, manataq tupaykullawarankichispaschu. Kunantaqmi tutayaruqtin qankunaqa Satanaspiwan mana allinkunata ruwankichis, nispa.

Pedro Jesusta negasqan

⁵⁴Jesusta hap'iruspankutaq llapa judio kurakuna kamachiqpa wasinman apasqaku. Pedrotaq kharullamanta qepanta risqa. ⁵⁵Chay

wasipin wakin runakuna patio chawpipi ninata hap'ichispa muyuriqninpi tiyaykusqaku. Pedropas paykunawan tiyaykusqa. ⁵⁶Chaypi tiyachaqtinmi, huk kamachina warmi allinta qawaykuspa nisqa:

—Kay runapas Jesuswanmi kachara, nispa.

⁵⁷Hinaqtintaq Pedroqa negakuspa nisqa:

—Manan paytaqa reqsinichu, nispa.

⁵⁸Huk ratomantataq, huk runapas Pedrota rikuspa nisqa:

—Qanpas paykunamantan kanki, nispa.

Hinaqtin Pedroqa nisqa:

—Manan paykunamantachu kani, nispa.

⁵⁹Huk horamanta hinataq, huk runapas payta rikuspa nillasqataq:

—Cheqaymi kay runapas Jesuswan kachara, Galilea lawmantataqmi kanpas, nispa.

⁶⁰Chaymi Pedroqa nisqa:

—Manan yachanichu imamanta rimasqaykita, nispa.

Chay ratotaq rimachaqtinraq galloqa waqaramusqa. ⁶¹Chaytaq Señorninchis Jesusqa kutirimuspa Pedrota qawarimusqa. Hinaqtinmi Pedroqa yuyarisqa, Señorninchis Jesuspa “Manaraq gallo waqachaqtinmi kimsa kutita negawanki” nispa nisqanta. ⁶²Chaymi Pedroqa hawaman lloqsispa nishuta llakikuspa renegaymanta waqaykusqa.

Jesusta asipayasqanku

⁶³Jesusta cuidaq runakunataq maqaykuspa paymanta asiykukusqaku.

⁶⁴Ñawinta taparuspankutaq maqaspanku tapusqaku: —Adivinay, ¿pin maqasuranki? nispa. ⁶⁵Hinaspataq tukuyta nispanku payta k'amiykusqaku.

Jesusta Judio kamachiqkunaq qayllanman apasqanku

66 P'unchawyaramuqtintaq llaqta kamachiqkuna, judio kurakuna kamachiqkuna, ley yachachiqkunapiwan huñunakusqaku, hinaspa Jesusta apachimusqaku kasqankuman. Chaypin payta tapusqaku:

67—¿Qanchu Diospa llaqtan salvaq Cristo kanki? nispa.

Chaymi paykunata nisqa:

—“Arí” niykichisman chayqa, manan creyewankichismanchu.

68 Imatapas tapuykichisman chaypas manan contestawankichismanchu.

69 Pero kunanmantan Diospa Kachamusqan Runaqa tukuy atiq Dios hinan alabasqa paña ladonpi tiyaykusaq, nispa.

70 Hinaqtin llapanku nisqaku:

—Chayqa, ¿qanchu Diospa Churin kanki? nispa.

Jesustaq nisqa:

—Arí, qankunapunin ninkichis ñoqa kasqayta, nispa.

71 Chaymi paykunaqa ninakusqaku:

—¿Imapaqñataq huk testigokunatapas munanchis ñoqanchispuni siminmanta tukuy nisqanta uyarichaspanchis?

Pilatoq qayllanman Jesusta apasqanku

23 ¹Hinaspataq llapa huñunakuqkuna kamachikuq Pilatoman Jesusta apasqaku. ²Pilatoq qayllanpitaq Jesusta huchachaykuspa nisqaku:

—Kay runatan llaqtayku pantachichaqta tarimuyku. Ninmi hatun Roma kamachiq reyman mana impuesto paganaykuta. Nillantaqmi pay Diospa llaqtan salvaq Cristo kasqanta, hatun kamachikuq kasqantapas, nispa.

³Chaymi Pilatoqa Jesusta tapusqa:

—¿Qanchu Judio runakunaq hatun kamachiqnin kanki? nispa.

Jesustaq nisqa:

—Arí, qanpunin ninki, nispa.

⁴Hinaqtinmi Pilatoqa judio kurakuna kamachiqkunata, runakunatawan nisqa:

—Kay runapiqa manan ima huchantapas tarinichu, nispa.

⁵Paykunataq astawanraq rimaspanku nisqaku:

—Llapa llaqta runakunatan pantachispa hatarichichan. Qallarimuran Galilea llaqtakunapi, kunantaq kay Judea llaqtakunapiña, nispa.

⁶Chaymi Pilatoqa Galileamanta rimasqankuta uyarispa, paykunata tapusqa:

—¿Galileamantachu Jesus? nispa.

⁷Galileamantan payqa niqtinkutaq Jesusta Galilea kamachiq Herodesman apachisqa. Herodespas chay p'unchawkuna Jerusalen llaqtapin kachasqa.

Herodespa qayllanman Jesusta apasqanku

⁸Herodesman apaqtinkutaq Jesusta rikuspa Herodesqa allinta kusikusqa. Paymi ñawpaqmantaraq Jesusmanta uyarisqa. Chaymi rikuyta munasqa. Munallasqataqmi Jesus qayllanpi ima milagrollatapas ruwananta. ⁹Hinaspataq Jesusta allinta tapupayasqa. Jesustaq mana imatapas contestasqachu. ¹⁰Chaypitaqmi kachasqaku judio kurakuna kamachiqkuna, ley yachachiqkunapas. Paykunan mana upallaspalla Jesusta lliwta huchachaykusqaku. ¹¹Herodestaq soldadonkunapiwan Jesusta k'amiykusqaku. Paymanta asiykukuspankutaq huk sumaq

p'achawan p'acharachisqaku, hinaspa Pilatoman kutichipusqaku. ¹²Chay p'unchawmi Herodeswan Pilatoqa allinpi churaykanakusqaku. Ñawpaqqa contrantinmi kasqaku.

Jesusta sipinankupaq huchachasqanku

¹³Jesusta Pilatoman kutichimuqtinkutaq Pilatoqa judio kurakuna kamachiqkunata, llaqta kamachiqkunata, llapa runakunatawan waqyachimuspa, ¹⁴paykunata nisqa:

—Kay runatan ñoqaman apamuwarankichis, “Llapa llaqtata pantachispa hatarichichan,” nispa. Chaymi qayllaykichispi tapupayaspa mana ima huchantapas huchachasqaykichisman hinaqa tarinichu.

¹⁵Herodespas manallataqmi ima huchantapas tarinichu, chaymi kutichimpuwan. Manan imatapas ruwasqachu sipichinaypaq hinaqa.

¹⁶Aswanmi castigarachispalla kacharipusaq, nispa.

17-19 Llapa chaypi kaqkunataq qaparispa nisqaku:

—iSipichiy paytaqa! iAswan Barrabasta kacharipuy! nispa.

Kay Barrabasqa carcelmanmi ñawpaqtaraq churasqa kasqa autoridadkunaq contranpi llaqta hatarichisqanmanta, runa sipisqanmantawan. [Sapa wata Pascua Fiestapi Pilatoqa huk presota kachariyta yachasqa Jerusalenpi tiyaq runakunapaq.]

20 Chaymi Pilatoqa Jesusta kachariyta munaspa kaqmanta paykunata nisqa: —Kacharipusaqmi, nispa. 21 Paykunataq astawanraq qaparispa nisqaku:

—Cruzpi clavachispa sipichiy, nispa.

22 Chaymi Pilatoqa kimsa kutitaña nisqa:

—¿Ima mana allintataq payqa ruwara? Manan ima huchantapas tarinichu sipichinaypaq hinaqa. Aswanmi castigarachispalla kacharipusaq, nispa.

23 Paykunataq kaq kaqmanta qaparispanku, mañakusqaku Jesusta cruzpi clavachispa sipichinanpaq. Chaytaq nishuta qaparisqankumanta Pilatoqa uyakusqa. 24 Hinaspa kamachisqa paykunaq munasqankuman hina ruwakunanta. 25 Chaymi Pilatoqa kacharichisqa llaqta hatarichiq Barrabasta. Jesustataq paykunaman entregasqa paywan munayninkuta ruwanankupaq.

Jesusta cruzpi clavaspa crucificasqanku

26 Hinaspataq Jesusta sipinankupaq apachaqtinku chakramanta hamuchaq Cirene llaqtayoq Simon sutiyoq runata hap'irusqaku. Hinaspa paywan Jesuspa qepanta cruzta wantuchisqaku.

²⁷ Jesuspa qepantan achkha runakuna risqaku, warmikunapas Jesusmanta llakikuspa waqaykuspa risqaku. ²⁸ Jesusta paykunaman kutirispas nisqa:

—Jerusalenmanta warmikuna, ama ñoqamantaqa waqaychischu. Aswan qankunamanta wawaykichiskunamantawan waqaychis.

²⁹ Hamunqan ñak'arina p'unchawkuna. Chay p'unchawkunan ninakunkichis:

“As allinmi kanku qolloq warmikuna, mana wiksayoq warmikuna, mana ñuñuq warmikunapas,” nispa.

³⁰—Hinallataqmi nishuta ñak'arispas runakuna orqokunata ninqaku: “Pataykuman urmaykamuy,” nispa, moqokunatapas: “Pakaykuwayku,” nispa.

³¹—Ñoqawan tukuy kaykunata ruwachanku chayqa, imatañachá qankunawanqa ruwanqaku, nispa.

³² Apallasqakutaqmi iskay mana allin ruwaqkunata Jesuswan kuskata sipinankupaq. ³³ Uma thullu moqo sutiyoq sitioman chayaruspankutaq, Jesusta cruzpi clavaruspa crucificarusqaku, chay iskay runa apasqankutawan, hukninta paña ladonpi, huknintataq lloq'e ladonpi.

³⁴ Hinaqtinmi Jesusqa nisqa:

—Dios Taytallay, perdonaykuy tukuy kaykuna ruwawaqniykunata. Manan yachankuchu imayna nishu mana allin ruwasqankuta, nispa.

Jesusta cruzpi clavaq soldadokunataq Jesuspa p'achanta rakinakusqaku suertenkuman hina. ³⁵ Runakunataq tukuyta qawachasqaku. Autoridadkunapas Jesusmanta burlakuspa nisqaku:

—Huk runakunatan salvara chayqa, kikinta kunan salvakuchun Diospa llaqtan salvaq Cristo kaspaqa, nispa.

³⁶Soldadokunataq Jesusman asuykuspa p'ochqo vinota tomachisqaku. Paymanta asikuspankutaq, nisqaku:

³⁷—Judio runakunaq hatun kamachiq reynin kanki chayqa, kikiykita salvakuy, nispa.

³⁸Jesupa uman patanpitaq huk qellqasqata churasqaku, “Kaymi judio runakunaq kamachiq reynin,” nispa, niqta.

³⁹Huknin mana allin ruwaq runataq cruzpi warkusqa kasqanmanta Jesusta k'amispa nisqa:

—Diospa llaqtan salvaq Cristo kanki chayqa, salvakuy, hinaspa ñoqaykutapas salvawayku, nispa.

⁴⁰Huknin mana allin ruwaq-masintaq Jesus k'amiqta anyaspa nisqa:

—¿Manachu Diosta manchakunki? Kimsanchismi kaq ñak'ariyllapi kachanchis. ⁴¹Ñoqanchisqa mana allin ruwasqanchismantan ñak'arichanchis, ruwasqanchisman hina. Payqa manan ima mana allintapas ruwarachu, nispa.

⁴²Hinaspataq nisqa:

—Jesus, yuyarikuy ñoqamanta llapa kasukuqniykikunata kamachiyta qallarispayki, nispa.

⁴³Chaymi Jesusqa nisqa:

—Cheqaytan niyki, kunan p'unchawpunin ñoqawan kuska hanaq pachapi kanki, nispa.

Jesupa wañusqan

⁴⁴Chay p'unchawmi yaqapas chawpi p'unchawmantapacha kimsa horas llapan chay llaqtakuna tutayarusqa. ⁴⁵Inti manaña

k'anchamusqañachu. Diosman aypakuna wasi ukupi iskayman rakiq telapas chawpinmanta llik'irukusqa. ⁴⁶Jesustaq altomanta nisqa:

—Dios Taytallay, makiykipin espírituyta saqeyki, nispa.

Chayta nispataq wañukapusqa.

⁴⁷Soldadokuna kamachiq capitantaq tukuy pasasqankunata rikuspa Diosta alabaspa nisqa:

—Cheqaypunin kay runaqa manay huchayoq kara, nispa.

⁴⁸Llapan qawaq runakunapas tukuy pasasqanta rikuspanku llakikuspa pechonkuta takaykukuspa wasinkuman ripusqaku. ⁴⁹Jesusa reqsisqankunataq Galilea lawmantapacha Jesuswan hamuq warmikunapiwan kharullamanta qawasqaku tukuy pasasqanta.

Jesusta sepulturaman churasqanku

^{50–52}Chaymantataq huk Jose sutiyoq runa kamachiq Pilatoman rispa Jesuspa cuerponta p'ampamunanpaq mañakusqa. Kay Jose sutiyoq runan Judea lawpi kaq Arimatea llaqtamanta kasqa. Paymi Diosta kasukuq allin runa kasqa. Hinaspan Dios kamachiyta qallarinenta suyachasqa. Payqa Judío kamachiqkunamanta hukninmi kasqa. Pero payqa manan munasqachu kamachiq-masinkuna Jesuswan tukuy ruwanankuta. ⁵³Josepa mañakusqanta Pilato uyakuqtintaq Joseqa rispa Jesuspa cuerponta cruzmanta uraykachispa sumaq hatun telawan mist'urusqa. Hinaspataq huk rumi qaqapi hushk'usqa sepulturaman Jesuspa cuerponta apaspa chaypi churaykusqa. Chay hushk'umanqa manaraqmi hayk'aqpas wañusqataqa churasqakuraqchu. ⁵⁴Chay p'unhawqa kasqa samana p'unhawpaq alistakuna p'unhawmi. Samana p'unhawtaqmi ña qallarinanña kachasqa.

⁵⁵Galilea lawmanta Jesuswan hamuq warmikunapas Josewan sepulturaman risqaku, hinaspa rikumusqaku imayna chaypi Jesuspa cuerpon churasqanta. ⁵⁶Chaymantataq wasinkuman kutispanku ruwamusqaku sumaq asnayniyoq llusinakunata Jesuspa cuerpona llusimunankupaq. Hinaspataq Moisespa leyninman hina samana p'unchaw samasqaku.

Jesusa wañusqanmanta kawsarimusqan

24 ¹Samana p'unchaw usharukuqtintaq tutaraqllaraq warmikunaqa Jesuspa sepulturanman risqaku ruwasqanku sumaq asnayniyoq llusinakunata apaspanku. ²Chayaspankutaq sepultura wishq'asqanku rumita huk ladoman tanqasqata tarisqaku. ³Ukuman yaykuspankutaq

Señorninchis Jesuspa cuerponta mana tarisqakuchu. ⁴Chaymi mana ima pasasqanta yachaspa admirasqa qepasqaku. Chayllamanmi iskay runakuna k'anchaq p'achayoc ñawpaqninkupi rikurirusqaku. ⁵Mancharikuymanta pampaman k'umuykuqtinkutaq, chay rikuriq runakunaqa nisqaku:

—¿Imasqataq kawsaq runataqa wañusqakunaq kasqanpi maskankichis? ⁶Manan kaypiñachu, kawsaripunñan. Galileapi kachasparaq nisuusqaykichista yuyariychis. ⁷Paymi nisurankichis:

“Diospa Kachamusqan Runaqa huchasapa runakunamanmi entregasqa kasaq. Hinaqtinmi paykuna cruzpi clavaspa sipiwanqaku. Kimsa p'unchaw kaqpitaq kawsarimusaq,” nispa.

⁸Hinaqtintaq warmikunaqa Jesuspa nisqankunata chayraq yuyarisqaku. ⁹Hinaspataq sepulturamanta kutimpuspanku, tukuy rikusqankuta chunka hukniyoq apostolkunaman hukkunamanwan willasqaku. ¹⁰Apostolkunaman chaykunata willaq warmikuna kasqaku Magdala llaqtamanta Maria, Juana, Jacoboq maman Maria, huk warmikunapiwan. ¹¹Apostolkunaqa piensasqaku warmikunaq willasqankuna cuento hina kasqanta. Chaymi mana creyesqakuchu.

¹²Pedrotaq utqaylla risqa sepulturaman. Hushk'uta qawaykuspataq mana imatapas rikusqachu. Aswanmi hatun telallataña churarayachaqa rikusqa. Hinaspataq chay rikusqanmanta admirasqa kutimpusqa.

Iskay qatikuqninkunaman Jesuspa rikurisqan

¹³Chay p'unchawpunin Jesuspa qatikuqninkunamanta iskay risqaku Emaus sutiyoq uchuy llaqtaman. Chay llaqtaqa Jerusalemanta yaqapas huk p'unchaw puriyimi kasqa. ¹⁴Tukuy chaykuna pasasqanmanta parlaspas richasqaku. ¹⁵Paykuna parlaspas tapunakuspa ima richaqtinkun, kikin

Jesus asuykuspa paykunawan kuska risqa. ¹⁶Paykunataq qawachaspankupas mana reqsiyta atisqakuchu.

¹⁷Jesustaq paykunata tapusqa:

—¿Imamanta parlaspataq richankichis? nispa.

Chaymi paykunaqa llakisqa sayarusqaku. ¹⁸Huknin Cleofas sutiyoqtaq nisqa:

—Jerusalen llaqtapi kay p'unchawkuna tukuy pasasqankunataqa llapankun yachanku. ¿Qanri chaypi samakuchaspayki manachu yachanki? nispa.

¹⁹Hinaqtin Jesusqa nisqa:

—¿Imataq pasara? nispa.

Chaymi paykunaqa nisqaku:

—Nazaret llaqtamanta Jesusta tukuy ruwasqankun. Paymi allin Diosmanta yachachiq kara. Diospaq runakunapaqpas allin yachachikuq allin ruwaykuna ruwaqmi kara. ²⁰Paytan judio kurakuna kamachiqkuna, llaqta kamachiqkunapiwan entregaraku hatun kamachiqman payta cruzpi clavachispa sipichinanpaq. ²¹Ñoqaykuqa Israel llaqtata salvanantan piensarayku. Qayninparaqmi kaykunaqa pasara. ²²Aswanmi ñoqaykuwan kuska kaq warmikuna admirasqata qeparachiwanku. Paykunan kunan tutaraqllaraq sepulturaman rispa ²³mana cuerponta tarimusqakuchu. Angelkunataqsi paykunaman rikurispa nisqaku: “Jesusqa kawsachanmi,” nispa. ²⁴Chaymi ñoqaykumanta wakinkuna sepulturaman rispa warmikunaq nisqanman hina tarimuraku, manataq Jesusta rikumurakuchu, nispa.

²⁵Hinaqtintaq Jesusqa paykunata nisqa:

—iMana entendi q runakuna kasqankichis! iDiosmanta yachachiqkunaq nisqantapas ñak'ayta creyesqankichis! ²⁶¿Manachu Diospa llaqtan salvaq Cristoqa chhaynata ñak'arinan kara manaraq Taytanchis Dioswan kuska kamachiyta qallarichaqtin? nispa.

²⁷Hinaspan Jesusqa paykunaman allinta willasqa tukuy paymanta Moisespa qellqasqanpi kaqkunata Diosmanta yachachiqkunaq qellqasqankunapi kaqkunatawan.

²⁸Emaus llaqtaman chayachaqtinkutaq Jesusqa kharuman riq hina puriyta seguisqa. ²⁹Chaymi paykunaqa hark'aspa nisqaku:

—Ña tutayachañã. Ñoqallaykuwanña qepakuy, nispanku.

Hinaqtinmi Jesusqa paykunawan qepakunanpaq llaqtaman yaykusqa. ³⁰Paykunawan mikuq tiyaykuspataq Jesusqa t'antata hap'ispa Diosman graciasta qosqa. Partiruspataq paykunaman qosqa. ³¹Chay ratotaq chayraq Jesusta reqsirusqaku, paytaq qawachaqtinku chinkarusqa. ³²Chaymi paykuna ninakusqaku:

—¿Manachu sonqonchis allinta kusikura ñanpi Diospa Rimasqan Qellqasqamanta willawachaqtinchis? nispa.

³³Kaq ratotaq Jerusalem llaqtaman kutisqaku. Chaypin chunka hukniyoq apostolkunata paykunawan kaqkunatawan huñusqata tarisqaku. Hinaqtinmi paykunaqa Emausmanta kutimuqkunata nisqaku:

³⁴—Cheqaypunin Señorinchis Jesusqa kawsarimun, Simonmanmi rikurinña, nispa.

³⁵Emausmanta kutimuqkunataq willakusqaku imayna ñanpi paykunaman Jesus rikurisqanta, imayna mikunankupaq tiyaykuqtinku Jesus t'antata partichaqtin reqsirusqankutapas.

Qatikuqninkunaman Jesuspa rikurisqan

³⁶Chaykunamanta rimachaqtinkuraqmi, hukllata Jesusqa paykunaq chawpinkupi rikurirusqa hinaspa paykunata rimaykusqa.

³⁷Paykunataq nishuta mancharikusqaku alma rikusqankuta piensaspanku. ³⁸Jesusta nisqa:

—¿Imasqataq manchakuwankichis? ¿Imasqataq ñoqamanta sonqoykichis iskayan? ³⁹Qawaychis makiykunata chakiykunatapas, ñoqapunin kani. Tupaykuwaychis, hinaspa cuentata qokuychis. Almaqpaqa manan aychan kanchu nitaq tullunpas. Ñoqaqpaqa kanmi aychaypas tulluypas, nispa.

40 Chayta nispataq makinkunata chakinkunatawan paykunaman qawachisqa. **41** Kusikuymantataq nishuta admirakuspa manaraq creyeyta atisqakuchu. Chaymi Jesusqa paykunata nisqa:

—¿Manachu imallaykichispas kan mikunaypaq? nispa.

42 Paykunataq huk chikan trucha kankasqata qoykusqaku.

43 Hinaqtinmi Jesusqa paykunaq qayllanpi mikurusqa. **44** Hinaspan paykunata nisqa:

—Tukuy kaykuna ñoqawan pasaqkunamantaqa qankunawan kachasparaqmi willaraykichis. Ñoqamanta Moisespa leyinpi, Diosmanta yachachiqkunaq qellqasqanpi Salmospipas qellqasqakunaqa pasanpunin kara. Chaymi kunankamapas pasachan, nispa.

45 Chay raton chayraq qatikuqninkunaman entedechisqa Diospa Rimasqan Qellqasqapi nisqankunata. **46** Hinaspan paykunata nisqa:

—Diospa Rimasqan Qellqasqapi nisqanman hinan Diospa llaqtan salvaq Cristoqa ñak'arinay kara, wañuruspaytaq kimsa p'unchaw kaqpi kawsarimunay kara. **47** Diospa Rimasqan Qellqasqapiqa nillantaqmi Jerusalenmanta qallarispas lapa llaqtakunapi ñoqaq sutiypi “Huchasapa kayta wanaspa Diosman kutirikuychis, huchaykichis perdonasqa kananpaq”, nispa willamunankuta. **48** Qankunan tukuy kay pasaqkunata rikusqaykichismanta testigo kaspas willamunaykichis kachan. **49** Ñoqataqmi kachamusaykichis Taytay Diospa prometesqan Espiritu Santota. Qankunataq Jerusalen llaqtapi suyankichis hanaq pachamanta kay kachamunay allin atiyta chaskinaykichiskama, nispa.

Jesús hanaq pachaman apasqa kasqan

⁵⁰Chaymantataq Jesúsqa qatikuqninkunata Jerusalenmanta apasqa Betania llaqtakama. Chaypin makinta wichayman oqarispa paykunapaq Diosmanta mañakusqa. ⁵¹Diosmanta mañakuchaqtintaq qayllankumanta ripuspa hanaq pachaman apasqa kasqa. ⁵²Paykunataq Jesusta alabspanku kusionqa Jerusaleman kutimpusqaku. ⁵³Hinaspataq Diosman aypakuna wasipi sapa p'unchaw Diosta alabaspa kasqaku.

GLOSARIO

Angelkuna Angelkunan kasqaku Diosta serviqkuna, avecestaqmi Diospa munasqanta runakunaman willaqkuna kasqaku. Angelkunaqa manan runakuna hinachu kasqaku.

Apostol Apostol niymi nin “mensajero” nispa, hinallataq “encargo apaq” nispa. Jesusmi qatikuqninkunamanta akllasqa chunka iskayniyoqta, hinaspa sutichasqa “apostol” sutiwan. Paykunan apostol kasqankuman hina Jesusmanta allin willakuykunata runakunaman willaspa kasqaku.

Bautizay Bautizaytaqa Diosmanta yachachiq Juanmi qallarisqa, yakuwan chay tiempo runakunata bautizaspa. Bautizachikusqakun Diosman kutirikuqkuna. Khaynapi comprometikusqaku Diosta kasuspapuni kanankupaq.

Contrato Contratokunatan Dios ruwayta yachasqa akllasqan llaqtamanta runakunawan. Contratota ruwaspan Dios comprometikusqa akllasqan llaqtata yanapananpaq, akllasqan llaqtataq comprometikusqa Diosta servinanpaq. Huk contratotan ruwasqa Abrahamwan. Diosmi ñawpaqraq akllasqan llaqtaman prometisqanta cumplispa kachamura Jesusta. Jesus ñak'arispas wañusqanwanmi Diospa Jesuspi creyeqkunawan mosoq contrato ruwasqa kara.

Cristo Kay sutiwanmi reqsinku Diospa akllasqan runata. Diosmi kay akllasqanta llaqtan salvananpaq kachamunanpuni kara. Kay akllasqa

runa imayna hamunanmantataqmi Diosmanta yachachikuna ñawpaqmantaraq willakuraku. Kay Diospa akllasqan Cristoqa Jesusmi.

Diospa Rimasqan Qellqasqa Kay qellqasqapin Dios riman tukuy ruwasqankunamanta. Hinallataq yachachin runakunaman ima ruwanankumanta. Kay qellqasqapin kachan Moisespa Diosmanta qellqasqan, huk Diosmanta yachachikunaq qellqasqankupas.

Diospa Kachamusqan Runa Kay sutiwanmi kikinmanta Jesus aypa kuti rimara. Kay sutiwan sutichakuspan entendichira Diospa atiyinwan ima ruwanapaqpas autoridadniyoq kasqanta.

Diosmanta yachachikuna Diosmanta yachachikunan kasqaku Diosmanta ima yachachiytapas chaskispa runakunaman willaqkuna. Paykunan runakunaman willasqaku ima ruwanankuta Dios munasqanta, imakuna qepakama Diospa munasqanman hina pasanantapas. Wakin yachachikunaqa ñawpaq tiempokunaraqmi rikurimusqaku judiokunaman yachachispa. Castellano rimaypin sutinku “profeta”.

Diospaq qari wawakunata señalay Kay señalaytaqa Diosmi Abrahamman yachachisqa. Kamachisqataq yachachisqanman hina llapa pusaq p'unchawniyoq qari wawakuna señalasqa kanankuta. Qari wawakunaqpa qari kayninkupi kaq qaritata kuchuspankun paykunata señalananku kasqa. Kay señalayqa kasqa llapa chay tiempo Abrahampa familiarninkunapaqmi, hinallataq qepakama Abrahampa familiankunapaqpas.

Fariseokuna Fariseokunan kasqaku judio runakuna. Paykunamantan wakinninku judio kurakuna kasqaku. Allintan kasuyta munasqaku Moisespa leyninta. Tantiyasqankuman hinataq huk

kamachiykunatawan yapasqaku Moisespa leyninman, kasunankupaq. Astawan preocupakusqaku iskay kamachiykuna kasuymanta: Huknintan kasusqaku tukuy kaqninkunamanta chunka rakiykunaman rakispa huk rakiyta Diosman qospanku. Huknintataq kasusqaku Diospaq limphiwchakuspanku.

Judio kurakuna Judio kurakunan kasqaku wakin judiokuna. Paykunan dirijisqaku judio runkunata Diosman aypakuyninkupi, alabayninkupi, mañakuyninkupipas.

Judio runakuna Judio runakunan kasqaku ñawpa Abrahampa familiarikunaraq. Diostan kasusqaku Moisespa leyninman hina, Diosmanta yachachiqkunaq yachachisqankuman hinapas.

Ley yachachiqkuna Ley yachachiqkunan kasqaku wakin judiokuna. Paykunan yachachisqaku runakunaman Moisespa Diosmanta chaskisqan kamachiykunata. Kay kamachiykunatan pipas kasunanpuni kasqa Diospa munasqanta ruwaspa. Yachachisqakutaqmi runakunaman imata ruwaspa kay kamachiykunata kasunankuta.

Moisespa leynin Moisespa leyninmi kasqa Diospa Moisesman qosqan kamachiykuna. Kay kamachiykunata Diospa akllasqan llaqta kasunan kasqa. Kay kamachiykunataqa Diosmi qosqa waranqa wata hinaraq Jesus nacenanaq faltachaqtin. Kay kamachiykunan tarikunku Diospa Rimasqan Qellqasqa mawka testamentopi.

Pascua Pascua fiestatan judiokuna ruwasqaku Moisespa leyninta kasuspanku. Pascuata ruwaspan yuyarikusqaku imayna ñawpaqraq Egiptopi ñawpa machunkunata ñak'ariymanta Dios salvasqanta. Manan kunan kaq Pascua fiestawan kaqllachu.

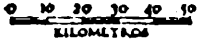
Satanaskuna Satanaskunan kanku angelkuna hina, pero manan Diosta kasunkuchu nitaq servinkupaschu. Mana allin ruwaykunatan siempre ruwanku. Runakunaman yaykuspankun ñak'arichinkuman, otaq munayninkuta ruwachinkuman.

Samana p'unchaw Samana p'unchawmi qanchis semana p'unchawkunamanta huknin p'unchaw. Moisespa leyninpin nin kay p'unchawqa mana llank'ana kasqanta.

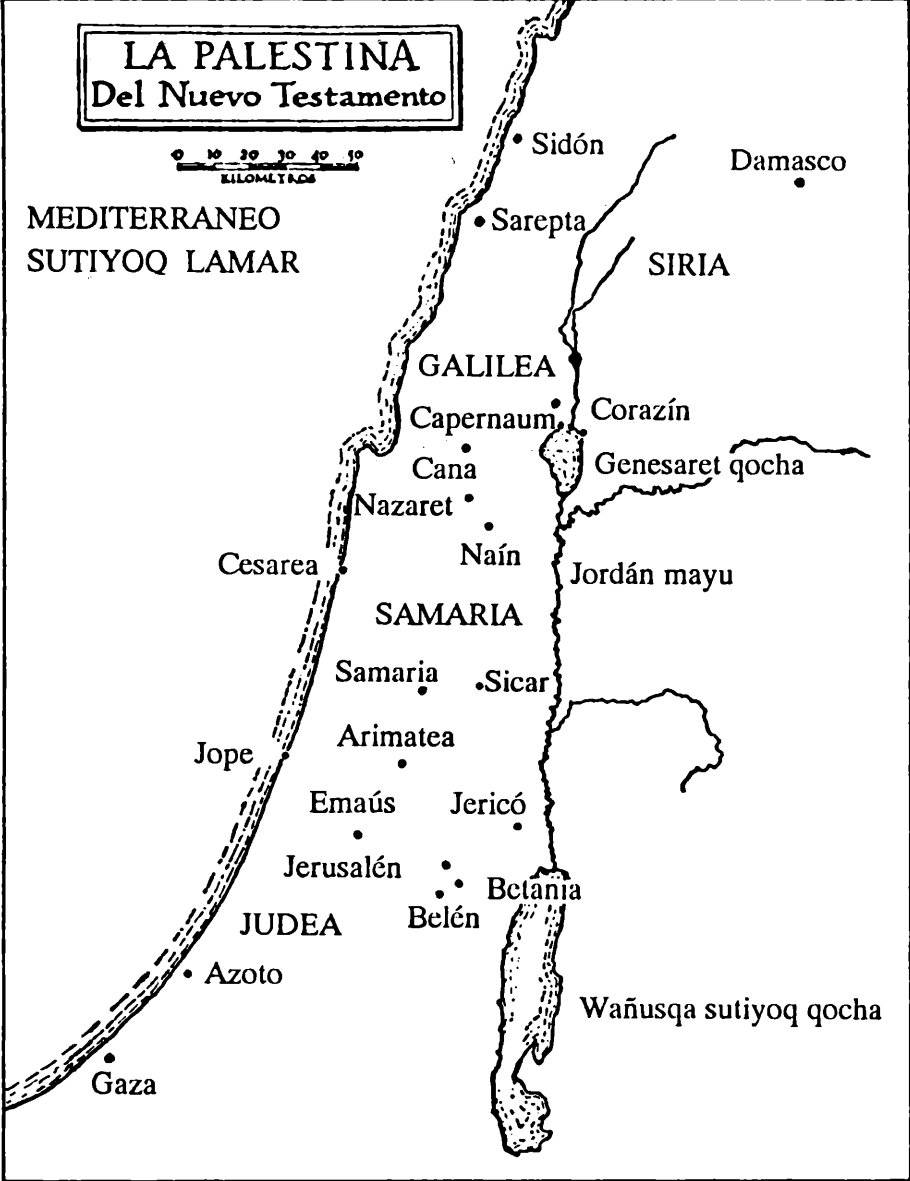
Saduceokuna Saduceokunan kasqaku judio runakuna. Paykunamantan wakinninku judio kurakuna kasqaku. Ñawpa Moisespa Diosmanta chaskisqan kamachiykunatan kasukusqaku imayna kay kamachiykuna kasqanman hinalla, mana ima kamachiykunatawanpas yapaspalla. Chaymi mana acuerdopichu kasqaku fariseokunawan. Paykunan mana creyesqakuchu wakin fariseokunaq creyesqankupi: Manan creyesqakuchu wañusqakuna kawsarimunankupi, nitaq angelkunapipas, nillataq espiritukunapipas.

LA PALESTINA
Del Nuevo Testamento

MEDITERRANEO
SUTIYOQ LAMAR

Damasco

SIRIA

GALILEA

Capernaum

Corazín

Cana

Genesaret qocha

Nazaret

Naín

Jordán mayu

Cesarea

SAMARIA

Samaria

Sicar

Jopec

Arimatea

Emaús

Jericó

Jerusalén

Bctania

JUDEA

Belén

Azoto

Wañusqa sutiyoq qocha

Gaza